

Et naturlig ”overnaturlig” liv
”Bethel Church sin lære og praksis om det profetiske i møte
med norske lutherske miljøer”

Marianne Eide

VID vitenskapelige høyskole

Stavanger

Masteroppgave

Master i Interkulturelt Arbeid, MIKA-316

Antall ord: 30 541

01.12. 2017

FORORD

En stor takk til min faglig dyktige, og tålmodige veileder; Kari Storstein Haug. Takk for god hjelp med å løse meg gjennom skriving av masteren. Det har vært et spennende løp, og det ville vært vanskelig uten dine innspill, støtte og tro. En varm takk går også til mine informanter, det har vært berikende å få innblikk i deres ulike perspektiv, tanker og refleksjoner. Jeg har blitt rikere på grunn av dere!

Ellers vil jeg også takke familie og venner som har bidratt med korrekturlesing, tilbakemeldinger, samtaler og hjelp rundt temaene jeg har berørt. Ikke minst takker jeg venner som har utholdt mitt sterke fravær den siste tiden, nå blir det fest! Jeg gleder meg til å ta fatt på mitt sosiale liv igjen, og håper at denne masteren på noen måte kan være til nytte der ute. Jeg har et bankende hjerte for forståelse, felleskap og enhet - håper at denne masteren kan legge til rette for at det kan vokse fram.

Til slutt vil jeg selvfølgelig takke Han jeg lever, beveger meg og er til i!

”For denne verdens visdom er en dårskap for Gud. For det er skrevet: *Han fanger de vise i deres egen list* og dessuten: *Herren kjenner de vises tanker, og vet at de er tomme*. Derfor må ingen rose seg av mennesker. For alt er *deres*, enten det er Paulus eller Apollos eller Kefas eller verden eller liv eller død, enten det er det nåværende eller det som skal komme, alt er *deres*. Men *dere* tilhører Kristus, og Kristus tilhører Gud” (2. kor 18-23).

Oslo, 25. mai 2017

Marianne Eide

SAMMENDRAG

Denne oppgaven er en deskriptiv studie om hvordan den amerikanske menigheten Bethel Church sin praksis og lære om det profetiske blir overført og mottatt i norske lutherske kontekster. I tillegg vektlegges måten og i hvilken grad innholdet blir kontekstualisert når det overføres inn i en ny kontekst. Masteroppgaven bidrar med noen perspektiv på hva som påvirker det indirekte møtet mellom kontekstene når forskningens funn blir diskutert. Funnene peker på åtte ulike faktorer som påvirker overføringen og mottakelsen av Bethel Churchs praksis og lære om det profetiske. Dette er aspekt knyttet til kategoriene kultur, kommunikasjon, kontekst, teologi, ledelse, makt og erfaring. Selv om den amerikanske menigheten Bethel Church og lutherske menigheter eller sammenhenger i Norge har den kristne tro til felles, så vil masteroppgaven tydeliggjøre og beskrive spenninger, ulikheter og lignende som påvirker samhandlingen når disse kontekstene indirekte forholder seg til hverandre.

Masteroppgaven vil også løfte fram betydningen av hvor bevisst den enkelte er rundt egne referanserammer eller forforståelse i møte med andre.

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
1.0 INTRODUKSJON.....	6
1.1 Tema.....	6
1.1.1 Bethel Church og BSSM.....	6
1.1.2 Motivasjon for tema.....	7
1.1.3 Relevans.....	8
1.1.4 Målsetting.....	8
1.2 Forskningsoverblikk.....	9
1.3 Problemstilling.....	11
1.3.1 Avgrensning.....	11
1.3.2 Forsknings spørsmål.....	12
1.3.3 Begrepsavklaring.....	12
1.4 Oppgavens oppbygning og struktur.....	14
2.0 BAKGRUNNS-KAPITTEL.....	15
2.1 Lære og praksis om nådegaver og det profetiske.....	15
2.1.1 I pinsebevegelsen.....	15
2.1.2 Ved Bethel Church og BSSM.....	16
2.1.3 Luthersk teologi.....	18
3.0 TEORI.....	20
3.1 Interkulturell kommunikasjon og hermeneutikk.....	20
3.1.1 Kultur.....	20
3.1.2 Kommunikasjon.....	22
3.1.3 Stereotypier og fordommer.....	23
3.1.4 Dialog.....	24
3.1.5 Hermeneutikk.....	25
3.2 Kontekstualisering.....	27
3.3 Lederskap og Makt.....	29
3.3.1 Ledelse.....	29
3.3.2 Makt.....	30
4.0 METODE.....	32
4.1 Forskningsdesign: Kvalitativ metode.....	32
4.1.1 Kvalitative intervju.....	32
4.1.2 Egen erfaring.....	33
4.1.3 Skriftlige dokument.....	33
4.2 Utvalg av informanter.....	33
4.3 Tilgang til felt.....	34
4.4 Metode for innsamling av materialet.....	35
4.4.1 Intervju.....	35
4.4.2 Intervjuguide.....	36
4.4.3 Gjennomføring av intervju.....	36

4.4.4 Egen erfaring og dokumenter.....	37
4.5 Refleksivitet.....	38
4.5.1 Refleksjoner rundt bruk av egne erfaringer.....	38
4.5.5 Refleksjoner rundt intervju og analyse.....	38
4.6 Metoder for analyse av materialet.....	40
4.7 Forskningens kvalitet.....	42
4.8 Etske refleksjoner.....	43
5.0 FUNN.....	43
5.1 BSSM studentene og den profetiske gaven.....	45
5.1.1 Presentasjon av BSSM-elevne.....	45
5.1.2 Lære og bruk av den profetiske gaven.....	46
5.2 Funn fra intervju med BSSM studentene.....	47
5.2.1 Kontekst og kommunikasjon.....	47
5.2.2 Kultur.....	48
5.2.3 Teologi.....	49
5.2.4 Oppsummering.....	51
5.3 Presentasjon av lederne og pastorene.....	51
5.4 Funn fra intervju med ledere/ pastorer.....	52
5.4.1 Teologi.....	52
5.4.2 Kultur.....	54
5.4.3 Kontekst og kommunikasjon.....	55
5.4.4 Erfaring.....	56
5.4.5 Ledelse og makt.....	56
5.4.6 Oppsummering	57
5.5 Funn fra intervju med menighetsmedlemmer.....	58
5.5.1 Kultur.....	58
5.5.2 Kontekst og kommunikasjon.....	59
5.5.3 Erfaring.....	59
5.3.2 Oppsummering menighetsmedlemmer	60
5.6 Oppsummering av funn.....	61
6.0 ANALYSE OG DISKUSJON.....	62
6.1 Kontekst og kommunikasjon.....	62
6.2 Kultur.....	64
6.2.1 Innledning.....	64
6.2.2 Kulturforskjeller mellom nordmenn og amerikanere	65
6.2.3 Kulturforskjeller i menigheter.....	70
6.3 Teologi.....	73
6.4 Lederskap og makt.....	75
6.5 Erfaring.....	79
6.7 Oppsummering.....	82
7.0 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	83
8.0 BIBLIOGRAFI.....	86
Vedlegg 1: Intervjuguide BSSM-Studenter	
Vedlegg 2: Intervjuguide ledere I	
Vedlegg 3: Intervjuguide ledere II	
Vedlegg4: Intervjuguide Menighetsmedlemmer	

1.0 INTRODUKSJON

1.1 Tema

Tittelen ”et naturlig `overnaturlig liv` er kanskje ikke selvforklarende, men tar utgangspunkt i navnet til skolen ”Bethel School of Supernatural Ministry” (BSSM), som har fokus på at studentene skal lære mer om å bruke nådegavene eller det ”overnaturlige” naturlig i hverdagen. Det kan blant annet innebære at elevene blir oppmuntret til å søke og ta i bruk de åndelige gavene, som eksempelvis bønn for syke, gi profetiske ord og budskap fra Gud til menigheten og enkeltpersoner i hverdagen.

BSSM tilhører den amerikanske menigheten Bethel Church som influerer norske menigheter på ulike måter. Norske kristne ledere og pastorer har i flere år tilbake besøkt menigheten jevnlig, samt at flere nordmenn velger å studere ved BSSM. Dette får ringvirkninger når studentene og lederne kommer tilbake for å videreføre det de har fått i sin menighet.

Bethel Church sin lære og praksis er mangfoldig: I denne oppgaven vil fokus være på læren og praksisen når de det gjelder det ”overnaturlige” eller nådegavene. Mer spesifikt vil det siktes inn på en av nådegavene, den profetiske gaven. Med profeti henvises det til en av de ni nådegavene nevnt i Bibelen (1. Kor 12, 7-11), en utrustning fra Gud til menigheten for å komme med ”oppbygging, formaning og trøst (1. Kor 14,3).

Gjennom oppgaven vil det analyseres hvordan disse lederne og studentene formidler det de har lært om det profetiske, og hvordan det blir mottatt i noen utvalgte norske lutherske miljøer eller kontekster. På bakgrunn av det vil det reflekteres over utfordringer og muligheter knyttet til den kontekstualiseringen eller tilpasningen som skjer.

1.1.1 Bethel Church og Bethel School of Supernatural Ministry»

Bethel Church er en global orientert og innflytelsesrik menighet i Redding, California. Bill Johnson er grunnleggeren og er sammen med kona Beni hoved pastorer for kirken.¹ Lederskapet er satt sammen av flere ledere og pastorer, og de ønsker et lederskap bestående av mennesker med ulike typer utrustning og tjenestegaver som nevnt i Bibelen (Ef 4,11).² Mer spesifikt menes det her utrustningen som apostel, profet, evangelist, hyrde og lærer, og de

¹ Bethel Ledership, ”Meet Our Leadership Team”: tilgjengelig på <https://www.bethel.com/leadership/#/?filter=senior-leadership&page=1&numPages=1>; besøkt 10.05.17.

² Podbayfm, ”The Role of The Five Fold Ministry”; tilgjengelig på <http://podbay.fm/show/158029989/e/1445967674?autostart=1>; besøkt 10.05.17.

mener at sammensetning av disse tjenestegavene i et lederskap er viktig.³ Bethel Church var tidligere en del av pinsebevegelsen Assemblies of God (AG), men trakk seg i 2006 ut av bevegelsen for å være en uavhengig bevegelse.⁴ I dag er Bethel Church en stor menighet, med 450 ansatte og 45 pastorer.⁵ Antall besøkende til Bethel Church er i gjennomsnitt 8684 mennesker per uke,⁶ og kirkens gudstjenester, konferanser og annet er tilgjengelig på kirkens nett-TV.

Bethel Church opplever at de har fått et mandat fra Gud til å ha en verdensvid innvirkning, og kirken har en visjon om å bygge et apostolisk ressurscenter som kan bidra til å tjene nasjonene.⁷ Den største virksomheten er menighetens skole, BSSM. Antall elever er rundt 2000 hvert år. Studentene er fra 64 ulike land,⁸ og årlig kommer det henimot 50 norske elever til BSSM.⁹ Skolen ønsker å utruste studentene til å leve et naturlig ”overnaturlig” liv, eksempelvis stoppe opp for mennesker i hverdagen for å be, oppmuntre eller gi dem et ord fra Gud (se nærmere forklaring 1.3.4 og Kapittel 2). BSSM ønsker å etablere en kultur ved skolen hvor det blir alminnelig å ta sjanser på disse områdene slik at det profetiske, tegn og under kan bli en vanlig del av hverdagen.¹⁰

1.1.2 *Motivasjon for tema*

På tross av felles tro oppfatter og formidler miljøene som er i fokus ulikt om den profetiske gaven. Fra et teologisk perspektiv kan det være interessant i seg selv, men enda mer motiveres jeg av å forstå hvor lett en tolker andre kontekster eller sammenhenger på bakgrunn av egne referanserammer. Viktigheten av å være seg bevisstheten egen forforståelse er etter min mening en forutsetning for en mer helhetlig forståelse, og jeg motiveres av å bidra til å gi en dypere innsikt på dette område. Det er også interessant å se hvilke faktorer som påvirker i hvilken grad mennesker er åpne eller ikke for nye impulser i de sammenhengene som studeres, og hvorfor.

Personlig motiveres jeg å forstå ulike menigheters syn på det profetiske og nådegaver generelt. Dette fordi jeg ønsker å se menigheter med mangfoldige nådegaver i funksjon, og mener at utveksling av inspirasjon mellom ulike menighetssammenhenger kan ha en

³ Danny Silk, *Culture of Honor, Sustaining a Supernatural Environment*, (Shippensburg, PA: Destiny Image, 2009): 26; tilgjengelig på <http://arrowz.org/wp-content/uploads/2012/08/9780768431469-Culture-of-Honor-inkijkttekst.pdf>; besøkt 05.05.17.

⁴ Asle Finnseth, ”Salige er de vågale”, *Strek*; tilgjengelig på <http://www.strekmag.no/salige-er-de-vagale/>; besøkt 31.01.17.

⁵ Finnseth, ”Salige er de vågale”.

⁶ Martyn Wendell Jones, ”Kingdom Come in California?”, *Christianity today*; 60 no 4 May 2016, p 31-37.

⁷ Bethel About ”Vision 2022”, tilgjengelig på: <https://www.ibethel.org/about/>; besøkt 04.04.17.

⁸ bssm, ”Building Revivalist”; tilgjengelig på <http://bssm.net/>; besøkt 28.02.17.

⁹ Finnseth, ”Salige er de vågale”.

¹⁰ bssm, ”Academic life”; tilgjengelig på <http://bssm.net/academic-life/academic-life/>; besøkt 08. november 2015.

berikende effekt. Når det er sagt tror jeg det krever at en prøver å se egen og andres kontekst med et ”nytt blikk”.

1.1.3 Relevans

Problemstillingen min er et resultat av at vi lever i en globalisert verden, noe som gjør at det som blir sagt eller gjort et sted i verden på sekunder kan bli tilgjengelig på den andre siden av kloden. Konsekvensen av en stadig ”mindre” verden er nettopp at de ulike menighetskontekster i større grad må forholde seg til hverandre, og det blir stadig viktigere å være bevisst på i hvilken grad ulike kontekster, kulturer og tankesett preger hvordan vi forholder oss til andre på.

Bethel Church og BSSM har vakt oppsikt og fått mye medieomtale i kristne kretser de siste årene, og jeg tenker at det er med på å gjøre denne oppgaven relevant. En av grunnene for oppmerksomheten kan være at menigheten har vært i sterk vekst de siste tiårene, og at mange nordmenn har dratt på besøk til menigheten eller gått på skolen. Andre grunner er at flere store menigheter i Norge henter inspirasjon derfra, parallelt med at kritiske røster stiller spørsmål til kirkens teologi og praksis.

Andre grunner til at oppgaven er aktuell er vektleggingen av ”det overnaturlige” og den profetiske gaven. Dette er relevant fordi en lever i en tid med mye nyreligiositet og åndelige utspring i Norge. Det er en åndelig lengsel i samfunnet som kirken må være forberedt på å fylle, og er derfor av den oppfatning av at fokuset på det ”overnaturlige” og nådegaver er et interessant og viktig tema i dag.

I tillegg til dette har det for en kort tid tilbake vært en debatt i Norge rundt temaene usunt lederskap og utbrenthet i menigheter og kristne organisasjoner. Dette oppsto blant annet i kjølvannet av VG serien ”frelst”.¹¹ Fordi noen av mine funn også berører usunt åndelig lederskap vil min oppgave være aktuell i denne delen av samfunnsdebatten.

1.1.4 Målsetting

Oppgaven er en deskriptiv og analytisk studie av hvordan Bethel Church sin lære og praksis om det profetiske blir introdusert og mottatt i norske lutherske miljø eller kontekster. Et av målene er å vise hvilke utfordringer og muligheter som ligger i møte mellom de ulike kontekstene, samt analysere hvordan og hvorfor denne innflytelsen blir kontekstualisert eller tilpasset. Fokuset i oppgaven har også til hensikt å gi noen refleksjoner om hva som skaper

¹¹ VG-TV ”Dokumentar”; tilgjengelig på <https://www.vgtv.no/#!/video/124860/frelst-episode-1-hemmeligheten>; besøkt 01.06.17

åpenhet eller skepsis til det «overnaturlige» eller den profetiske gaven, og hva årsakene bak dette kan være.

1.2 Forskningsoverblikk

Forskningen er delt inn i fire ulike kategorier på bakgrunn av temaene i oppgaven.

Kategoriene er Bethel Church og det pinsekarismatiske, karismatisk teologi i møte med lutherske menigheter, fokuset på det ”overnaturlige” i en menighetskontekst, og maktaspektet. Noe av forskningen vil bli referert til senere i oppgaven, andre ting blir kun nevnt her for overblikkets skyld.

Forskningen på Bethel Church er ikke mangfoldig, men det har blitt skrevet en masteroppgave om Bethel Church og Bill Johnsons kristologi,¹² dette temaet inkluderes og drøftes også i en vitenskapelig artikkel.¹³ For å finne mer forskning relevant for forståelsen av Bethel Church og BSSM utvidet jeg søket til å handle om den pinsekarismatiske bevegelsen. Det er forsket en del på denne bevegelsen, blant annet ble det for kort tid tilbake utgitt en avhandling av Emil Bartos som analyserer ”de tre bølgene” av åndelig fornyelse.¹⁴ Bartos beskriver hvordan den pinse-karismatiske bevegelsen har påvirket de fleste kristne trossamfunn med fokus på åndelige gaver gjennom det siste århundre. Den siste bølgen er ifølge Bartos en fornyelse som de siste tiårene nådde ut til karismatiske grupper utover pinsebevegelsen.¹⁵ Denne bølgen kjennetegnes blant annet av tegn og under, nye former av frihet i ånden. Bølgen er også blant annet koblet opp mot et fenomen kalt ”Toronto-velsignelsen”.¹⁶ Dette fenomenet er knyttet opp mot kirken ”the Toronto Airport Christian Fellowship” og ble på nittitallet omtalt som et senter for global vekkelser.¹⁷ Toronto-velsignelsen var en nyere del av den pinse-karismatiske vekkelser.¹⁸ Bill Johnson, senior pastor i Bethel Church har selv sagt at han ble kraftig møtt av Gud da han besøkte menigheten i 1995, og dro derfra tilbake til Bethel Church med et ønske om å leve for utgytelsen av ånden for resten av sitt liv.¹⁹ Bethel Church har sitt utspring i den pinse-karismatiske bevegelsen, og jeg tenker at bruk av forskning på denne bevegelsen bidrar til å gjøre min forskning på Bethel

¹² Mikael Bruun, ”Kenose hos Bill Johnson”; tilgjengelig på <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2384413/AVH504-kand-nr-6019-masteravh-Bruun-navn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>; besøkt 24.4.2017.

¹³ Abigail D. Shuttleworth, ”On earth as it is in heaven”: a critical discussion of the the theology of Bill Johnson”; tilgjengelig på <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1179/1812446115Z.00000000012>; besøkt 24.04.17.

¹⁴ Emil Bartos, ”The Three Waves of Spiritual Renewal of the Pentecostal-Charismatic Movement”. *Review of Ecumenical Studies, Sibiu*, 7 no 1 Apr 2015, p 20-42

¹⁵ Bartos, ”The Three Waves”, 35.

¹⁶ Bartos, ”The Three Waves”, 35.

¹⁷ Margaret M. Poloma, ”The ”Toronto Blessing”: Charisma, Institutionalization, and Revival”, *Journal for the Scientific Study of Religion*; Vol. 36, No. 2 (Jun., 1997), pp. 257-271.

¹⁸ Poloma, ”The ”Toronto Blessing”: Charisma, Institutionalization, and Revival”, 257.

¹⁹ Revival Magazine, ”Interview with Bill Johnson”; tilgjengelig på <http://revivalmag.com/article/interview-bill-johnson/>; besøkt 30.januar 2017

Church mer overordnet. I tillegg er det også nylig gjort forskning på Pentakolismen, som har sitt utspring i den globale pinsebevegelsen. Dette begrepet dekker også det som kalles pinsekarismatisk.²⁰ Knut-Willy Sæther og Karl Inge Tangen er redaktører bak boken *Pentakostale Perspektiver* og er et bidrag til forskningen rundt den Pentakostale kirkens teologi og spiritualitet.²¹

Det er relevant for oppgaven å trekke fram forskning som omhandler karismatisk teologi i møte med lutherske menigheter. Utvalget av forskning rundt dette var ikke stort, men det var mulig å spore noen empiriske studier av møtet mellom disse aktuelle kontekstene. Eksempelvis skriver Biniel Eliufoo en masteroppgave om hvordan en økende interesse for karismatikk har skapt utfordringer eller problemer for lutherske kirker i enkelte land i Afrika.²² Dette gir et innspill til oppgavens hensikt om å se på spenningen som kan oppstå ved overføring og mottakelse av et budskap fra en kontekst til en annen.

Forskningen rundt temaer som berører det ”overnaturlige” var lettere å finne. Per Weibye skriver en masteroppgave om en økende søken etter det ”overnaturlige”, og stiller spørsmålsteget om kirken møter denne søken hos folk.²³ Jan-Olav Henriksen og Kathrin Pabst sin forskning og bok *Uventet og Ubedt* er også relevant. Her skriver de om mennesker som erfarer overnaturlige hendelser eller fenomener, som de kaller «paranormale erfaringer», i møte med tradisjonell tro.²⁴ Selv om disse ”paranormale erfaringene” ikke bare tolkes religiøst,²⁵ er deres bidrag aktuelt for min oppgave fordi de setter det «overnaturlige» inn i en faglig kontekst. Fordi min oppgave avgrensner det ”overnaturlige” til en menighetskontekst ønsket jeg også mer spesifikk forskning på dette. I den forbindelse gav Randy Clarks forskning rundt menighet og nådegaver noen innspill. Han er kjent som en av pionerne til det som har blitt kalt Toronto-velsignelsen,²⁶ og hans forskning handler om effekten av kristen bønn knyttet til helbredelse.²⁷ Han er i dag en internasjonal foredragsholder, med et spesielt fokus på helbredelse gjennom bønn, fokus på åndelige gaver og ”kunnskapsord”(Se 2.1.2).²⁸ I

²⁰ Knut-Willy Sæther&Karl Inge Tangen, ”Historiske og nåtidige bidrag til pentakostal teologi og spiriualitet”, i *Pentakostale Perspektiver* (Red. K.W Sæther & K.I Tangen. Bergen: Fagbokforlaget, 2015), 9-30, 12.

²¹ Bokkilden, ”pentakostale perspektiver”, tilgjengelig på <https://www.bokkilden.no/SamboWeb/produkt.do?produktId=10887319>; besøkt 10.05.17

²² Biniel Eliufoo Mallyo, «The growing interest in charismatic experience as a challenge to the Lutheran doctrine of justification in Tanzania, Northern diocese-Hai district”, tilgjengelig på http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/162031/1/2012_biniel%20mallyo.pdf; besøkt 24.04.2017.

²³ Per Weibye, ”Naturlig – overnaturlig? Selvførelse og virkelighetsførelse hos prester og hos folk som har overnaturlige opplevelser”, tilgjengelig på: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/98078>; besøkt 24.04.2017.

²⁴ Jan-Olav Henriksen, Kathrin Pabst *Uventet og Ubedt, paranormale erfaringer i møte med tradisjonell tro* (Oslo: Universitetsforlaget, 2013)

²⁵ Henriksen og Pabst, *Uventet og Ubedt*, 17.

²⁶ Lise Marit Kalstad, ”Randy Clark på Norgesturne”, *Vårt land*; tilgjengelig på <http://www.vl.no/troogkirke/randy-clark-pa-norges-turne-1.47033>; besøkt 10.05.17

²⁷ Proquest, ”document preview”, tilgjengelig på: <http://search.proquest.com/docview/1517984509>; besøkt 05.05.17.

²⁸ Kalstad, ”Randy Clark på Norgesturne”.

kjølevannet av kritikk mot Toronto-velsignelsen skrev Clark et gjensvar til artikler som hevdet at Toronto velsignelsen og andre lignende vekkelse blant annet var ubibelske, villledende og inspirert av New Age.²⁹ Dette er nyttig forskning fordi det både trekker inn det ”overnaturlige” i forskningen, og inkluderer menighetskontekster. I tillegg illustrerer det diskusjonen som da oppstår på tvers av ulike menighetskontekster.

Gjennom arbeidet med å samle og kategorisere funn fra feltarbeidet fremsto temaer rundt lederskap og makt i menigheter som viktig, derav ble forskning vedrørende dette inkludert. Noe forskning løfter fram at mange karismatiske menigheter i Norge i dag er demokratiske, men at en del amerikanske menigheter kan bære preg av dominans fra pastor.³⁰ I boken *Pentakostale Perspektiver* blir maktaspektet gjenstand for forskning i en pinsekarismatisk tradisjon, særlig med vekt på hvordan åndelig utrustning kan påvirke ledelse og maktaspektet i en menighet.³¹ Dette er relevant forskning som vil bli diskutert i oppgaven.

Det er ikke forsket på hvordan impulser fra Bethel Church har påvirket og påvirker norske lutherske kontekster, og det er her min oppgave kan skaffe til veie ny og relevant forskning om temaet. Spesielt hva som skjer i møtet mellom disse kontekstene, og *hvorfor* det skjer. Her vil min masteroppgave være et bidrag til å forstå enda tydeligere møtet mellom to kontekster som er teologisk, nasjonalt og kulturelt ulike. Det er spennende å se hvordan samhandling mellom to kontekster fungerer på tvers av teologi, nasjonalitet og kultur, og hvilke funn som oppstår når disse møtes.

1.3 Problemstilling

”Hvordan blir det studenter og ledere ved Bethel Church lærer om å gjøre det ’overnaturlige’ naturlig, særlig det profetiske, overført og mottatt i en norsk luthersk menighetskontekst? Hvilke utfordringer og muligheter ligger i møte mellom disse ulike kontekstene- og hva kan mulige årsaker til det være?”

1.3.1 Avgrensning

Ved siden av Bethel Church avgrenses oppgaven til norske lutherske kontekster og deres medlemmer og ledere. Den lutherske menighet eller kirke er knyttet til Martin Luthers reformasjon.³² Med ”menighetskontekst” menes primært menigheter og organisasjoner

²⁹ Randy Clark, ”Response to the critic Andrew Storm”, tilgjengelig på <http://s3.amazonaws.com/GA-Documents/AndrewStromResponse.pdf>, besøkt 09.05.17.

³⁰ forskning.no, ”Religiøs organisering og maktmisbruk” tilgjengelig på <http://forskning.no/meninger/kommentar/2008/02/religios-organisering-og-maktmisbruk>; sist besøkt 30.04.17

³¹ Knut-Willy Sæther&Karl Inge Tangen, *Pentakostale Perspektiver* (Bergen: Fagbokforlaget, 2015).

³² Store Norske Leksikon, ”lutherske kirke” tilgjengelig på https://snl.no/lutherske_kirke sist besøkt 08.11.17

innenfor den lutherske tradisjon, men menigheter vektlegges spesielt. Begrepet peker på den kulturen eller miljøet som kjennetegner den aktuelle menigheten som beskrives. Dette kan eksempelvis handle om at en bestemt kultur, nasjonalitet eller teologi preger den aktuelle ”menighetskonteksten”.

Lutherske kontekster eller sammenhenger avgrenses til å gjelde menigheter eller organisasjoner knyttet til den konservative og lavkirkelige fløyen, med bakgrunn i bedehus tradisjonen. Dette er sammenhenger som inntar et tradisjonelt og klassisk syn på den lutherske læren. Ledere avgrenses her til å gjelde personer som har en posisjon som pastor eller leder for norske lutherske menigheter. Videre har jeg tatt utgangspunkt i det profetiske, og sånn sett avgrenset det ”overnaturlige” til å gjelde en spesifikk nådegave. Med det profetiske har jeg fokus på den profetiske gaven, ikke rollen eller tjenestegaven som profet beskrevet i Efeserne (Ef 4,11). Årsaken til valget om den profetiske gaven er grunnet det store fokuset på det profetiske i Bethel Church, og det er blant annet på dette område kritikken, begeistringen og spørsmålene har vært mest tydelig.

1.3.2 Forskningsspørsmål:

- Hvordan praktiserer og overfører norske studenter, ledere eller pastorer det de har lært om en overnaturlig livsstil, hovedsakelig det profetiske på BSSM/ Bethel Church, til en norsk menighetskontekst?
- Hvordan opplever studentene, lederne eller pastorene å praktisere det de har lært på BSSM til menigheter og kirker i Norge?
- Dersom innholdet må justeres, er det noen spesielle hensyn som er viktige- og hva kan årsaker til det være?
- På hvilken måte er innholdet av det man lærte om det profetiske overførbart? Hvordan blir innholdet mottatt- og hva kan grunnen til mottakelsen være?

1.3.3 Begrepsavklaring

Nådegaver: Å tale profetisk er nevnt som en av ni nådegaver i Bibelen. De andre nådegavene som er nevnt er visdoms ord, kunnskapsord, kraftige virkninger, trosgave, helbrede, gjøre under, tungetale, tydning av tungetale (1.Kor 12,8-11). Dette ble formidlet til en av de første menighetene etter Jesus sin tid på jorden. Jesus hadde lovet å ikke etterlate disiplene eller hans etterfølgere på egenhånd, men Talsmannen eller Den Hellige Ånd skulle komme til dem og alle andre som tror for å veilede dem videre. En del av denne hjelpen fra Den Hellige Ånd

er disse nådegavene til menigheten som er til oppbyggelse (John 14,16-18).

Profeti: En vesentlig tankegang bak Bethel Church sitt fokus på det profetiske er at Gud kan tale til mennesker, og at det ofte kan høres som en indre tanke.³³ Bethel Church skiller mellom den profetiske gaven og kallet eller embete til å være en profet. Grunnlegger og leder av BSSM, Kris Vallotton har gitt en innføring om profeti i hefte ”Basic Training for the Prophetic Ministry” som blir brukt i undervisning ved BSSM.³⁴ Han nevner den profetiske gaven som en av de ni åndelige gavene beskrevet i 1. Korinterne 12, 4-11, og at hensikten med gaven er å oppbygge, formane og trøste (1. Kor 14,3). I følge Vallotton utdyper han at dette handler om å bygge opp, kalle nær og oppmuntre.³⁵ Vallotton forklarer at gavens hovedhensikt er å oppmuntre kirken framfor å gi korreksjon, bringe ut det beste i andre og profetere svaret på problemet, ikke selve problemet.³⁶ Videre skriver han at alle som er frelst og mottar dåpen i Den Hellige Ånd kan tjenestegjøre i åndens gave, og viser til 1. Korinterne 14:31:”*For dere kan alle tale profetisk, men én om gangen, slik at alle kan lære og alle bli oppmuntret*”.

”*Overnaturlig*”: På Bethel Church sine hjemmesider har de nevnt ulike verdier som kjennetegner deres kirke. En av disse verdiene er ”Jesus Empowers Supernatural Ministry”.³⁷ For å forklare hva overnaturlig tjeneste er skrives det at Jesus har lovet at hans etterfølgere skal kunne gjøre enda større ting enn det Jesus gjorde, og at tegn skulle følge dem som tror.³⁸ Det henvises blant annet til Markus 16,15-18, der det står at Gud skal gi kraft til dem som tror, slik at de kan gjøre mirakler og tegn. De nevner at oppfyllelsen av løfte fra Joel på pinsedag bekrefter dette. De vektlegger at løftet om at Gud ville la sin ånd komme over alle mennesker, og at mennesker skulle få budskap og drømmer fra Gud (Apg 2, 17-18) har blitt oppfylt, og er fremdeles gjeldende i dag. I BSSM sitt dokument over hva de står for trekkes betydningen av Den Hellige Ånd fram. Fordi kraften fra Den Hellige Ånd lever på innsiden hos den kristne, blir de i stand til å vandre i det ”overnaturlige”. Gjennom dåpen i Den Hellige Ånd får kristne Guds kraft til å være hans vitner (Apg 1, 4-8 og 2, 4).³⁹

³³ Bethel About, ”Our core values”.

³⁴ Kris Vallotton, ”Basic training for the prophetic ministry”, (Shippensburg, PA: Destiny Image, 2005)

³⁵ Vallotton, *Basic training*, 20.

³⁶ Vallotton, *Basic training*, 20.

³⁷ Bethel about, ”Our Core Values”, tilgjengelig på <https://www.ibethel.org/core-values/>; besøkt 28.02.2017.

³⁸ Bethel about, ”Our Core Values”.

³⁹ bssm, ”Our Core Values”, tilgjengelig på; <http://bssm.net/school/core-values/>; besøkt 28.02.17

”Kontekstualisering”: Med kontekstualisering menes den prosess av tilpasning som skjer i formidling av en budskap fra en sammenheng eller kontekst til en annen.⁴⁰

”Kontekst” Det latinske ordet ”textum” for tekst betyr ”sammenveving”. Konteksten er det som er rundt teksten, det vil si omgivelsene eller settingen.⁴¹ Gjennom oppgaven vil begrepet kontekst bli brukt som en samlebetegnelse på de sammenhengene som studeres.

1.4 Oppgavens oppbygning og design

I oppgaven gis først en introduksjon av tema og problemstilling. Deretter kommer det et bakgrunnskapittel med lære og praksis om nådegaver og det profetiske i Bethel Church, BSSM, pinsekirken og lutherske kontekster. Dette er for å gi en dypere forståelse av hvor menighetene i utgangspunktet står teologisk.

I kapittel 3 blir teoretiske perspektiver trukket fram, disse brukes i analysen av funn i kapittel 6. I kapittel 4 om metode blir utførelsen av metoden og forskningen gjort rede for. Dette innebærer blant annet refleksjoner rundt validitet og egen rolle.

Funnene fra feltarbeidet blir så presentert og kategorisert i kapittel 5, før de blir videre analysert og diskutert i lys av teoretiske perspektiver og nyere eller annen relevant forskning i kapittel 6. Oppgaven avsluttes med å få fram de viktigste perspektivene og svarene på problemstillingen i oppsummering og konklusjon.

Det finnes ikke mye forskning på oppgavens tema, og det vil da være viktig å ”dykke dypt”– derfor er oppgavens design et kvalitativt studie. En kvalitativ metode tar nettopp sikte på å undersøke og beskrive menneskers opplevelse og erfaringer,⁴² og valget om en kvalitativ tilnærming til forskningen ble naturlig. Det innebærer bruk av kvalitative intervju, egen erfaring og skriftlig dokumentasjon.

⁴⁰ Paul G. Hiebert, *The gospel in human context, Anthropological Explorations for Contemporary Missions* (Baker Academic, 2009), 29.

⁴¹ Øyvind Dahl, *Møte mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon* (Oslo: Gyldendal Akademisk, 2013), 65-66.

⁴² Kunnskapsbasert praksis, ”Kvalitativ metode”, tilgjengelig på <http://kunnskapsbasertpraksis.no/kritisk-vurdering/kvalitativ-metode/>; besøkt 02.05.17

2.0 BAKGRUNN

2.1 Lære og praksis om nådegaver og det profetiske:

Under dette punktet skal jeg gi et kort innblikk i hva de ulike kontekstene jeg forsker på lærer og praktiserer om den profetiske gaven. Fordi jeg skal analysere møte mellom Bethel Church og lutherske menighetskontekster trekker jeg fram lære og praksis om det profetiske fra pinsebevegelsen, Bethel Church, BSSM og luthersk teologi. Pinsebevegelsen blir inkludert fordi Bethel Church og BSSM var tidligere en del av pinsebevegelsen, og er i dag en del av den pinsekarismatiske bevegelsen.

2.1.1 I pinsebevegelsen

Bethel church har inntil 2006 vært en del av pinsebevegelsen "Assemblies of God", og har følgelig sine røtter i pinsebevegelsen. I tillegg knyttes som tidligere nevnt "Toronto-velsignelsen" til den pinsekarismatiske bevegelsen.⁴³ Bethel Church er influert av "toronto-velsignelsen",⁴⁴ og kan betraktes som å være en del av den pinsekarismatiske bevegelsen. Jeg vil derfor kort presentere den teologiske læren når det gjelder nådegaver og det profetiske fra pinsebevegelsen.

Alf Somdal har forsøkt å samle en presentasjon av pinsevennenes tro og lære.⁴⁵ Under kapittelet om Den Hellige Ånd skriver han om åndens gaver, nådegavene. Her skriver han at det er et stort spenn i meninger og praksis som finnes, fra svermeri til fornektelse av gavene. Han trekker fram at forkynnelse av ordet er og må være det absolutt nødvendige, men at forkynnelsen har langt bedre gjennomslagskraft når den blir bekreftet med tegn. Han viser til at tegn som skal følge de som tror (Mark 16, 7-18).⁴⁶ Hensikten med nådegavene er å bygge opp menigheten, stadfeste Guds ord og at nådegavene sammen med ordet skal utgjøre en nødvendig enhet.⁴⁷ Han peker på at den profetiske gaven ifølge Bibelen er den største gaven (1.Kor 14,1), og han foretar en kategorisering av gavene i åpenbaringsgaver, inspirasjonsgaver og kraftgavene. Under åpenbaringsgavene plasserer han blant annet visdoms og kunnskapsord, og under inspirasjonsgavene det profetiske.⁴⁸ Somdal legger vekt på at forkynnelse preget av visdom og kunnskap fra Den Hellige Ånd er noe helt annet enn menneskelig kunnskap og visdom, og at forkynnelse inspirert av den profetiske gave gjør

⁴³ Bartos, "The Three Waves", 35.

⁴⁴ Revival Magazine, "Interview with Bill Johnson".

⁴⁵ Alf Somdal, *Tro og lære : et forsøk på en samlet presentasjon av pinsevennenes tro og lære* (Skien: Filadelfiaforlaget A/S, 1990)

⁴⁶ Somdal, *Tro og lære*, 113.

⁴⁷ Somdal, *Tro og lære*, 114.

⁴⁸ Somdal, *Tro og lære*, 116.

forkynnelsen levende.⁴⁹ Han beskriver ulike måter visdoms eller kunnskapsord fra ånden kan bli gitt; gjennom en tydelig røst, et syn, en drøm, ved en profeti, åndelig innskyttelse fra en persons indre, eller et bibelord som blir gitt på overnaturlig vis.⁵⁰

2.1.2 Ved Bethel church og BSSM

Den profetiske gaven har en sentral plass i kirken, og jeg vil gi en oversikt over kirkens liv og lære på dette punktet. Først vil jeg trekke fram den grunnleggende tankegangen fra Bethel Church, BSSM og noen eksempler på praksis.

En sentral tankegang bak Bethel Churchs praksis av det profetiske er at Gud kan tale til mennesker gjennom en indre tanke.⁵¹ En av Bethel Church sine definerte kjerneverdier er ”God’s still speaking”,⁵² som vektlegger relasjon og kommunikasjon med Jesus. Det underbygges med lignelsen om den gode hyrde og sauene som hører gjeterens røst (John 10, 26-28), og at Den Hellige Ånd skal lære og minne de troende på alle ting (John 14, 26).⁵³ Videre trekker de fram at Gud kaller kristne til å jage etter den profetiske gaven, for å kunne styrke, oppmuntre og trøste mennesker (1.Kor 14,1-4). Bethel Church opplever dette som viktig for at mennesker skal få bekreftelse for hensikt, gaver og evner Gud har lagt ned i dem.⁵⁴ Det poengteres at å utvikle denne gaven er prosess som krever øvelse, og de tror Gud velger å samarbeide med feilbarlige mennesker for å bygge Guds rike. De framholder viktigheten av at giver og mottaker av et profetisk ord må prøve om det er fra Gud (1. Kor 14, 29), og at ikke noe skal bli lagt til eller bli sidestilt med Bibelens åpenbaring.⁵⁵

Bethel Church skiller mellom profeter i det gamle testamentet og profetier i det nye testamentet. I det gamle testamentet kom Den Hellige Ånd over enkeltmennesker som var profeter, og man forventet at profetien skulle stemme 100% dersom den var fra Gud. Kirken i Det Nye Testamentet (NT) har blitt fortalt at de skal prøve alt men holde fast på det gode. De mener at troende har fått Den Hellige Ånd og kan skille hva som er et profetisk ord fra Gud.⁵⁶ Profeti er en tredelt prosess: åpenbaring, tolkning og anvendelse. Profetiske ord kan bli misforstått, feiltolket eller anvendt uheldig. Ordene må alltid bli levert med ydmykhet og kjærlighet, aldri ut fra egne ambisjoner. Bethel Church mener at man ikke skal streve selv for å få oppfylt de profetiske ordene selv, men at et profetisk ord heller skal sees på som en

⁴⁹ Somdal, *Tro og lære*, 117.

⁵⁰ Somdal, *Tro og lære*, 117.

⁵¹ Bethel About, ”Our core values”.

⁵² Bethel About, ”Our core values”.

⁵³ Bethel About, ”Our core values”.

⁵⁴ Bethel About, ”Our Core values”.

⁵⁵ Bethel About, ”Our core values”.

⁵⁶ Bethel About, ”Our core values”.

invitasjon fra Gud til å samarbeide med Ham om å få det til å skje. Av og til er det et spørsmål om tid før et profetisk ord går i oppfyllelse, noen ord er ekstraordinære og kan legges bort for å bli tatt opp senere. Andre profetiske ord blir ikke forstått før i himmelen (1. tim 5. 19).⁵⁷

BSSM har samme teologisk grunnlag som kirken, men det kan være nyttig å dele noe av det mest sentrale tankegodset fra studentenes manual om det profetiske. Forfatter av manualen, Kris Vallotton, definerer profeti som å forutsi framtiden, eller å skape noe i framtiden gjennom det profetiske ordet. Vallotton bruker fortellingen fra Apostelenes gjerninger om Agabus som ved ånden forutså før tiden at det ville bli en stor hungersnød.⁵⁸ Det å ved et profetisk ord skape noe som ennå ikke er illustreres gjennom at Gud ber Esekiel profetere til døde ben som ble til en sterk hær (Esek 37, 1-10).⁵⁹

Vallotton mener at en av nøklene til å profetere er å be Gud om å få kunnskapsord og deretter gi et profetisk ord. Begrepet ”Kunnskapsord” er en av nådegavene beskrevet i 1. Korinter 12, 9 ”Hos hver enkelt gir Ånden seg til kjenne slik at det tjener til det gode. ”For ved én og samme Ånd blir det gitt én å tale visdom, en annen å formidle kunnskap(...)”. Ifølge Vallotton er kunnskapsord gitt av Den Hellige Ånd som beskriver et fakta om noens liv. Mange ganger bruker man kunnskapsord kombinert med et profetisk ord, men kunnskapsord er ikke profeti i seg selv.⁶⁰

Den profetiske gaven blir utøvd på mange ulike måter ved Bethel Church og BSSM, både strukturert og mer spontant. En viktig forutsetning for at den profetiske gaven er mye i funksjon spontant ved Bethel Church handler om ”Culture of Honor”,⁶¹ som blir kalt ”hederskultur” eller ”anerkjennelseskultur” i enkelte norske menigheter. Denne kulturen er etablert i kirken, og bærer i seg å legge tilrette for å anerkjenne andres gudgitte identitet og gaver.⁶² Dette er beskrevet nærmere i boken ”Culture of Honor”, skrevet av Bethel Church sine ledere, Danny Silk.⁶³ I en slik kultur er oppmuntring og den profetiske gaven sammenvevd. Eksempelvis trenger ikke de gudgitte oppmuntringene gjenspeile personens liv på nåværende punkt, men det kan være et ord eller en profeti om noe som ennå ikke har skjedd. Noen av de mer etablerte formene er å gi profetiske ord gjennom forbønn eller ”profetisk betjening”; det vil si at noen er tilgjengelig eksempelvis på en gudstjeneste for å primært gi profetiske ord. Andre eksempler er ”skattejakt”. Denne praksisen handler om gi

⁵⁷ Bethel About, ”Our core values”.

⁵⁸ Vallotton, ”Basic training”, 24.

⁵⁹ Vallotton, ”Basic training”, 24.

⁶⁰ Vallotton, ”Basic training”, 25.

⁶¹ Danny Silk, ”Culture of Honor: Sustaining a Supernatural Environment”, 23.

⁶² Danny Silk, ”Culture of Honor: Sustaining a Supernatural Environment”, 26.

⁶³ Danny Silk, ”Culture of Honor, Sustaining a Supernatural Environment”. (Shippensburg, PA: Destiny Image, 2009). Tilgjengelig på <http://arrowz.org/wp-content/uploads/2012/08/9780768431469-Culture-of-Honor-inkijktekst.pdf>; besøkt 05.05.17.

profetiske ord eller tilby bønn til mennesker (skatter) på bakgrunn av ord en har blitt minnet om i forkant. Disse ordene kan komme som en tanke, et indre bilde, et kroppslig symptom eller lignende, samt bære preg av gi et ”hint” av hvilke personer en skal snakke med. For å gi et eksempel fra min egen erfaring: Ved et tilfelle ble jeg minnet på ordet magesmerter, blomster og indre uro i en bønnestund før vi skulle ut i byen å be for mennesker. Idet jeg går forbi en markert og stor blomst utenfor en butikk kjenner jeg plutselig en sterk magesmerte. Kvinnen som jobbet i denne butikken hadde sterke smerter i magen på bakgrunn av indre uro, og kvinnen ble tydelig rørt da vi ba for henne.

2.1.3 *Luthersk teologi*

Videre presenteres sentrale deler av luthersk teologi om nådegaver med utgangspunkt i to lærebøker i dogmatikk. Praksis av nådegavene og det profetiske varierer mye i de ulike lutherske kirker og menigheter selv om det teologiske fundamentet kan samsvare.

I boken ”Guds virkelighet” gir Jan Olav Henriksen en innføring i kristen dogmatikk, og skriver om nådegavene ut i fra evangelisk luthersk teologi.⁶⁴ Henriksen påpeker at nådegavens funksjon i åndens fellesskap er å bidra til at Guds nåde styrkes, og at rett bruk av nådegaver måles i om den bygger opp troen og fellesskapet i kirken.⁶⁵ Her legger han 1. Korinter 14,12 til grunn: ”Når dere nå legger så stor vekt på åndsgavene, så søk å bli rike på gaver som bygger opp menigheten!” Henriksen formidler at mange har i senere tid fokusert på nådegaver som vekker oppsikt på grunn av sin spesielle karakter. Her nevner han spesifikt tungetale, profeti, helbredelse ved bønn,⁶⁶ og han bekrefter at disse gavene kan få en spesiell funksjon i åndens fellesskap. Henriksen understreker at fokuset på nådegaver er hentet fra 1. Korinterbrev 12, og fokuset er at det er Gud som gir disse gavene, de skal brukes til Guds ære og ikke til å framheve seg selv.⁶⁷ Henriksen vektlegger spesielt viktigheten av åndsinspirert forkynnelse av Guds visdom og kunnskap om Guds vilje.⁶⁸ Henriksen viser som grunnlag for det til 1. Korinterne 12, 8a: ”For ved én og samme Ånd blir det gitt én å tale visdom, en annen å formidle kunnskap”. Denne gaven knytter han også opp mot 1. Korinterne 12, 31, der det står at man skal være ivrige etter de største nådegavene.⁶⁹ Henriksen skriver at de andre, mer ”spesielle” eller særpregede gavene som tidligere nevnt, i mindre grad bygger opp

⁶⁴ Jan Olav Henriksen, *Guds virkelighet. Kristen dogmatikk*. (Oslo: Luther forlag, 1994).

⁶⁵ Henriksen, *Guds virkelighet*, 206.

⁶⁶ Henriksen, *Guds virkelighet*, 206.

⁶⁷ Henriksen, *Guds virkelighet*, 207.

⁶⁸ Henriksen, *Guds virkelighet*, 207.

⁶⁹ Henriksen, *Guds virkelighet*, 207.

sammenlignet med gaven til å forkynne.⁷⁰

Når det gjelder praksis av den profetiske gave i norske lutherske sammenhenger varierer det sterkt fra menighet til menighet. I mange av de lutherske menigheter og kirker er fokuset på at den profetiske gaven knyttet til forkynnelse av ordet, men en finner også eksempler på lutherske menigheter som praktiserer den profetiske gave gjennom forbønns tjenesten i menigheten.

Fartein Valen-Sendstad skriver i boken ”Hva er kristen tro” at Den Hellig Ånds gjerning er å utruste kristne til tjeneste til å være Jesu røst, hans øyne, ører, og føtter. Han refererer også til at vi er Jesu hender, og at det noen ganger gjør folk friske.⁷¹ Videre peker han på at ånden skaper tro og den blir holdt oppe ved forkynnelsen. Han fastholder at Den Hellige Ånd virker på ulike måter, både gjennom det ekstraordinære og spontane. Her nevner han eksempler som profetiske budskap, helbredelse og tungetale. Han fremhever at ånden også virker gjennom ordets tjeneste med bekjennelse, forkynnelse og sakramenter. Fartein-Sendstad framhever at det ikke noe er mer åndelig enn noe annet, og at utfra et sentralt bibelsk materiale skal begge aspektene være tilstede i menighetens totale liv. Da legger man forholdene til rette for at gudstjenesten kan formidle det viktigste; formidle Kristus, bygge fellesskapet og ære Gud.⁷²

⁷⁰ Henriksen, *Guds virkelighet*, 207.

⁷¹ Fartein Valen-Sendstad, *Hva er kristen tro?* (Kristiansand: Høyskoleforlaget AS, 2000), 267.

⁷² Valen-Sendstad, *Hva er kristen tro*, 265-266.

3.0 TEORI

I dette kapittelet blir utvalgte teorier som er sentrale for forskningsspørsmålene presentert. Mye av teorien er hentet fra fagfeltet interkulturell kommunikasjon, da oppgaven handler om å forstå og kommunisere med hverandre på tvers av ulike kontekster. Teorier fra hermeneutikk blir trukket inn, og er sentralt for hvordan en evner og forstå vårt eget og andres perspektiv. Videre benyttes teorier fra kontekstuell teologi som omhandler kontekstens innvirkning, og viktigheten av å forstå konteksten for å forstå den andre. På grunn av at kontekstene som forskes på handler om menigheter, blir ledelse av menigheter et naturlig tema. Teoridelen avsluttes derfor med temaet ledelse og makt.

3.1 Interkulturell kommunikasjon og hermeneutikk:

Interkulturell kommunikasjon er et fagfelt som byr på teoretiske verktøy som er grunnleggende for min oppgave. "Inter" betyr mellom, det vil si at fagfeltet handler om kommunikasjon mellom ulike kulturer. Fagfeltet bidrar med analyseverktøyer til å analysere og forstå interaksjonen mellom ulike mennesker som befinner seg i forskjellige kontekster. Ethvert møte med mennesker er et interkulturelt møte, fordi alle er unikt sammensatt uavhengig av bakgrunn, erfaring, forhold, språk, religion og følelser.⁷³

Fordi oppgavens utgangspunkt handler om et møte mellom to ulike menighetskontekster, blir begrepet kultur først gjort rede for. Kultur er et vidt begrep og kan omhandle mange ulike aspekter, derfor blir det viktig å definere det nærmere for oppgaven videre. Der mennesker møtes på tvers av kontekst blir selvfølgelig kommunikasjon viktig, og teorier som handler om overføring og mottagelse av budskap blir sentralt. Begrepet stereotypier og fordommer, blir så forklart og trukket inn som en avgjørende faktor som påvirke kommunikasjonen. Videre er teorier rundt temaet dialog relevant fordi det er nyttig for oppgaven å se på hvordan mennesker fra ulike kontekster eller kulturer kan evne å snakke sammen. Tilslutt blir hermeneutikken trukket fram som et viktig bidrag for å øke forståelsen av egen og andres referanseramme.

3.1.1 Kultur

I oppgaven blir hva som preger møtet mellom ulike kontekster og kulturer vektlagt, og det er

⁷³ Øyvind Dahl, "Bridges of Understanding. Perspectives on Intercultural Communication" i *Bridges of Understanding. Perspectives on interkultural Communication* (red. Øyvind Dahl, Iben Jensen, Peter Nynas (eds.); Oslo: Unipub forlag, 2006), 7-22, 7

viktig å ha et faglig bakteppe for begrepet kultur. Thomas Hylland Eriksens definerer kultur som det som gjør kommunikasjon mulig, og oppsummerer at kultur er de tankemønstre, vanene og erfaringene som mennesker har felles og som gjør at vi forstår hverandre.⁷⁴

Oppgaven trekker også fram kontekster som møtes på tvers av nasjonalitet, teologiske røtter og ulike menighetskulturer. Det kan være lett å lage forenklinger, eller stereotypier på kultur innad eksempelvis en nasjonal tilhørighet. Dette kan gå på bekostning av en mer nyansert forståelse av hverandre. Eriksen poengterer i boken *flerkulturell forståelse*: ”Vi er mer eller mindre kulturelt forskjellige, samtidig som vi er mer eller mindre kulturelt like. Det finnes nemlig ingen skarpe grenser mellom kulturer. Vi er alle både kulturelt like og kulturelt forskjellige”.⁷⁵

Eriksen poengterer at kultur er lært, og at den i større eller mindre grad blir overført samtidig som den er i stadig endring, og at mennesker har med seg mer eller mindre konsekvente forskjeller med tanke på hva en har lært, med andre ord kulturforskjeller. Eriksen løfter i sin tekst opp kultur til et begrep som ikke bare omhandler etnisitet, men at det kan omhandle kulturforskjeller mellom samfunnsklasser, regioner, by og land. Bare innen ”lille” Norge kan en finne store kulturforskjeller.⁷⁶

Eriksen holder fram at selv om det ikke er noen skarpe grenser mellom kulturer, så har tross alt mennesker med samme tro, språk, utdanning og lignende mer til felles enn to som snakker ulikt språk eller har ulik religion.⁷⁷ Når det er sagt er det viktig å huske på at når mennesker møtes på tvers av kulturgrenser, så er det *mennesker*, ikke *kulturer* som møtes. Eriksen poengterer likevel at en ikke skal tenke at kulturforskjeller er ubetydelig i møte mellom mennesker: ”Kulturforskjeller bidrar ofte til å skape misforståelser og konflikter når mennesker med forskjellig kulturell bakgrunn møtes.”⁷⁸ Eriksen framhever etableringen av fellesnevner mellom kulturelt ulike mennesker, framfor fullstendig likhet for å oppnå integrasjon. Dette vil bidra til at forståelse på tvers av kulturer vil forenkles. I tillegg er det vanskelig å forstå en fremmed eller annerledes kultur dersom man ikke vet noe om konteksten.⁷⁹ Det er ifølge Eriksen mange som har klare meninger om andre kulturer uten å kjenne noen fra denne kulturen. Eriksen peker på at dette kalles generalisering eller fordommer. Fordom brukes vanligvis noe man forbinder med noe negativt, men kan også i

⁷⁴ (Referert til Eriksen 1993a,)

i Thomas Hylland Eriksen, *Flerkulturell forståelse* (Oslo: Universitetsforlaget, 2007), 60.

⁷⁵ Eriksen, *Flerkulturell forståelse*, 61

⁷⁶ Eriksen, *Flerkulturell forståelse*, 61.

⁷⁷ Eriksen, *Flerkulturell forståelse*, 64

⁷⁸ Eriksen, *Flerkulturell forståelse*, 65.

⁷⁹ Eriksen, *Flerkulturell forståelse*, 65

prinsippet være en positiv eller nøytral fordom.⁸⁰

Øyvind Dahl skiller mellom synlige og bevisste kulturelle ytringsformer, og et kulturinnhold som er usynlig og ubevisst⁸¹. Dahl framholder at en beskrivende kulturforståelse kan forstås på ulike nivåer- både bevisst, ubevisst, synlig og usynlig. Synlige ytringsformer kan eksempelvis være klær og lignende, religiøse skikker eller synlig atferd⁸². Dahl poengterer at det som ligger bak disse ytringsformene kan være skjult, og kan best forstås dersom en setter seg inn i hvilke normer, tenkemåter, religioner eller verdier som ligger til grunn bak handlingene.⁸³

3.1.2 Kommunikasjon

Kommunikasjon betyr vanligvis det å overføre et budskap fra en person til en annen.⁸⁴ Det kan selvfølgelig dreie seg om alt fra å eksempelvis kommunisere skriftlig, muntlig, eller non-verbalt. Kommunikasjon kan sees på som en prosess av overføring, og utfordringen er å formidle innhold og mening så presist som mulig fra en person til den andre, og fra en kultur til en annen.⁸⁵ Kulturforskjeller kan forårsake en forvrengning av et budskap, og disse kulturforskjellene blir i denne sammenheng kalt kulturfilter.⁸⁶ Mottageren tolker budskapet annerledes enn det sender av budskapet mente, og misforståelser kan oppstå. Øyvind Dahls kulturfiltermodell får tydelig fram hvilken rolle den kulturelle referanserammer kan få for kommunikasjonen. Ifølge kulturfiltermodellen har alle på seg noen ”kulturelle briller” som preger vår måte og se andre kulturer på. Kulturfiltre er ikke statiske, men kan endres og tilpasses etterhvert som en tilegner seg mer erfaring eller kunnskap om andres kultur.⁸⁷ Dahls kulturfiltermodell løfter også fram betydningen av innbyrdes relasjoner mellom sender og mottaker, da de følelsesmessige relasjonene ifølge Dahl spiller en viktig rolle for tolkningen av budskapet.⁸⁸ Her blir blant annet temaer som tillit, jevnbyrdighet, makt viktig for hvordan tegn eller signaler blir tolket.⁸⁹ Dahl understreker også kontekstens betydning for kommunikasjonen, som kan være innflytelse fra omgivelsene, situasjonen, miljøet eller maktforhold i strukturene.⁹⁰ Alt dette er med på å påvirke hvordan avsenders budskap, den

⁸⁰ Eriksen, *Flerkulturell forståelse*, 68.

⁸¹ Øyvind Dahl, *Møte mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon* (Oslo: Gyldendal Akademisk, 2013), 37.

⁸² Dahl, *Møte mellom mennesker*, 36.

⁸³ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 37.

⁸⁴ Haus, ”Communication and Social Systems”, i *Bridges of Understanding. Perspectives on intercultural communication* (red. Ø. Dahl, I. Jensen, P. Nynas (eds.); Unipub forlag, 2006), 73-83, 73

⁸⁵ Haus, ”Communication”, 73

⁸⁶ Øyvind Dahl og Kjell Habert, *Møte mellom kulturer. Tverkulturell kommunikasjon*.(Oslo: Universitetsforlaget, 1986), 31, 41.

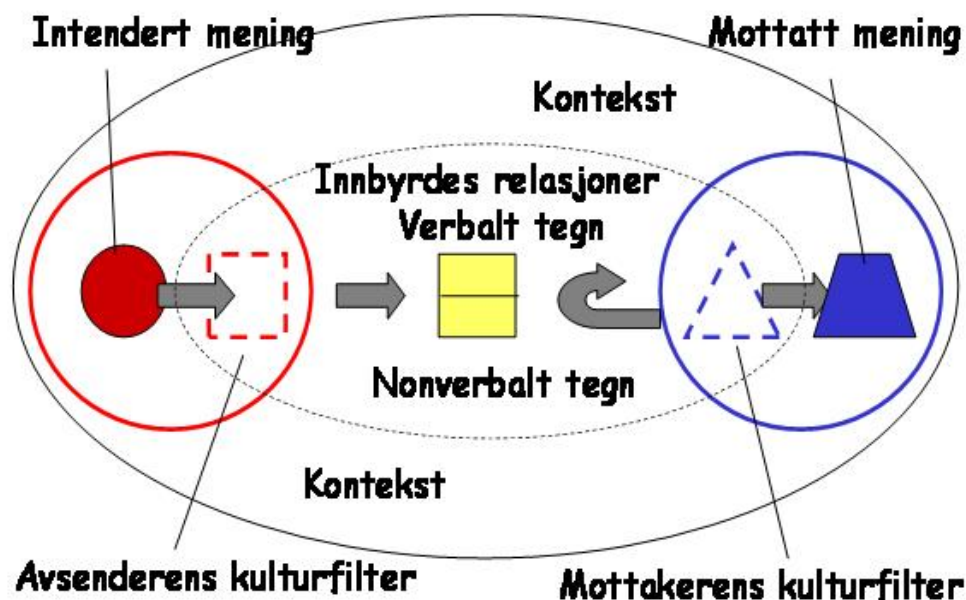
⁸⁷ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 91.

⁸⁸ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 93.

⁸⁹ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 93.

⁹⁰ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 93.

intenderte meningen, samsvarer med den faktiske mottatte meningen. Kulturfiltermodellen sammenfatter kompleksiteten som kan skjer i overføring av et budskap. Både kulturelle referanserammer eller kulturfiltre, kontekst, innbyrdes relasjoner og makt virker inn på overføringen og mottakelsen av budskapet.⁹¹ Intendert mening fremstilt som en rød sirkel blir omgjort til et blå trapes hos mottaker. Den røde sirkelen gikk gjennom en stiplet firkanten som er et bilde på avsenders kulturfilter, før den blir ”skviset” gjennom mottakers kulturfilter fremstilt som en stiplet trekant. Det er et bilde på at mottaker tolker mening utfra eget kulturelle ståsted før budskapet tilslutt blir mottatt⁹². Disse kulturfiltrene er illustrert med en stiplet linje for å få fram at våre kulturfilter ikke er statiske eller uforandrelige, de kan tilpasses etterhvert som vi lærer andres språk og kulturelle koder.⁹³

Øyvind Dahls kulturfiltermodell.⁹⁴

3.1.3 Stereotyper og fordommer

Stereotyper er en sentral og viktig del av kommunikasjonsteorien som blir brukt i oppgaven, og er med å prege kommunikasjon og forenkle kulturforståelsen. Ruth Illmann trekker i boken *Bridges of Understanding* fram stereotypier⁹⁵. Illmann snakker om stereotypier som et

⁹¹ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 91

⁹² Dahl, *Møte mellom mennesker*, 92

⁹³ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 91

⁹⁴ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 91

⁹⁵ Ruth Illman, "Stereotypes: The Symbolic Image of the Other", i *Bridges of Understanding, Perspectives on Intercultural Communication* (red. Ø. Dahl, I. Jensen, P. Nynas (eds.), Oslo: Unipub forlag, 2006), 101-114.

generelt og karikert bilde av andre. Når mennesker for eksempel møter personer fra andre kulturer er det mange ting som kan påvirke møtet. Det innebærer ofte en blanding av sterke følelser, eventyr blandet med frustrasjon, likhet og ulikhet.⁹⁶ Vi er ansvarlige for å være bevisst egne stereotypier, vi må være sensitive til alternativet om å se andre annerledes, som et selvstendig individ.⁹⁷

Stereotypier kommer ikke automatisk, men oppstår dynamisk og blir i kontekst brukt av mennesker for å skape mening i mellommenneskelige forhold. Det er en konstant pågående dialog mellom ulike perspektiver. Det er ikke objektive realiteter, heller konstruerte, men langt fra betydningsløse for kommunikasjonen. De fungerer som sterke markører for grenser og menings-bærende signal. Stereotypier kan ikke bli forstått bare utfra et intellektuelt perspektiv; kunnskap, holdninger og følelser er sammenvevd. En stereotypi kan forme og påvirke vår emosjonelle, kognitive og interkulturelle dialog, samt kommunikasjon i seg selv.⁹⁸

Fordommer ligger nært opp til stereotypier, Dahl skiver i boken *møter mellom mennesker* at fordommer er ”frosne” stereotyper, og at det er enklere å justere stereotypier enn fordommer. I møter mellom mennesker der fordommer preger interaksjonen kan de forutinntatte meningene skape hindringer for kommunikasjon og mellommenneskelig forståelse. Fordommer kan bli fastholdt på tross av nye og motsatte erfaringer, derav har ordet fordom en noe negativ klang. Som tidligere nevnt er ikke begrepet i utgangspunktet negativt, det kan være nøytralt og positivt også.⁹⁹

3.1.4 Dialog:

Kulturelle forskjeller kan i noen tilfeller være vanskelig å forstå, og i den sammenheng har Marita Svane i boken *Bridges of Understanding* introdusert ulike konsept som kan gjøre kulturelle dynamikker mer forståelig.¹⁰⁰ Det ene perspektivet er å se hvor sammenvevd kultur, sosiale strukturer og det kulturelle møtet er. Det andre perspektivet framhever at den kulturelle dynamikkens møte med noen fra en annen kultur er en læringsprosess. Tilslutt får Svane fram et perspektiv som framhever den store muligheten til å lære mer i møte med annen kultur, istedenfor at ulik kultur er en barriere for forståelse.¹⁰¹

⁹⁶ Illman, ”Stereotypes”, 101.

⁹⁷ Illman, ”Stereotypes”, 111.

⁹⁸ Illman, ”Stereotypes”, 111.

⁹⁹ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 67.

¹⁰⁰ Marita Svane, ”The Intersection between Culture, Social Structures, and the Individual –in-Interaction, i *Bridges of Understanding, Perspectives on Intercultural Communication*, (red. Ø. Dahl, I. Jensen, P. Nynas (eds.), Oslo: Unipub forlag, 2006), 39-57, 55.

¹⁰¹ Svane, ”The Intersection”, 56.

Roar G. Fotland fremhever betydningen av dialog i møte med ulike verdensbilder,¹⁰² og trekker fram at problemer i kommunikasjonen kan oppstå dersom en har avgrenset forståelse for andres verdensbilde.¹⁰³ Han trekker fram at det i Norge er mange ulike verdensbilder, som for eksempel det sekulære, det religiøse og førmoderne.¹⁰⁴ Han beskriver ulike holdninger til å forholder seg til mennesker med andre verdensbilder. Noen velger å nedkjempe religion eller det førmoderne med en konfronterende holdning, andre tenker å bekjempe det sekulære med en aktiv åndskamp. Fotland framhever at han selv ville valgt ”*Dialogens vei*”.¹⁰⁵ Fotland forklarer at dialog ikke vil si å akseptere innholdet i hverandres livssyn, men det betyr at en er villig til å høre på og lære av den andre, samt akseptere at andre kan ha oppdaget perspektiver på tilværelsen som er nye for en selv. Målet er gjensidig respekt og kunnskap, samt kunne fremme ens eget verdensbilde.¹⁰⁶ Videre stiller Fotland spørsmål om en har nok trygghet i eget verdensbilde til å lytte, gi rom, men også snakke sammen om hvordan mennesker som innehar så forskjellig verdensbilde kan sammen forme et samfunn med rom for hverandre.¹⁰⁷

Liisa Salo-Lee fremmer betydningen av kommunikasjon preget av dialog for utviklingen av den interkulturelle kompetansen. Med dialog peker Lee spesielt på å være fokusert på den andre, lytte, åpenhet, forståelse, empati, kontekstuell sensitivitet og ansvar.¹⁰⁸

3.1.5 Hermeneutikk

Hans-Georg Gadamer har i boken *Sannhet og metode* skrevet grunntrekk i en teori om den hermeneutiske erfaringen.¹⁰⁹ Hermeneutikk er læren om fortolkning av tekster, og omhandler den humanistiske vitenskapens særlige metode eller en filosofisk teori om all forståelse.¹¹⁰ Gadamer er mest kjent for sine tanker rundt den hermeneutiske sirkel, sin positive bruk av begrepet for-dommer og for ideen om horisonter som smelter sammen.¹¹¹

Den hermeneutiske sirkel beskriver hvordan forståelse dannes. (Eksempelvis av en tekst, samtale, person, fenomen og lignende.) Gadamer beskriver at forståelsens bevegelse

¹⁰² Roar G. Fotland, ”Når verdensbilder møtes, kollisjon eller dialog? Norsk modernitet i møte med det førmoderne”, i *Forståelsens gylne øyeblikk. Festskrift til Øyvind Dahl*. (red. T.S.Drønen, K.Fretheim og M. Skjortnes, Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2011) 163-178, 173.

¹⁰³ Øyvind Dahl, *Møte mellom mennesker: Interkulturell kommunikasjon* (Oslo: Gyldendal Akademisk, 2001), 130.

¹⁰⁴ Fotland, Roar G. ”Når verdensbilder møtes”, 173.

¹⁰⁵ Fotland, Roar G. ”Når verdensbilder møtes”, 173.

¹⁰⁶ Fotland, Roar G. ”Når verdensbilder møtes”, 173.

¹⁰⁷ Fotland, Roar G. ”Når verdensbilder møtes”, 175.

¹⁰⁸ Liisa Salo-Lee, ”Intercultural Competence Research: Focuses and Challenges”, i *Bridges of understanding. Perspectives on Intercultural Communication*. (red. Ø. Dahl, I.Jensen, P. Nynas (eds.), Oslo: Unipub forlag, 2006), 129-140, 135.

¹⁰⁹ Hans-Georg Gadamer *Sannhet og metode: Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. (Oslo: Pax forlag), 2010.

¹¹⁰ Store Norske Leksikon: ”Hermeneutikk”; tilgjengelig på <https://snl.no/hermeneutikk>; besøkt 11. Februar 2017.

¹¹¹ Tomas Sundnes Drønen, ”Sannhet, metode og gylne øyeblikk. Hermeneutiske perspektiver på interkulturell kommunikasjon”, i *Forståelsens gylne øyeblikk. Festskrift til Øyvind Dahl*, (red. T.S.Drønen, K.Fretheim og M. Skjortnes; Trondheim: Tapir, 2011), 17-32, 17.

alltid går fra helheten til delen og tilbake til helheten. Oppgaven er å utvide enheten av den forståtte meningen i spiralformede sirkler. Sirkelen har ingen formel, den er verken subjektiv eller objektiv, men beskriver forståelsen som et samspill mellom overleveringens (eksempelvis teksten) og fortolkerens bevegelse.¹¹² Denne sirkelen er ment for å illustrere hvordan forståelse formes. Dette er en kontinuerlig prosess mellom vår egen forforståelse og møte med det/den en skal forstå. Kontinuerlig fordi den er i stadig endring mellom vår helhetsforståelse, til delforståelse til ny helhetsforståelse.¹¹³

Gadamer trekker frem viktigheten av å være bevisst egen foroppfatning eller forutinntatthet for å forstå. Den som virkelig vil forstå for eksempel et innhold på en forelesning, andre eller en tekst kan ikke stole blindt på sin egen foroppfatning, men være åpen for å la teksten si noe til han. Dette krever en mottakelighet, og den forutsetter ikke en nøytralitet, men å være bevisst egne fordommer eller forutinntatthet.¹¹⁴ ”Det gjelder å bli klar over sin egen forutinntatthet, slik at teksten selv kan framstå i sin annerledeshet og dermed få mulighet til å spille sin saklige sannhet ut mot ens egen foroppfatninger”.¹¹⁵ Foroppfatninger illustreres videre med begrepet ”horisont”. Horisonten i den hermeneutiske sammenhengen er en synskrets som favner alt man ser fra et bestemt punkt. Den som mangler horisont har lett for å overvurdere det som er rett framfor, og har begrenset mulighet til å se ”langt nok”.¹¹⁶ Når man skal forstå den historiske horisont trenger man for eksempel å forstå den ut ifra den tids fordommer og forståelse, ikke ut fra nåtidens. Gjør man ikke det vil man misforstå overleveringens betydning. Gadamer framholder betydningen av å sette seg inn i andres ståsted for å forstå.¹¹⁷ Det avhenger i følge Gadamer av at en selv har en horisont, og evner å bringe seg selv og sitt ståsted inn i denne andre situasjonen.¹¹⁸ Derav begrepet ”horisontsammensmelting” som legger til rette for ”forståelsens fullbyrdelse”.¹¹⁹ Forståelse handler om at horisonter, som eksisterer hver for seg, smelter sammen. Da kan en forstå hverandre uten å nødvendigvis være enige.¹²⁰ Poenget til Gadamer er at alle står et sted, og tar sitt synsfelt eller forforståelse med inn i den situasjonen en skal forstå. Fordi en står på ulike steder vil synsfeltet, eller det man oppfatter og forstår av verden rundt også skille seg fra hverandre ut fra der en står. Den prosessen som Gadamer løfter frem er at du som leser og tekst mer og mer står på samme sted, det vil eksempelvis si at man får den samme

¹¹² Gadamer, *Sannhet og metode*, 331

¹¹³ Store Norsk Leksikon, ”Forståelse”; tilgjengelig på <https://snl.no/forståelse>; besøkt 01.06.2017.

¹¹⁴ Gadamer, *Sannhet og metode*, 306.

¹¹⁵ Gadamer, *Sannhet og metode*, 306.

¹¹⁶ Gadamer, *Sannhet og metode*, 341.

¹¹⁷ Gadamer, *Sannhet og metode*, 341.

¹¹⁸ Gadamer, *Sannhet og metode*, 343.

¹¹⁹ Gadamer, *Sannhet og metode*, 345.

¹²⁰ Drønen, ”Sannhet, metode og gygne øyeblikk”, 23

kunnskapen slik at man ser den samme horisonten, og det kan skje en horisontsammensmelting. Gadamer inkluderer en moralsk dimensjon for å oppnå en slik forståelse. Mer spesifikt trekker han fram en form for kunnskap som blir kalt ”praxis”. Denne kunnskapen omhandler kunnskap og omsorg om andre mennesker, og vektlegger en autentisk eller ekte ”jeg - du” relasjon i prosessen av å forstå.¹²¹

3.2 Kontekstualisering

I denne oppgaven er det fokus på overføring av et budskap fra en kontekst til en annen, og det sees på i hvilken grad budskapet blir kontekstualisert, det vil si i hvilken grad budskapet blir overført og tilpasset inn i den nye konteksten. Under dette temaet er det relevant å belyse Paul G. Hieberts artikkel om ulike former for kontekstualisering som presenterer noen verktøy som kan gi økt bevissthet på hvordan en møter andre og ”annerledeshet” i kryss-kulturelle tjenester.¹²² Disse verktøyene bygger på tidligere erfaringer av misjonærer som ble sendt ut fra Europa og Nord Amerika til resten av verden,¹²³ og artikkelen handler om forholdet mellom evangeliet og den menneskelige konteksten.¹²⁴ Videre trekkes Hieberts beskrivelse av kontekstualiseringens utvikling fra ingen til minimal, ukritisk til kritisk:

- Ikke-kontekstualisering: Som navnet sier ble det ikke gjort noe forsøk på å kontekstualisere budskapet fra disse misjonærene. Dette var fordi misjonærene ikke hadde et bevisst forhold til hvilken kultur de levde i, og hvor mye deres kontekst formet hvordan de tenkte og hva de gjorde. De så på evangeliet som ikke-kulturelt og ikke-historisk, og tenkte at alt de trengte å gjøre var å formidle evangeliet, og menneskene ville umiddelbart forstå og tro.¹²⁵ De fleste som er misjonærer i et land med en annen kultur går som regel raskt over i neste fase, men noen forblir på dette stadiet. Nye kristne må tilpasses misjonærenes kulturelle normer, eksempelvis gå med klær, lære å lese og ta avstand fra flerkoneri. Misjonærene lar ikke de innfødte reflektere over teologiske emner selv, men må lære teologi fra misjonærene.¹²⁶
- Minimal kontekstualisering: Her blir det mer åpning for kontekstualisering, men misjonærene er fremdeles redd for at dette vil forvrengte evangeliet. Dette til tross for

¹²¹ Drønen, ”Sannhet, metode og gyldne øyeblikk”, 28-29.

¹²² Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 31.

¹²³ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 19

¹²⁴ Paul G. Hiebert, *The gospel in human context, Anthropological Explorations for Contemporary Missions* (Baker Academic, 2009), 31.

¹²⁵ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 20

¹²⁶ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 21

at de ser menneskenes behov for å få budbringeren og budskapet kontekstualisert. Misjonærene ser på de innfødte som ”de andre”, ikke oss.¹²⁷ Misjonærene synger eksempelvis gjerne egne kjente sanger som de oversetter til de innfødtes språk. Trommer, drama, musikk forbundet med deres tidligere religion får ikke bli brukt etter at de konverterte til kristendom. Ifølge Hiebert er dette avvisning av lokale markører, og innføring av vestlige.

- Ukritisk kontekstualisering kom som en voksende bevissthet på hvor viktig det var å forstå verden fra det perspektivet kulturen eller menneskene man studerer selv forstår den. Videre førte det blant misjonærer til en radikal kontekstualisering av evangeliet i andre kulturer for å gjøre det forståelig og tillate at mennesker enklere kunne bli etterfølgere av Jesus.¹²⁸ Et av eksemplene var at vekten ble lagt på hvordan lytterne forsto evangeliet, framfor hva som faktisk teksten fortalte. Konsekvensen av dette var at evangeliet hadde blitt en del av kulturen, og hadde mistet sin profetiske stemme. Kulturen hadde utviklet seg videre, og latt kirken være tilbake.¹²⁹
- Kristisk kontekstualisering kom som en reaksjon på den radikale kontekstualiseringen som gjorde at man ble bekymret for at evangeliet ble fanget av den kulturelle konteksten. Man stilte spørsmålsteget til om denne formen for kontekstualisering egentlig førte til de mest levende bibelske kirkene. Bibelen ble sett på en guddommelig åpenbaring, ikke bare en menneskelig konstruert tro. Ved kontekstualisering må evangeliets kjerne bli tatt vare på samtidig som en må formidle det på en måte som blir forstått i den konteksten man forteller det. Dette må bli gjort uten at evangeliet må bli fanget av konteksten.¹³⁰ Hiebert nevner videre at en kristisk realist skiller mellom åpenbaring og teologi. Teologi er vår menneskelige forståelse av Bibelen i vår kontekst, mens åpenbaring er Guds sannhet. Dette peker på at en trenger et fellesskaps basert hermeneutisk perspektiv der man gjennom dialog kan prøve å rette opp skjevheter fra enkelte.¹³¹ I denne forståelsen av kontekstualisering er misjonærer transkulturelle mennesker, både ”outsidere” og ”insidere” på samme tid, og man samarbeider om å tjene den lokale kirker framfor å være rivaler for posisjon

¹²⁷ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 21

¹²⁸ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 24

¹²⁹ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 26

¹³⁰ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 29

¹³¹ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 29.

eller makt.¹³²

3.3 Lederskap og makt

Under dette avsnittet blir teorier knyttet til lederskap og makt presentert, da funnene fra forskningen fikk fram betydningen av dette, følgelig vil oppgaven berøre temaet karismatiske menigheter og ledelse av dem. Først defineres begrepet lederskap, deretter skal jeg vinkle fokuset på det som kalles karismatisk ledelse. Tilslutt defineres makt og maktaspektet.

3.3.1 Lederskap

Lederskap og ledelse er et stort tema med mange definisjoner, men Einar Aadlands definisjon er relevant for mitt fokus på dynamikken eller relasjonen mellom leder og de som blir ledet: ”Leiing er eit relasjonelt omgrep. Det lèt ikkje tenkje ein leiar utan nokon som blir leidde. Leiing handlar difor om korleis leiaren spelar saman med andre - korleis han eller ho finn ut av det med medarbeidarar, overordna og omgivnadene.¹³³”

Denne definisjonen får fram relasjonen og samspillet mellom leder de som blir ledet, og betydningen av hvordan en ”spiller” sammen. Det finnes ulike former for ledelse eller autoritet både i menighetssammenheng, bedrifter, organisasjoner og lignende. En leder eller autoritet knyttet til en karismatisk menighet blir gjerne omtalt som en karismatisk leder. Max Weber beskriver karismatisk autoritet som en av tre grunnleggende former for innflytelse: tradisjonell, karismatisk, og rasjonell-legal makt.¹³⁴ Den tradisjonelle makt handler om å opprettholde de allerede eksisterende maktstrukturer, mens den karismatiske makt kan brukes til å utfordre slike tradisjoner, spesielt i krise-situasjoner.¹³⁵ Den karismatiske lederen sees på som en som baner vei for en bedre fremtid gjennom å framstå som en inspirerende, visjonær leder, og som en rollemodell med unike egenskaper.¹³⁶ Dette lederskapet har en spesiell form for handlekraft som gis videre til en liten utvalgt gruppe av disipler.¹³⁷ Karl Inge Tangen gir i sin artikkel et teologisk perspektiv på karismatisk lederskap.¹³⁸ ”Karismatisk lederskap” er ifølge Tangen et tvetydig begrep, og viser til Paulus beskrivelser av det kristne fellesskapet, og i senere tid Webers sosiologiske forståelse av makt.¹³⁹ Tangen skriver at selv om Weber

¹³² Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 29.

¹³³ Einar Aadland, *Den truverdige leiaren*. (Oslo: Samlaget, 2004), 33.

¹³⁴ Karl Inge Tangen, ”Et teologisk perspektiv på karismatisk lederskap”, i *Pentakostale perspektiver* (red. K.W Sæther og K.I Tangen; Bergen: Fagbokforlaget, 2015), 221-240, 222.

¹³⁵ Tangen, Et teologisk perspektiv, 222.

¹³⁶ Tangen, Et teologisk perspektiv, 222.

¹³⁷ Tangen, Et teologisk perspektiv, 222 (For denne analysen, se Roger Heuser og Byron D. Klaus, ”Charismatic leadership Theory: A shadow side confessed”, *Pneuma* 20, nr. 1 (1998), 161-167.

¹³⁸ Karl Inge Tangen, ”Et teologisk perspektiv på karismatisk lederskap” i *Pentakostale perspektiver*, (K.W Sæther og K.I Tangen; Bergen: Fagbokforlaget, 2015), 221-240.

¹³⁹ Tangen, Et teologisk perspektiv, 221.

har sekularisert begrepet ”karisma” til å bli et mer allment begrep, har begrepet sine røtter fra Paulus sin beskrivelse av Åndens gave,¹⁴⁰ i motsetning kan alle som har uvanlige egenskaper ifølge Weber fortolkes som ”karismatiske”.¹⁴¹

Forskning basert på Weber har fått fram ulike sider av karismatisk lederskap, både at karisma er en dynamisk kraft i organisasjoner, men også at den har sine skyggesider.¹⁴² Pål Repstads studie viser eksempelvis til utfordringer med tanke på komme til enighet mellom ledere i en menighet. Når en forventer at noen har tydelige karismatiske egenskaper og et guddommelig mandat, kan det være vanskelig å inngå kompromisser.¹⁴³ Forskningen har identifisert at karismatiske lederskap har en potensiell moralsk skyggeside som er en betydelig utfordring for pentakostal kristendom.¹⁴⁴ I en artikkel framhever Truls Åkerlund at sjansen for persondyrkelse er enda større når lederens autoritet baseres på guddommelige åpenbaringer, salvelse eller nådegaver, framfor utdannelse, folkevilje eller andre objektive kriterier.¹⁴⁵

Tangen påpeker likevel at Webers forståelse av karismatisk lederskap mangler en teologisk forståelse av karisma, det vil si vektleggingen av nådegaver fra Gud i utførelsen av lederskapet,¹⁴⁶ i den sammenheng løfter han fram og drøfter begrepet ”autentisk karismatisk lederskap”.¹⁴⁷ Ifølge Tangen er ”autentisk karismatisk lederskap” knyttet til kirkelig praksis, en ortodoks bekjennelse av den kristne tro, personlig overgivelse til Den Hellige Ånd, tjenende lederskap, evne til å samhandle med andre, vilje til å omvende seg fra synd og la egen tjeneste etterprøves.¹⁴⁸

3.3.2 Makt

Maktbegrepet har flere definisjoner og tilnæringsmåter. Maktbegrepet er mye brukt i faglitteraturen, og blir benyttet på ulikt vis. Den klassiske måten å definere makt på finner vi hos Max Weber. Han definerer makt som: ”Et eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin egen vilje i det sosiale samkvem, og det selv om andre deltakere i det kollektivet liv skulle gjøre motstand”.¹⁴⁹ Jo mer asymmetrisk en relasjonen er, desto mer påvirkning har den personen som prøver å sette gjennom sin vilje overfor den/de andre, og motsatt, jo mer

¹⁴⁰ Tangen, Et teologisk perspektiv, 221.

¹⁴¹ Tangen, Et teologisk perspektiv, 222

¹⁴² Tangen, Et teologisk perspektiv, 238

¹⁴³ Tangen, Et teologisk perspektiv, 226

¹⁴⁴ Tangen, Et teologisk perspektiv, 238

¹⁴⁵ Truls Åkerlund, ”Pentakostale former for ledelse i fortid og framtid”, i *Pentakostale perspektiver*, (K.W Sæther og K.I Tangen; Bergen: Fagbokforlaget, 2015), 187-202, 196

¹⁴⁶ Tangen, Et teologisk perspektiv, 238

¹⁴⁷ Tangen, Et teologisk perspektiv, 239

¹⁴⁸ Tangen, Et teologisk perspektiv, 239

¹⁴⁹ Max Weber, *Makt og byråkrati: essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier* (Oslo: Gyldendals Fakkeltbøker, 1990), 53.

likeverd og gjensidighet relasjonen har jo mer synergipotensial har den interkulturelle samhandlingen. Line Alice Ytrehus argumenterer nemlig for at alle former for makt er sentralt i den interkulturelle kommunikasjonen, og at makt er viktig for hvordan en mottaker av et budskap tolker innholdet.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Line Alice Ytrehus, "Likeverd og makt i interkulturell kommunikasjon; Utviklingssamarbeid mellom skandinaviske og bolivianske organisasjoner i *Forståelsens gyldne øyeblikk. Festskrift til Øyvind Dahl*, (red. T.S.Drønen, K. Fretheim og M. Skjortnes; Trondheim: Tapir Akademiske Forlag, 2011), 123-138, 129

4.0 METODE

4.1: Valg av forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming

I all forskning trengs det metoder for å innhente opplysninger. En skiller ofte mellom kvalitative og kvantitative metoder. Kvantitative metoder er faktaorientert, teori-nøytrale og man søker representativitet. Kvalitative forskningsmetoder kan brukes til systematisering og gi innsikt i menneskelige uttrykk, både i form av skrift, tale eller atferd. En søker å forstå menneskers handlinger og erfaringer framfor å forklare. Datainnsamling i metoden skjer først og fremst gjennom feltarbeid/ observasjon, intervjuer eller tekstanalyse. I intervjuene plukker man ut et lite antall personer, som man går mer i dybden med.

Innenfor det kvalitative arbeidet velger Hammersley og Atkinson i boken *Feltmetodikk* å tolke begrepet ”feltforskning” liberalt. Det vil si at de knytter det til all samfunnsforskning som innebærer at en på en eller annen måte blir en deltakende observatør, som gjør at det blir vanskelig å avgrense feltforskning til en av metodene. Etnografien er den mest grunnleggende formen for samfunnsforskning.¹⁵¹

I denne kvalitative forskningen legges det vekt på å være bevisst refleksiviteten, at en faktisk er en del av den sosiale verden en studerer. Dette er selvfølgelig viktig for alle de ulike formene for innhenting av materiale. Dette kommer til å bli reflektert over i punkt 4.5.

Den kvalitative tilnærmingen blir valgt i denne oppgaven for å få en dypere forståelse av hva som foregår når ulike kontekster og kulturer møtes. Særlig også fordi det søkes å finne svar på hva som skjer i møte mellom kontekster, og hvorfor. Under denne tilnærmingen vil det være tre former for innhenting av materiale: Kvalitative intervju, egen erfaring og skriftlig dokumentasjon. I de følgende punkt vil det redegjøres for disse metodene.

4.1.1 Kvalitative intervju

For å besvare oppgaven trengs materiale, noe som opparbeides gjennom kvalitative intervju. Intervjuene med enkeltpersoner skaper en mulighet til å gå i dybden på temaet. Gjennom å kunne stille spørsmål og oppfølgingsspørsmål til informantene kan nyanser og perspektiver som andre forskningsparadigmer ikke kunne hjulpet meg med i samme grad bli tydelige. Å vurdere hvordan det ”overnaturlige” blir overført fra en menighet til en annen kontekst kan

¹⁵¹ Martyn Hammersley og Paul Atkinson, *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 2004), 31-32.

være en litt ”ullen” ting å gripe fatt i eller finne ut av. Gjennom intervjuene har jeg mulighet til å stille både planlagte og spontane spørsmål, som kan belyse flere faktorer som påvirker en overføring fra en kontekst til en annen.

4.1.2 Egen erfaring

Jeg vil dra veksler på uformelle samtaler eller observasjoner jeg har hatt som en deltaker i feltet. Det dreier seg om uformelle samtaler om temaet med ulike mennesker i forskjellige kontekster. Observasjoner er fra de ulike menighetskontekstene jeg har vært en del. Selv har jeg vært en BSSM-student, og har stort sett tilhørt lutherske settinger når det gjelder menighet i Norge. I tillegg har jeg snakket med både troende og ikke-troende mennesker som har interessante erfaringer fra besøk i ulike typer menigheter. Disse samtalene og observasjonene oppsto utenfor min forskning, og er ingen deltakende observasjon. Likevel har observasjonene og ikke minst samtalene gitt meg noen erfaringer og refleksjoner som vil benyttes i forskningen. Refleksiviteten i bruken av denne formen er svært viktig og blir trukket tydeligere fram i 4.5.1.

4.1.3 Skriftlig dokumentasjon

Som nevnt har ikke Bethel Church sin verdensvide innvirkning gått upåaktet hen i ”kristen-Norge”, det vil blant annet si at kirken har blitt omtalt mye i kristne aviser og magasiner. Dette er kilder som jeg leser og til en viss grad tar inn i diskusjonen og analysen av problemstillingen. I tillegg benytter jeg meg av et offentlig dokument om fornyelsesimpulsene fra Bethel Church skrevet av Morten Evardsen.¹⁵² Dette dokumentet kom som et svar på en bestilling fra biskopen i Agder på den tiden hvor impulsene fra Bethel Church var veldig omdiskutert, og dette var aktuelt i Gulset menighet da Edwardsen var soknepresten der.

4.2 Utvalg av informanter

For å kunne svare nyansert på problemstillingen er det gjort et gjennomtenkt utvalg av informanter. For å se ulike perspektiver på hvordan innflytelsen fra BSSM er mottatt har det blitt forsøkt å komme i kontakt med mennesker som sitter med ulike erfaringer og oppfatninger. Noen av informantene er tidligere studenter ved BSSM, andre er ledere for ulike menigheter eller organisasjoner. I denne gruppen er det ledere som både er åpne og

¹⁵² Morten Edwardsen, ”Fornyelsesimpulsene fra Bethel Church og deres anvendelse i Den norske kirke”. Studiepermisjon for Morten Edwardsen, sokneprest i Gulset kirke. (Rapport redigert til allmenn bruk, 2013).

tilbakeholdne til innflytelse fra Bethel Church. Den siste gruppen er menighetsmedlemmer fra sammenhenger som henter innflytelse fra Bethel Church.

Tilsammen er tolv personer intervjuet. Pål Repstad nevner at det ikke finnes noen standard svar for hvor mange intervjuer en kvalitativ undersøkelse må ha, men det må skjønnsmessig vurderes.¹⁵³ Utvalget av informantene skjedd på bakgrunn av tilhørighet i forskjellige menighetssammenhenger, de har ulike roller og har ulikt syn og kjennskap til BSSM. Kategoriseringen av informantene er i BSSM-studenter, ledere og menighetsmedlemmer. For å kunne finne fellesnevnerne innenfor de ulike kategoriene ble det vurdert at fire informanter innenfor hver kategori var tilstrekkelig.

BSSM studentene blir presentert nærmere i kapittelet om funn, men kort fortalt er de alle tilbake i Norge og er virksomme med å bruke den profetiske gaven i menigheten og i hverdagen ellers. Intervjuene ble brukt til å spørre hva de lærte om det profetiske på BSSM, hvordan de praktiserte det ved skolen, og hvordan de bruker det i dag. Ønsket var å se på om de merket noe forskjellig på hvordan de utøvde det profetiske på tvers av ulike menighets kontekster, om de måtte tilpasse eller omforme innholdet, og hvordan det ble mottatt i en norske menighet.

Utvalg av ledere er fra de ulike kontekstene jeg studerer. Noen av dem henter jevnlig inspirasjon fra Bethel Church til den konteksten de leder i, de andre lederne gjør ikke det. Alle lederne er fra lutherske kontekster, men noen av dem har et mer karismatisk preg. På grunn av mitt fokus på ulike menighetskontekster i oppgaven var det derfor viktig å intervjuere ledere fra både karismatiske og ikke-karismatiske sammenhenger. Fordi de menighetene som er inspirert av Bethel Church jevnlig inviterer ressurser fra Bethel Church fikk de spørsmål om de merket kulturforskjeller i formidlingen og betraktninger rundt hvordan menigheten mottok innflytelsen. Selv om de to andre lederne ikke henter inspirasjon fra Bethel Church, blir de indirekte berørt. Det er et bevisst valgt å ha med disse lederne fordi de ser på innflytelsen fra Bethel Church med andre øyne, da de ikke selv har besøkt kirken, eller er fra en kontekst der innflytelsen fra Bethel Church er vanlig. I tillegg er en av disse lederne skeptisk til Bethel Church og har advart mot den type påvirkning. Et strategisk utvalg av informanter kan nemlig være informanter som er spesielt følsomme overfor det aktuelle temaet,¹⁵⁴ og disse personene kan være spesielt årvåkne og vite en del det som skjer på det bestemte feltet.

Utvalget av informantlederne vil bidra til å gi et lite bilde av spennet som kan ligge

¹⁵³ Pål Repstad, *Mellom nærhet og distanse: Kvalitative intervjuer i samfunnsfag*, 4. utgave (Oslo: Universitetsforlaget, 2007), 84.

¹⁵⁴ J.P. Dean., R.L. Eichorn og L.R. Dean, (1967) "Fruitful informants for intensive interviewing", i J.T. Dolby (red.), *An Introduction to Social Research* (New York, Appleton-century-Crofts, 2. Utg), 285.

mellom de karismatiske strømningene og konservativ luthersk kristendom.

Poenget med å intervju menighetsmedlemmer er å høre med menighetens medlemmer hvordan de opplever inspirasjonen fra BSSM og Bethel church i sin egen menighet. Det bidrar med å belyse hvordan budskapet blir overført fra konteksten i Bethel Church til en norsk menighet. Disse har ikke selv vært i Bethel Church, men har fått mye innblikk i budskapet på grunn av at deres menigheter henter inspirasjon derfra.

4.3 Tilgang til felt

I feltmetodikken er det viktig med tilgang til miljøet eller til de personene du trenger å intervju. Martyn Hammersley og Paul Atkinson skriver i boken *feltmetodikk* om de ”formelle”, ”private” miljøene hvor grensene kan være vanskelige å krysse og kanskje stengt av noe som kalles ”portvakter”.¹⁵⁵ I veldig mange miljøer er det en portvakt kan gi eller begrense tilgang til miljøet.¹⁵⁶ Som forsker må man bruke tid til å ”sjekke ut” miljøet for å finne den beste strategien for å få den tilgangen en ønsker om forsker.¹⁵⁷

I de miljøene eller menighetene jeg hentet informanter fra hadde jeg i ulik grad oversikt over miljøene. I de menighetene jeg selv hadde best kjennskap til, eller så på meg selv som en ”insider”, gikk det raskere å velge, samt komme i kontakt med informantene jeg ønsket uten bruk av en ”portvakt”. Jeg brukte lengre tid på å sondere miljøer der jeg ikke var like kjent, og brukte tid på å forhøre meg eller hvordan jeg skulle få tilgang til informanter. Her kom jeg i kontakt med en ”portvakt” som gav meg tilgang til informanter fra sitt miljø. Jeg ønsket å finne en portvakt som var nøytral i sine anbefalinger av informanter, uten å involvere egne agendaer for den informasjonen fra miljøet jeg ønsket meg. Dette er ikke alltid lett å vite på forhånd og det var derfor viktig å bruke tid til å sondere miljøet i forkant.

4.4 Metoder for innsamling av materiale

4.4.1 Intervju

Det finnes flere ulike former for kvalitative intervju, eksempelvis; gruppe eller individuelle intervju, strukturerte og semi-strukturerte intervju. Intervjuene kan finne sted ved personlig oppmøte, men det er også mulig å foreta intervju via telefon eller skype. Repstad skriver i sin artikkel om kvalitative intervjuer at resultatene i hans forskning har vært best gjennom

¹⁵⁵ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 93.

¹⁵⁶ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 93.

¹⁵⁷ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 93.

personlige intervjuer.¹⁵⁸

Jeg har valgt individuelle og semi-strukturerte intervju, det vil blant annet si at jeg endret på spørsmål underveis. Selv om jeg hadde med meg planlagte spørsmål fra intervjuguiden (Se vedlegg 1-4) var jeg åpen for å endre på spørsmålene når det var nyttig. Mesteparten av intervjuene var gjennom personlige oppmøte, men i fire av tilfellene foregikk intervjuene på telefon.

4.4.2 Intervjuguide

Før selve intervjuet er det viktig at man som forsker tenker gjennom spørsmålene. Utarbeidelsen av noe som kalles ”intervjuguide” lages til de ulike informantene. Det vil si at jeg ut i fra problemstilling og forskningsspørsmålene mine laget noen spørsmål man tar utgangspunkt i. Det er i følge Repstad vanlig at forsker utarbeidet noen forberedte hovedspørsmål og oppfølgingsspørsmål, som man kan endre underveis.¹⁵⁹

Som forsker bør man ikke følge intervjuguiden slavisk, men være fleksibel og gjerne stille spørsmål spontant. Det kan også være en fordel å bare skrive spørsmål ned som stikkord, uten detaljert formulerte setninger, da er sjansen større for at intervjuet får preg av å være en naturlig samtale. En svært detaljert intervjuguide med ferdigtygde lange spørsmål kan virke passiviserende, særlig for mennesker som i utgangspunktet svarer kort.¹⁶⁰

4.4.3 Gjennomføring av intervju

På grunn av valget om en semi-strukturert intervjuform ble det en fleksibel tilnæringsmåte. Selv om en har planlagt spørsmål skrider samtalen eller diskusjonen fram av seg selv,¹⁶¹ og oppfølgingsspørsmål eller spontane spørsmål blir en naturlig del når en får informasjon av interesse. Repstad sier noe om at et kvalitativt intervju skal både være helhetsorientert og saksorientert, og at et fleksibelt og spontant intervju ikke er det samme som at man ikke har forberedt seg.¹⁶²

I intervjuene ble både lydopptak og notatbok brukt. Ifølge Repstad kan ikke-verbale signaler være viktig å fange opp i et intervju,¹⁶³ og uten bruk av lydopptak ville en ha vært mindre tilgjengelig for få med seg dette. For at det skal bli en mest mulig naturlig samtale er

¹⁵⁸ Pål Repstad, ”Kvalitative intervjuer”, I *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. 4. Utgave, 76-102. Oslo: Universitetsforlaget.

¹⁵⁹ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 78.

¹⁶⁰ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 78.

¹⁶¹ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 177.

¹⁶² Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 79

¹⁶³ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 84

det viktig å følge med på kropps språk og mimikk fra informantene. Forskjellen var stor da noen av intervjuene ble tatt på telefon. Disse intervjuene ble kortere, og flyten i samtalen var ikke like lett å oppdrive. Mellom hvert spørsmål ble jeg opptatt med å dokumentere svarene, og jeg opplevde det som begrensende å ikke kunne se personen ansikt til ansikt. Ifølge Repstad er intervjuerens håndbevegelser, nikk, smil og ansiktsuttrykk som samsvarer med informantens svar er viktig for å få informanten til å prate naturlig og fritt.¹⁶⁴ Vurderingen ble likevel at det var greit å ta disse intervjuene på telefon, da jeg hadde en relasjon til to av disse informantene på forhånd. Det tror jeg gjorde at de snakket forholdsvis fritt. De to andre var det viktig å bruke litt ekstra tid på å snakke med før selve intervjuet startet. Disse intervjuene kan likevel brukes, da det ble brukt en del kompensierende effekter for å veie opp. I slike intervjuer vil man miste informasjon om ikke-verbale ytringer,¹⁶⁵ og man må prøve på andre måter å bygge opp en tillit.

Repstad sier at det kan være hensiktsmessig å møte med informantene før selve intervjuet for å bygge opp en positiv sosial relasjon, for at informantene kan bli trygge på forskeren og prosjektet.¹⁶⁶ Det hadde en positiv effekt å møte ukjente informanter på forhånd, samt gi informasjon over telefon eller epost. En av informantene fikk ved en feil informasjonen mye senere enn etterspurt, og informanten gav uttrykk for å ikke føle seg nok forberedt, på tross av at forberedelse ikke er nødvendig. Ved andre intervju hadde informantene fått innblikk og informasjon i godt tid i forveien. Disse intervjuene bar preg av å bli avslappet og få en fin flyt.

4.4.4 Egen erfaring og dokumenter

Innhenting av opplysninger under dette punktet dreier seg om uformelle samtaler, observasjoner og relevante dokumenter. De uformelle samtalene og observasjoner går som nevnt under egen erfaring og har ikke skjedd som en del av selve forskningen.

Innhenting av informasjon gjennom offentlige dokumenter, magasiner og avisartikler består ikke av den største delen av mitt materiale, men har valgt å ta inn noen kilder som kan være med å belyse eller gi vinklinger knyttet til aktuelle temaer. Det er viktig å påpeke at disse kildene må leses som journalistiske innspill med de begrensningene de medfører. En refleksiv bevissthet rundt valg av kilder og bruk av dokumenter er viktig. Mer om refleksivitet følger i neste punkt.

¹⁶⁴ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 88

¹⁶⁵ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 98

¹⁶⁶ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 87

4.5 Refleksivitet

Det er særlig viktig i en kvalitativ tilnærming å være bevisst at vi er sosiale aktører i den verden vi studerer, og at bevisstheten rundt refleksivitet er sentral. Refleksivitet handler om å se vår egen person og våre handlinger som objekt i verdenen vi studerer.¹⁶⁷ I tillegg er refleksivitet at forskerens fokus blir påvirket av egne verdier, interesser og sosio-historiske plassering.¹⁶⁸ Bevissthet rundt denne påvirkningen på eget felt har vært viktig å ta med inn i de utvalgte metodene. Refleksjonen rundt egen rolle i bruk av egne erfaringer, intervju og analyse arbeidet er svært viktig, og vil bli uttrykt i følgende punkt.

4.5.1 Refleksjoner rundt bruk av egne erfaringer

Gjennom å ta i bruk egne erfaringer fra uformelle samtaler eller observasjoner fra miljøer er det viktig å være ekstra bevisst. Som tidligere student ved BSSM, lutherske bibelskoler og medlem i lutherske menigheter bærer jeg på en unik innsikt. Det er likevel viktig å være bevisst på at jeg selv levde og var en del av dette feltet. I tillegg er det nødvendig med en kritisk distanse til egne erfaringer, samt innta et kritisk forhold til eget materiale. Jeg har ønsket å være særlig bevisst på å ikke la egne interesser påvirke hva jeg henter fram av egen erfaring, og at min rolle er avgrenset til å forstå hva som skjer.

Uformelle samtaler er i likhet med observasjonene preget av at jeg har vært aktør i feltet, eller en del av selve det miljøet jeg forsker på. Det er ikke bare noe jeg observere utenfra, jeg er i høyeste grad delaktig i det som skjer. Dette gjelder også observasjoner fra miljøet. Selv om dette ikke er forskning i den forstand, er det viktig å holde oppe refleksiviteten og bevisstheten rundt bruken av egne erfaringer. Jeg tar det likevel med, da det har gitt meg en innsikt som kan være berikende for forskningen.

4.5.2 Refleksjoner rundt intervju og analyse

For meg ble det veldig viktig å være bevisst egne holdninger og roller i intervjuene. Refleksiv tenkning er viktig og sentral for all forskning. Intervjuene er en type samtale der en påvirker andre, og det er derfor svært viktig hvordan selve intervjuet forløper. Det er viktig å være klar over at man selv er en aktør i intervjuet, og at forskningen er en aktiv prosess. Valg av spørsmål, og ikke minst tolkning av dem er i høyeste grad å være aktør i eget felt.¹⁶⁹

Fordi jeg er interessert i at norske menigheter skal åpne mer opp for noe av

¹⁶⁷ Martyn Hammersly og Paul Atkinson, *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning* (Gyldendal Norsk Forlag AS, 2004), 51.

¹⁶⁸ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 46-47

¹⁶⁹ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 48

innflytelsen fra Bethel Church om det profetiske, er det viktig å være bevisst egne holdninger til informanter som kanskje ikke deler mitt ønske. Hammersley og Atkinson skriver at informantene ofte leter etter spor av dømmende reaksjoner.¹⁷⁰ Det var og er derfor viktig for meg å gå inn i alle intervjuene med en anerkjennende uttrykksform. Spesielt dersom informanter som ikke deler mine ønsker legger fram argumenter som jeg er totalt uenig i, må jeg være bevisst på å ikke forsvare det jeg mener, oppklare misforståelser eller stille kritiske spørsmål.

Rollen min går ut på å være nysgjerrig, samt finne ut hva som ligger bak andre synspunkter. Oppgaven er å få fram spenningen i de ulike kontekstene, bidra til dypere forståelse og ikke ta parti. Dette kan være utfordrende når jeg fra før har egne meninger og tanker om menigheter og bruk av nådegaver. Fordelen er at jeg er i av interessert av at nådegavene blir forvaltet på en sunn og forsvarlig måte, og har derfor et oppriktig ønske om å skjønne skepsis eller kritikk rettet mot nådegavebruk i karismatiske sammenhenger. Det er viktig for meg å kunne være kritisk til mine egne meninger og forutinntatthet. Dette kan hjelpe meg i møte med personer som er mer negative til BSSM og fokuset på det ”overnaturlige”.

Andre ting å være bevisst på ifølge Pål Repstad er at eldre ledere kan være mindre åpne for å gå inn på følelser og personlige forhold. I følge Repstad kan eldre, særlig intellektuelle ledere, i større grad forholde seg til fakta.¹⁷¹ Her kan det tenkes at menighets eller organisasjons ledere kan helle mot å forholde seg til et intellektuelt fokus. I kraft av at de er ledere av skole, organisasjon eller menighet er det kanskje vanskelig å løsrive seg, da man representerer flere enn seg selv. Da kan det være fristende å bli objektiv og formell i svarene. Repstad anbefaler å eventuelt prøve å avdekke det som blir sagt mellom linjene.¹⁷² Her er det viktig at en intervjuer er sensitiv til både det informanten sier og det han ikke sier. Gjennom åpne oppfølgingsspørsmål kan en kanskje avdekke årsaker bak synspunkt man ikke ville fått med seg dersom man ikke lytter aktivt. Å avdekke underliggende årsaker skaper en fyldigere og mer interessante funn på forskningsspørsmålene.

Det kan være både utfordringer og fordeler med å intervjuere venner eller tidligere kollegaer. Det kan komme inn lojalitetsbånd, avhengighetsbånd og lignende som kan forstyrre forskningen.¹⁷³ Jeg prøvde å være veldig bevisst på dette i møte med informantene. Det at jeg kjenner dem på forhånd kan på en annen side gjøre det lettere for dem å åpne seg. Gjennom

¹⁷⁰ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 169

¹⁷¹ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 94.

¹⁷² Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 89.

¹⁷³ Repstad, *Mellom nærhet og distanse*, 82.

intervjuene med informantene jeg var kjent med var det lettere å gå rett inn på temaet. Utfordringen i intervjuene med BSSM studentene var at det vi snakket om ikke skulle bli inneforstått. Fordi vi alle har gått på BSSM ligger det mye til grunn for at vi forstår de samme begrepene eller ser mange ting fra samme synsvinkel. Vi har sittet under samme undervisning og vært i samme miljø. Dette preger oss og samtalen vår. Jeg kunne gå rett på spørsmålene uten å tenke for mye på hvordan jeg stilte spørsmålene, da vi har snakket mye fra før, og vet hva vi legger i ulike ord og uttrykk. Derfor prøvde jeg å bruke ord i intervjuet som også utenforstående kan forstå. Min utfordring ble å stille åpne tydelige spørsmål, og unngå interne ord og uttrykk. En av grunnene til at samtalen fløyt var at tilliten stort sett allerede var der. Dette kan dette bidra til at den åpne samtalen kan få ”bein å gå på”.

Jeg har også vært bevisst på å bygge tillit til informanter jeg i utgangspunktet ikke kjente eller var uenig med. Jeg oppsøkte noen av dem i forkant av intervjuene for å bli kjent, og satte meg godt inn andres syn på saken. Ved å lytte aktivt har jeg prøvd å vise dem at jeg har respekt og er interessert i å vite hva og hvorfor de mener det de gjør. Etnografen bør befinne seg et sted mellom det å være en fremmed og en venn.¹⁷⁴

Det blir viktig å kjenne til min egen forforståelse før jeg går i gang med kategorisering og analyse av mine data. Jeg har selv gått på BSSM, og synes det overnaturlige og profetiske er viktig. Jeg er trygg på menighetskonteksten i Bethel Church, og tror selv jeg skjønner hva som eventuelt kan bli misoppfattet i en norsk menighetskontekst. Jeg tror det er viktig at jeg er klar over min egen trang til å “oppklare” misforståelser, eller ha en forutinntatt holdning til at informanter fra norske konservative organisasjoner misoppfatter budskapet fra Bethel Church. Det vil og kan prege mitt analyse arbeid dersom jeg ikke er klar over det.

I observasjoner, intervjuer og analysearbeid er det viktig å etterstrebe en nøytral innstilling. Selv om jeg kjenner innsiden på miljøene må jeg prøve å bevare en distanse. Jeg tror som Everhart og Powdermaker på en balanse mellom fremmedhet og nærhet.¹⁷⁵ Å finne den balansen er en kunst, men en nødvendighet for oppgaven. Jobben min er ikke å finne en løsning, men utforske og gi glimt av sammenhenger man ikke umiddelbart ser.

4.6 Metoder for analyse av materiale

For å analysere materialet og all informasjonen jeg har fått gjennom intervjuene trenger jeg en metode for å analysere svarene. Her er det naturlig å trekke inn den hermeneutiske tilnærmingen. Den legger vekt på å fortolke folks handlinger gjennom å fokusere på å finne

¹⁷⁴ Hortense Powdermaker, *Stranger and friend: The way of an anthropologist* (New York: Norton, 1967), 140.

¹⁷⁵ Hortense Powdermaker, “*Stranger and friend*”, 140

en dypere mening bak det man umiddelbart ser.¹⁷⁶ Prinsippet i hermeneutikken er at mening kun forstås gjennom å se den eller det vi studerer i sin sammenheng, med andre ord: vi forstår delene når vi ser helheten.¹⁷⁷ Opprinnelig var hermeneutikken knyttet til fortolkning av tekst, men man kan overføre dette til tolkning av handlinger. Tove Thagaard refererer til at tolkningen av intervjuetekster kan ses på som en samtale mellom forsker og tekst, der forsker forsøker å finne mening i teksten.¹⁷⁸ Når jeg analyserer materialet jeg har fått inn, og skal prøve å lytte til samt forstå innholdet i intervjuet er det viktig at jeg er klar over egen forforståelse. Når jeg skal tolke eller analysere deler av innholdet blir jeg preget av den helheten eller bakgrunnsinformasjonen jeg har. Thagaard viser til Gadammers hermeneutiske tilnærming. Han er opptatt av at all forståelse bygger på en forforståelse. Min forforståelse preger hvordan jeg oppfatter og analyserer budskapet til de jeg intervjuer.

I tillegg kan det sosiale samspillet i en intervju-situasjon være med å prege hvordan innholdet i intervjuet blir. Fra et konstruktivistisk perspektiv på kvalitative metoder blir det framhevet at forskningskunnskapen ikke bare kommer ensrettet fra den man for eksempel intervjuer, men at det er et resultat av relasjonen mellom forsker og de som studeres.¹⁷⁹ Jeg tror det kan være noe i dette, jeg samler inn data fra intervjuene, men er med å prege forskningsresultatene fordi en går inn med egen forforståelse og kunnskap. Resultatet blir da en kombinasjon av den en henter informasjon fra og en selv.

Andre element ved analysen er i følge Hammersley og Atkinson å skape begreper, eller finne noen begreper som kan være med å beskrive det som kommer fram i et intervju. Dette gir nye perspektiver på det man studerer, som igjen kan gi kunnskap om lignende fenomener. Å finne disse begrepene legger tilrettelegge for et analytisk arbeid der en utvikler modeller og kategorier.¹⁸⁰ Analyseprosessen baseres på etnografens tanker og ideer han eller hun kan hente fra litteraturen. Det er viktig at bruken av litteratur ikke preges av forutinntatthet som gjør at man tvinger tolkningen inn i en bestemt form eller retning.¹⁸¹

I følge Hammersley og Atkinson er det i en analyse fase viktig å gjennomføre en grundig gjennomlesning av materialet, for så å finne mønstre. Mønstrene avhenger selvfølgelig av teoretiske orientering.¹⁸² Ved utforskningen av hvordan et budskap blir overført fra en kontekst til en annen vil eksempelvis kultur og kontekst få et spesielt fokus. Videre vil en se

¹⁷⁶ Tove Thagaard, *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 3. Utgave (Bergen: Fagbokforlaget, 2009), 39.

¹⁷⁷ Thagaard, *Systematikk og innlevelse*, 39.

¹⁷⁸ Thagaard, *Systematikk og innlevelse*, 39.

¹⁷⁹ Thagaard, *Systematikk og innlevelse*, 39.

¹⁸⁰ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 237.

¹⁸¹ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 238.

¹⁸² Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 238.

etter mønstre på tvers av hele datamengden, for å kunne identifisere hovedtrekk eller faktorer som overskygger lokale kontekster.¹⁸³ Når en skriver om hvordan et budskap blir overført fra en kontekst til en annen vil det være viktig å se etter hovedtrekk eller fenomen som går igjen på tvers av informantene og deres synsvinkel. Når en har etablert konkrete og analytiske kategorier som dataene eller materialet kan organiseres i, er det klart for å konsentrere seg mer inngående om de kategoriene som ser ut til å være sentrale for analysen.¹⁸⁴ Dette er en prosess der man både sammenligner og siler ut data.¹⁸⁵ Det kan være vanskelig å finne hovedtrekk eller kategorier å analysere materialet ut ifra, det viktige er å lytte grundig. Det er lett å se sammenhenger med bakgrunn i det verdensbilde en selv sitter med eller ønsker skal komme fram.

Samtidig spiller i følge Hammersley og Atkinson teoretiske ideer, forventninger basert på sunn fornuft og stereotypier en sentral rolle for hva man plukker ut.¹⁸⁶ Framgangsmåten min for å plukke ut kategorier fra mine funn var å lete etter likheter og ulikheter i svarene informantene gav, og se om det var ulike temaer som gikk igjen. I denne delen av oppgaven kreves det nemlig at jeg både beskriver og fortolker. Fortolkningen skjer gjennom å sammenligne likheter og forskjeller, parallelt med å kritisere og diskutere ulike temaer.¹⁸⁷ Ikke alle sammenligninger er åpenbare, de fleste må oppdages og utarbeides dersom de skal bringe fram noe nytt.¹⁸⁸

I analyse delen er det viktig å ta høyde for den sosiale konteksten, og prøve å analysere i hvilken grad ”publikums-effekten” har hatt for materialet.¹⁸⁹ Det vil si, hvilken påvirkningskraft jeg som forsker har hatt på hva informantene velger å si. Det kan være vanskelig å vurdere eller skille dette, da dette kan være ubevisste prosesser man må ta høyde for.

4.7 Forskningens kvalitet

Man skulle vel kanskje tro at gjennom å velge kvalitative intervju har en allerede sikret seg kvalitet, som navnet antyder. Det er ikke en selvfølge. Så hvordan kan man vurdere om forskninger er av kvalitet? For å si noe om det må jeg vurdere i hvilken grad forskningen er basert på reliabilitet, validitet samt mulighet for generalisering. Reliabilitet kommer av den

¹⁸³ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 239.

¹⁸⁴ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 241.

¹⁸⁵ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 241.

¹⁸⁶ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 242.

¹⁸⁷ Euris L. Everett og Inger Furseth, *Masteroppgaven. Hvordan begynne – og fullføre*. (Oslo: Univeristetsforlaget, 2012), 148.

¹⁸⁸ Everett og Furseth, *Masteroppgaven*, 148.

¹⁸⁹ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 253.

engelske ordet ”reliability”, som betyr pålitelig. Jeg har intervjuet flere personer fra ulike kontekster. På bakgrunn av at jeg har valgt representanter fra ulike kontekster tror jeg at jeg har sikret meg at jeg har fått fram ulike synsvinkler på temaet, for at oppgaven skal ha reliabilitet. For å måle validiteten eller gyldigheten av forskningen er det flere ting man må tenke på. En ting er at jeg prøvde å ha noenlunde like intervjuguider, slik at de ulike informantene har svart på noenlunde det samme. Da er det lettere å sammenligne svar og finne fellesnevnerer eller kategorier. Når jeg da svarer på problemstillingen om hvordan et budskap blir overført fra en kontekst til en annen, er det en styrke at jeg har brukt samme intervjuguide, slik at jeg lettere kan se om det er noen svar eller perspektiver som er sammenfallende.

Hammersley og Atkinson skriver at en som etnograf må få fram at funnene er originale, tydeliggjøre analytiske ideer, og hva forskeren mener gir god nok støtte til ideene.¹⁹⁰ Generalisering er blant annet at man skal kunne bruke forskningen, eller resultatene av den som et utgangspunkt for studier i lignende temaer. I min forskning har jeg kommet fram til flere ting, blant annet ulike kontekster definerer og ser på den profetiske gave på ulike måter. Dette funnet kan være et nyttig bidrag eller utgangspunkt for å belyse en dypere forståelse inn i kvalitative studier som omhandler samme temaet. Jeg vil presisere her at begrepet ”generalisering” her gjelder bruk av funn inn i videre studier, ikke at funnet kan ”generaliseres” til å gjelde alle lignende episoder.

4.8 Ethiske refleksjoner

Fra masteroppgavens begynnelse til slutt er det mange etiske refleksjoner å forholde seg til. Det første steget var at oppgaven ble meldt inn til NSD,¹⁹¹ og de anbefalte at prosjektet kunne gjennomføres. Før jeg intervjuet informantene prøvde jeg å gi dem tilstrekkelig informasjon slik at de kunne vurdere om de ville gi sitt samtykke. Det kan være en balansegang hvor mye en skal informere. Det er ikke nødvendigvis veldig interessant for mine informanter å vite alt i minste detalj, men det er viktig at jeg ikke fører dem bak lyset på noen måte. Hvis jeg for eksempel hadde tenkt å få fram uheldige aspekter ved konservativ kristendom, uten å informere informanter fra mer konservative menigheter eller organisasjoner om mine hensikter ville det vært et bedrag. Dette gir ikke grunnlag for informert samtykke.¹⁹² Ifølge Hammersley og Atkinson blir det hevdet at mennesker som skal studeres av samfunnsforskere

¹⁹⁰ Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 287.

¹⁹¹ Norsk senter for forskningsdata

¹⁹² Hammersley og Atkinson, *Feltmetodikk*, 295.

bør få utfyllende og nøyaktig informasjon om forskningen, og deretter gi sitt uforbeholdne samtykke.¹⁹³ Dette har jeg prøvd på gjennom hele masteroppgaven. Alle fikk informasjon om prosjektet og fikk muligheten til å trekke seg. Ved et tilfelle som tidligere nevnt var det en som opplevde å ikke få nok tid til å forberede seg. Da personen fikk vite at anonymitet var mulig var det likevel greit. De fleste informantene har ikke behov for å være anonyme, men jeg velger likevel å anonymisere navn, alder og kjønn. Dette fordi noen av informantene ville være anonyme, og det ble da lettere å anonymisere alle.

Min oppgave har gjennom hele prosjektet være å opptre etisk akseptabelt, og være sensitiv til hva som blir gjort. Som forsker får du mye sensitiv informasjon, og rollen som forsker innebærer et visst maktaspekt. Da jeg snakket med en informant om personlige vanskelige erfaringer er det en etisk vurdering hvor personlige spørsmål en stiller videre. Mennesker som blir intervjuet er i en flyt, og kan glemme at de blir stilt spørsmål som skal brukes i en forskningsoppgave. I hvert fall dersom informanten ikke er anonym må man være forsiktig med å stille nærgående spørsmål. Det er viktig å behandle sensitive opplysninger med varsomhet.¹⁹⁴ Et eksempel er at jeg anonymiserer gjenkjennelige detaljer ved intervju av anonyme informanter.

¹⁹³ Hammersly og Atkinson, *Feltmetodikk*, 294.

¹⁹⁴ De nasjonale forskningsetiske komiteene, "Kvalitativ metode", tilgjengelig på: <https://www.etikkom.no/FBIB/Introduksjon/Metoder-og-tilnarminger/Kvalitativ-metode/#Intervju>; besøkt 02.12.2015

5.0 FUNN

I dette kapittelet presenteres de viktigste funnene fra intervjuene med tanke på problemstilling og forskningsspørsmål. Det vil bli lagt vekt på å få fram bredde og variasjon, likheter og ulikheter i svarene. Materialet vil materialet bli kategorisert i temaer og kategorier som vil bli gjenstand for analyse og drøfting i neste kapittel.

Funnene vil bli presentert innenfor tre hovedgrupper; Studentene fra BSSM, ledere eller pastorer som både henter og ikke henter inspirasjon fra Bethel Church, og menighetsmedlemmer. For å anonymisere blir forkortelsene for BSSM informantene S, L for lederne og M for medlemmene. For å skille informantene innenfor en kategori brukes tallene 1- 4. For hver enkelt gruppe vil jeg få fram de ulike funnene under utvalgte kategorier eller emner. Intervjuguidene til de ulike gruppene finnes i vedlegg 1-4.

5.1 BSSM-studentene og den profetiske gaven

I dette delkapittelet følger en presentasjon av BSSM elevene, i hvilken kontekst de bruker den profetiske gaven, samt en oppsummering av det studentene lærte om det profetiske ved BSSM. Dette er grunnleggende lære, praksis og retningslinjer som informantene forholder seg til uavhengig av kontekst.

5.1.1 Presentasjon av BSSM-elevene

En av studentene (S1) som gikk ved BSSM er tilbake som lærer ved en menighet i Norge. Her underviser S1 om det profetiske, samt er med på å arrangere bønn på gaten. S1 var sentral å intervjuer fordi S1 underviser om det profetiske og overnaturlige som lært fra BSSM, til en norsk luthersk menighet. En av de andre informantene (S2) var flere år ved BSSM og lærte der at det profetiske er å kalle fram gullet i mennesker. S2 lærte at en kan få profetiske ord gjennom en indre stemme, drøm, visjon, og gjennom skriften. S2 lever ut det profetiske lært på BSSM gjennom undervisning i ulike menigheter og i spontane samtaler med mennesker studenten møter på sin vei.

Jeg har også intervjuet to andre elever som studerte noen år ved BSSM, de er begge aktive i norske lutherske menigheter. Den ene elven bruker det profetiske spontant både i møte med medstudenter og i menigheten (S3). Den andre studenten (S4) har en rolle i menigheten der studenten implementerer det personen har lært om det profetiske inn i den norske menigheten. S4 leder noe som kalles ”profetisk betjening”, som er å be og lytte til Gud

for å få et profetisk budskap til enkeltpersoner. S4 er forbønnsleder i noe som kalles helbredelsesrommet der oppgaven er å be for syke, samt trene andre på å be for syke. S4 underviser om det profetiske ved menighetens bibelskole, og er medansvarlig på kirkens bønne og lovsangs-samling der en bruker mye tid på å lytte til Gud og be inn i det de tror Gud vil de skal be om.

5.1.2 Lære og bruk av den profetiske gave.

BSSM studentene bruker alle de mest sentrale retningslinjene om det profetiske som de lærte ved BSSM. Som tidligere nevnt i punkt 2.1.2 har elevene fått en manual fra skolens ledelse som inneholder grunnleggende undervisning, retningslinjer, tips og teologi om det profetiske.¹⁹⁵ Noe av det mest grunnleggende studentene har lært er at alle kristne kan høre fra Gud, tale profetisk og gi oppmuntringer, trøst og formaning fra Gud inn i andres liv. De har en tanke om at det å lytte til Gud og få profetiske ord til andre er en treningssak, og en gave som er for alle. Et annet viktig moment er at de ikke legger fram budskapet med kraftige avsendere som ”Så sier Herren”, men at de er mer forsiktige og legger det for eksempel fram som noe de tror Gud minnet dem om, og oppmuntrer mottakeren til å skjelve selv. I tillegg anbefaler Bethel Church først og fremst å dele det som er til oppmuntring, i tillegg til å unngå å profetere inn i andres liv når det gjelder det de kaller: ”dates, mates and babies”. Med andre ord; det som handler om navn på potensielle partnere, ektefeller, eller ord rundt dette med å få barn skal en la være. Disse retningslinjene er som et grunnlag for alle studentene, både når de var ved Bethel Church, men også når de er i Norge. Det mest vesentlige innholdet i det de lærte om det profetiske er det samme som de lærer og bruker i en norsk kontekst. Det er *vektleggingen* eller *måten* BSSM studentene formidler dette innholdet på som kan variere inn i den norske lutherske konteksten, og det er *det* jeg skal se nærmere på i denne oppgaven. I tillegg har elevene selvfølgelig hver for seg oppdaget og hentet ulike erfaringer ved den profetiske gaven i Bethel Church, som også preger hvordan de formidler det videre.

Hvordan informantene praktiserer det å gi et kunnskapsord eller profetiske ord kan se veldig forskjellig ut avhengig av situasjon.¹⁹⁶ Noen kan bli minnet om et indre bilde, et enkelt ord eller en enkel oppmuntring de tenker er fra Gud til en person. S3 gav i intervjuet et eksempel på en gang studenten fikk et indre bilde til en ny-kristen jente som var innom kirken. Dette var et enkelt bilde, og informanten delte også noen flere tanker og ord S3 ble

¹⁹⁵ Vallotton, Basic training.

¹⁹⁶ Se punkt 2.1.2: Ifølge Vallotton er kunnskapsord informasjon gitt av den hellige ånd noe som skjedde i fortiden, en nåværende situasjon eller et fakta om noens liv.

minnet om knyttet til bilde. Mottakeren ble både overrasket, veldig rørt og responderte med å si at dette var ”veldig meg”. Denne personen ble enda mer åpen for å utforske troen mer.

Et annen eksempel er at en student fra BSSM (ikke en av informantene) fikk en tanke eller et kunnskapsord om at en bestemt kvinne på butikken hadde smerter i kneet. Studenten oppsøkte kvinnen og sa ”Hei, dette virker kanskje litt rart, men jeg lurte på om du har vondt i kneet?” Kvinnen ble forbauset og spurte hvordan studenten visste det. Studenten kunne da fortelle hvem Gud var, at han brydde seg om folk og lurte på om det var greit å be for at kneet skulle bli bra. Kvinnen sa at hun kjente forbedring etter bønningen og begynte å vise interesse for Gud og menigheten studenten gikk i.

Alle informantene fortalte at de er åpne for å få profetiske ord til mennesker i forbindelse med bønn for andre, og de har fortalt at det gjerne begynner med et ord eller bilde, etterfulgt av profetisk ord eller budskap. De er alle opptatt av at en må prøve ordene på Bibelen. De av informantene som underviser om det profetiske er også opptatt av å trene mottakerne i å også øve seg på å bruke det profetiske selv, og hjelpe dem til å tørre og prøve og feile. Videre er alle opptatt av å formidle om det profetiske utfra Bibelen.

5.2 Funn fra intervju med BSSM studentene

I dette avsnittet tas de mest framtrædende funn og temaene fram fra intervjuene med studentene. Spørsmålene handlet om hvordan de overførte budskapet til en norsk lutherske kontekst, samt hvordan de opplever at det ble mottatt. De mest sentrale funnene er organisert under ulike temaer eller kategorier. Først følger funn fra temaet kontekst og kommunikasjon, deretter kultur, teologi og tilslutt en oppsummering av funn.

5.2.1 Kontekst og kommunikasjon:

Temaet kontekst og kommunikasjon ble valgt fordi alle informantene kom inn på utfordringer knyttet til dette rundt formidlingen av det profetiske tilbake i Norge. Kontekst og kommunikasjon blir her presentert sammen fordi flere av informantene snakker om det om hverandre.

Flere av informantene kom med eksempler på at de tilpasset kunnskap og forklaring om det profetiske de hadde lært fra BSSM inn i den konteksten de befant seg i. S3 som underviser om det profetiske i en luthersk sammenheng ble oppmerksom på behovet for tilpasning. Konkret merket studenten at elevene ble mer mottakelig for det som ble delt om det profetiske når eksemplene ble hentet fra en norsk kontekst: ”Etterhvert fikk jeg tilbakemelding om at jeg i undervisning stadig sa `dette gjorde vi i Bethel...`, så jeg sluttet

etterhvert å referere til Bethel Church, og tar heller eksempler fra erfaringer jeg selv har gjort i en norsk setting.

S1 nevnte også betydningen av å se an hvor mye elevene var klare for å høre, og la være å si ting som ville gå ”over hodene til folk”. Fordi mange av elevene kom fra ulike settinger, gjorde at det ble viktig å snakke om den profetiske gaven på et veldig grunnleggende nivå. S1 understreker: ”De tydeligste hensynene er å ikke gjøre det profetiske til noe ”hokus pokus”, men at det blir angripelig for folk”.

Flere informanter nevnte at de kontekstualiserte budskapet ved å endre på enkelte ord, bruke norsk språk eller benyttet seg av eksempler som de hadde opplevd i Norge, framfor USA. De delte at de er bevisst på at menneskene de møter i hverdagen ikke kjenner til det å få et profetisk ord, for å motvirke fremmedgjøring fant de andre ord for å kontekstualisere praksisen inn i den settingen de er i. S4 spør eksempelvis mennesker om de ønsker et ”oppmuntrende ord”, framfor å si et profetisk ord. S4 har en opplevelse av at medstudentene liker disse ”bildene” de får, men at de også synes det er litt rart.

En av de andre informantene trakk fram at mottakelsen av det overnaturlige i en norsk menighetskontekst kunne bære preg av skepsis på grunn av at en er en del av en vestlig kontekst der det overnaturlige ikke har fått en sterk eller naturlig plass.

5.2.2 *Kultur*

Kultur er et vidt begrep, noe også svarene til informantene bærer preg av. De nevner ulike kulturelle faktorer som de mener virker inn på overføring og mottakelse. Kulturforskjellene kan være vanskelig å plassere, men forskjellene knyttes både til ulike menigheter, land eller en sammenveving av disse.

Tre av informantene kom direkte inn på kulturbegrepet knyttet til formidling og mottakelse av det overnaturlige, mens den siste informanten var delvis inne på temaet. En av studentene ved BSSM merket at en del av det de underviste eller praktiserte om det profetiske i norske menighetskontekstene stort sett ble veldig godt mottatt, men at det samtidig var veldig nytt for en del av dem. Informantene nevnte at de opplevde norsk menighetskontekst som mer nøkterne i vektleggingen av det åndelige, og at det er en dimensjon av det overnaturlige som har fått fotfeste i Bethel Church som mangler i Norge. Videre ble det nevnt at det kan være mange årsaker for at fokuset på det åndelige ikke har vært like stort i Norge. En av grunnene som ble nevnt kan være at Norge er preget av sine historiske røtter, og er blant annet er preget av modernitet, og opplysningstiden. S4 nevnte: ”Norge er preget av fornuft, og dette preger også måten å tenke tro på. Det er ikke så mye fokus på erfaring”.

I møte med mennesker utenfor kirken, merket flere informanter og at nordmenn har en mer reservert kultur med tanke på å oppsøke eller bli oppsøkt av fremmede sammenlignet med amerikanerne. Informantene opplevde at amerikanerne mer tilgjengelige for å bli stoppet på gaten eller bli snakket til av fremmede. En av informantene opplevde at nordmenn var mer individ-fokuserte, eller med andre ord inne i sin egen ”boble” når de var ute på gaten, og var ikke i utgangspunktet åpne for å forholde seg til mennesker på gaten de ikke kjente. Likevel opplevde flere informanter at folk var åpne og interesserte når man først kom i samtale med dem. Dette skjedde eksempelvis gjennom å dele et ord der de naturlig fikk kontakt, men mottakelsen var også god ved ”skattejakt” der de stoppet fremmede for å vise kunnskapsordene de hadde fått på forhånd og gi profetiske ord.¹⁹⁷ S1 og S3 om reaksjonen fra nordmenn som ble stoppet på ”skattejakt”: ”Stort sett er reaksjonen sjokk blanda med fascinasjon”, og ”dersom jeg sitter sammen med noen på en buss profeterer jeg for dem ved siden av meg. Jeg merker at det vekker interesse hos folk, og ser at folk i Norge også er åpne for det”.

S2 trakk spesielt fram at norsk kultur bærer preg av ”Janteloven”, studenten merker at det blant nordmenn kan oppfattes merkelig ut når en begynner å profetere, folk kan begynne med å spørre ”hvem er du for noen”, eller ”hvem er du som tror du kan høre fra Gud”. S2 nevnte også at det er tydelig at folk er mer redd for å gjøre feil, og at det å øve på å gi profetiske ord kan være utfordrende i en norsk kultur fordi det handler mye om å prøve og feile. S3 imøtekom denne kulturen ved selv gå ut av sin komfort sone, ta sjanser for å ufarliggjøre dette

5.2.3 Teologi

De fleste informantene knyttet teologi til noen av elementene som virker inn på overføring og mottakelse av det profetiske. Et eksempel på et teologisk hensyn var S1 sin tilpasning av formidlingen av det profetiske på en bibelskole. S1 nevner at det var viktig å være bevisst på å formidle om det profetiske inn i en luthersk kontekst, og ville få godt fram til bibelskole-elevne at det profetiske var en gave for alle, og forankret stoffet i det bibelske materialet: ”På den måten får jeg fram at det ikke bare er noe amerikanere langt borte synes er gøyalt, men det er en tydelig gave og oppgave vi har som kirke”.

¹⁹⁷ Se punkt 2.1.2 om ”skattejakt”.

Flere av informantene nevnte at Bethel Church skiller seg fra den norske lutherske menighetskonteksten på flere områder. I følge BSSM studentene kom dette av at Bethel Church hadde et visst språk, forståelse, kunnskap og felles grunnverdier og teologi som har fått fotfeste i kirken. En av de grunnverdiene er for eksempel at alle kan høre Guds stemme. Selv om de fleste informantene erfarer at mange er åpne og nysgjerrige på viderefremmingen eller praksis av den profetiske gaven generelt, opplever de likevel ikke ukritisk mottakelse. S1 får mange spørsmål om det profetiske fra elevene, noe S1 legger vekt på å åpne opp for. S1 nevner et spørsmål som går igjen: ”Hvordan vet jeg at det er Guds stemme jeg hører og ikke min egen?”. S1 skjønner at det profetiske kan virke diffust, og oppmuntrer elevene på skolen med å si at skolen er det beste stedet å øve, og at de kan prøve ut det de blir minnet på i praksis. S2 formidlet en opplevelse av hvordan nordmenn er mer lukket for tanken om at de kan være profetiske:

Jeg må forteller folk i Norge at de kan høre fra Gud, mange er litt lukket for den tanken. Det er fremmed for dem at de er profetiske. For i Norge har vi gjerne en kultur der vi har noen som kan profetere og ikke alle, så jeg bruke ekstra tid på å få frem det at det profetiske er for alle.

Flere informanter sier at de kan merke noe skepsis når de formidler om det profetiske, og de blir opptatt av å knytte det de formidler til Bibelen. Noe av praksisen kan noen ganger framstå noe uvant, og å knytte det til Bibelen kan hindre fremmedgjøring. Det å få fram at det er lov å gjøre feil, og at man ikke bruker ”Så sier Herren” er med å ufarliggjøre det.

S4 mener at Norge er preget av at Den Hellige Ånds nærvær og virke har fått mindre plass. Studenten er av den oppfatning av at det kan ha med den lutherske tradisjonen å gjøre. Selv om den Hellige ånd absolutt er viktig der, mener S4 at Bethel Church har en sterkere vektlegging av at Guds rike er kommer nær, og er virkekraftig i dag på mange måter. Eksempelvis gjennom helbredelser, tegn og under. Bethel Church har også i følge S4 et større fokus på Guds nærvær og at man kan høre Guds stemme i hverdagen. Vektleggingen av at alle kan profetere, og fokuset på å øve på det er også mer framtrædende i Bethel Church enn i en norsk luthersk tradisjon. S4 framhever Bethel Church sitt fokus på å søke Guds nærvær i alt det de gjør, før de strukturerer og organiserer. I norske menighetskontekster merkes en omvendt rekkefølge. S4 trakk fram fokuset fra Bethel Church om å lytte til Gud for alle områdene i livet, også i forkant av organisering og struktur i menighetsarbeid. S4 deler det hun opplever som grunnverdier i Bethel Church: ”Guds rike er kommet nær og er her allerede nå, helbredelser er tilgjengelig. Alle kan høre Guds stemme, og det finnes en åndelig virkelighet. For folk i Norge er ikke dette grunnverdier enda”.

5.2.4 Oppsummering

Oppsummert spiller både kontekst, kommunikasjon, kultur og teologi inn på hvordan elevene overfører, tilpasser budskapet. Dette er faktorer som de mener er viktige for hvordan læren eller praksisen blir mottatt.

Alle informantene opplevde en viss åpenhet for det profetiske i sin menighetskontekst og ellers. På tross av åpenheten opplever alle at de tilpasser budskapet noe. Flere av de underviser eller formidler budskapet til mennesker som kommer fra ulike steder i kirkelandskapet. De tilpasset budskapet ved å gjøre det mer jordnært og grunnleggende, og kontekstualiserer innholdet ved å endre måten de kommuniserer budskapet på. Det handlet blant annet om endring av ordvalg for å forhindre fremmedgjøring, gjøre ting enkelt, ufarliggjøre det og forankre det man sier bibelsk.

Av kulturelle faktorer opplever de en forskjell på å dele ord eller budskap til nordmenn på gaten i forhold til Redding, USA. Dette forklares med at den norske kulturen er mer tilbakeholden og individ orientert. Informantene tilskriver den skepsisen de har møtt til den norske kulturen preget av jantelov og fornufts fokus. Eksempler på kulturelle tilpasninger var at informantene oppmuntret til å stille spørsmål, og ufarliggjøre dette ved å selv gå ut av egen komfortsone.

Informantene mener at teologiske faktorer for mottakelsen spiller inn. Studentene mener at det ikke er den samme åpenheten for det åndelige i Norge. Teologisk har noen av informantene pekt på at det finnes forskjeller mellom Bethel Church og den lutherske tradisjonen når det gjelder Guds rike-dimensjonen. Bethel Church har en større vektlegging av at Guds rike er tilstede og virker i dag, fokus på Guds nærvær og det å høre Guds stemme. Dette har informantene merket er med på å skape mange spørsmål når de skal snakke om det profetiske i en luthersk kontekst. Mange er fremmede for tanken om at de kan høre Guds stemme, og er kanskje ikke i like stor grad trent på å profetere eller be for syke. Alle disse tingene virket etter informantenes mening noe inn på mottakelsen, og studentene tok hensyn til dette ved å oppmuntre til å stille spørsmål. Andre teologiske tilpasninger var at de prøvde å forankre det de sa i det bibelske materialet fordi en snakker i en luthersk kontekst.

5.3 Presentasjon av lederne og pastorene

Informantene er ledere og pastorer ved norsk lutherske kontekster. To av dem er ledere ved menigheter som direkte henter inspirasjon ved Bethel Church (L1 og L2), noe de to andre er ledere knyttet til norske lutherske sammenhenger ikke gjør. De sistnevnte lederne har hørt om Bethel Church og har i intervjuet delt sine meninger om innflytelsen fra BSSM til norske

menigheter (L3 og L4). To ulike intervjuguider er brukt som utgangspunkt for disse intervjuene, da innfallsvinklene for disse intervjuene blir noe forskjellig (Se vedlegg 2 og 3). Hensikten for den ene gruppen er å høre deres refleksjoner rundt inspirasjonen fra Bethel Church, og hvordan de opplever mottakelsen av dette fra menigheten. Disse lederne bruker talere fra Bethel Church, og formidler selv inspirasjon de har fått derfra videre til sine menigheter. De andre intervjuene har til hensikt å finne ut hvordan ledere som ikke selv henter inspirasjon opplever Bethel Church. De får del i informasjonen om Bethel Church på ulike måter, både gjennom menigheter, venner, bekjente eller media. Det er interessant å snakke med dem på grunn av distansen de har til Bethel Church, i tillegg til at den ene lederen (L3) advarer mot Bethel Church.

5.4 Funn fra intervju med ledere/ pastorer

Målet med disse funnene er å få fram hvordan budskapet om det profetiske blir formidlet, mottatt og eventuelt tilpasset av lederne. Det var noe mer krevende å finne fellesnevner mellom alle fire, da enkelte informanter var den eneste som nevnte noen temaer. De fellesnevner jeg fant bærer preg av at informantene ser det veldig forskjellig. Temaene varierer fra teologi, kultur, kontekst og kommunikasjon, erfaring, ledelse og makt.

5.4.1 Teologi

Teologiske faktorer ble nevnt som viktig for hvordan L3 og L4 mottar budskapet om det overnaturlige fra Bethel Church. L1 og L2 var ikke i samme grad fokuserte på teologiske temaer, men kom litt inn på det i noen spørsmål. For å forklare hva det profetiske var refererte alle lederne til at det å tale profetisk skal være til oppbyggelse, formaning og trøst (1. Kor 14.3). I tillegg nevnte alle informantene at de trodde Gud kunne minne mennesker på ord, oppmuntringer og lignende i hverdagen til andre. L4 satte ord på det på denne måten: "Jeg har vokst opp i Bedehus-land. I tidligere "vekkelses-tider" var ting mindre statisk, og mer åndelig. En ble "minna" på ting, folk var mer vare for ånden".

L1 og L2 nevnte at den profetiske gaven i noe grad kan ligne på det som en i bedehusmiljøene i fra etterkrigstiden kalte "minnelser". Selv om L3 og L4 også trodde på at en kunne få "minnelser" fra Gud ville de ikke i samme grad sammenligne det profetiske og "minnelser", selv om L4 var åpen for tanken. L3 avviste en slik sammenligning, og knyttet den profetiske gaven til forkynnelse av Ordet: "En minnelse må vurderes med litt andre prinsipper, det kan kanskje være mine ønsker, det kan være godt eller ikke godt. Det er ikke Guds "tale". L3 og L4 gav uttrykk for at de var skeptiske til Bethel Church sin teologi på

enkelte områder. En av tingene som gikk igjen var at begge stilte spørsmålstegn til i hvilken grad mennesker kunne skille egne tanker fra Guds stemme:

Det er så mye psykologi, og så mye som kan dukke opp i et menneskesinn og følelsesliv, det er nok vanskelig å skulle skille hva som kommer fra meg og hva som kommer fra Gud. Jeg får jo lyst å gi *noen* folk en bok i psykologi noen ganger, slik at man kan lese om hva som kan skje når man slipper tankene løs.

Det å kunne få oppmuntringsord fra Gud inn i menneskers liv var en mer naturlig tanke hos L1 og L2. De var opptatt av å ha en lav terskel for å oppmuntre, og at profetiske ord og oppmuntringer ble gitt om hverandre: ”Vi kan senke skuldrene, oppmuntre hverandre, så slår av og til Gud følge med oss med sin ånd. Så blir det et profetisk gjennomslag av det du og jeg mente som en oppmuntring”. Der L1 og L2 har fokus på Paulus ord om at ”alle kan tale profetisk”, og at det er en øvelsesprosess å lære å høre fra Gud inn i andres liv, tenker L3 at profeti enten er Guds tale eller ikke. L3 avviser tanken om at bruken av den profetiske gaven blir mer treffsikker i en læringsprosess: ”Dette handler ikke om profeti, da er det heller antagelser, gode ønsker, men ikke Guds tale, for hvis det er Gud som taler; ja da skjer det”.

L1 og L2 var her mer opptatt av å få fram at man ikke skulle være påståelig når man formidlet et profetisk ord. Selv om de trodde sterkt at det var Gud som hadde minnet dem disse ordene var de bevisst på å ikke bruke termen ”Så sier Herren”:

Det viktigste vi har undervist er at den gammeltestamentlige ”så sier Herrens” tid er forbi, og da var det noen som sa ”oops det sier vi her hos oss”. Etter pinsedag er det ingen av oss som har den autoriteten, da kan vi senke skuldrene, og ta i mot all den velsignelsen profetien gir.

Her skiller lederne seg markant fra hverandre. Lederne har ulikt syn på i hvilken grad man kan ”prøve og feile” når det gjelder å gi profetiske ord. L3 er særlig opptatt av at det er gjennom ”Ordets tjeneste”, med andre ord forkynnelsen, at den profetiske tjenesten skal brukes. L4 kom fra en sammenheng der dette synspunktet kunne være vanlig, men var selv åpen for bruk av det profetiske ordet på flere måter enn forkynnelsen. Andre moment var at lederne hadde en noe ulik vektlegging av ”Guds rike”-dimensjonen. L1 og L2 løftet fram at Guds rike også er ”her og nå”, mens spesielt L3 var opptatt av evighetsperspektivet og menneskers frelse. L3 opplevde at menigheter som var inspirerte av Bethel Church var for fokuserte på tegn og under, og mente ikke at dette var så viktig: ”Det er ikke vanskelig å akseptere ”underet”, at under kan skje. Det største underet jeg opplever selv er Jesu død og oppstandelse. Det har jeg sett utfra det: Mennesker blir nye, får et nytt hjerte, eller får nytt liv ved dette budskapet”.

L1 og L2 var på sin side inspirert av den kulturen Bethel Church representerer; eksempelvis tegn, under, mirakler, helbredelse og det profetiske. De hadde selv opplevd at Bethel Church hadde etablert en kultur som gjorde disse elementene ved Guds rike tilgjengelig, og kommenterte:

En del undrer seg hvorfor vil legger så stor vekt på ”Guds-rike” kultur, og skjønner ikke hva kultur har med Bibelen å gjøre. Her er vi opptatt av å ha med Bibel- tekster hele tiden. Dessuten ønsker vi ikke bare forkynne til hode, men forkynne til et liv som formes. Kultur er tro i praksis.

L3 nevnte ulike grunner til å være skeptiske til et for stort fokus på tegn og under, som bekymring for over-åndelighet eller et mirakelfokus som mistet bakkekontakt med Bibel og liv. L1 og L2 på sin side nevnte ved flere anledninger at de var opptatt av å forankre alt de underviste og praktiserte i Bibelen: ”Dersom vi som kirke ønsker å ta inn budskap eller praksis fra det vi har lært fra BSSM eller Bethel Church går vi flere runder på det. Først går vi gjennom om det vi vil undervise i er koblet til bibelske referanser, for å se om det er i trå med Bibelen”.

L3 hadde problemer med noe av tankegangen han opplevde at Bethel Church representerer når det gjelder dette å være med å bringe himmelen ned på jorden: ”Dette knyttes opp mot mennesker som har en salvelse, som kan være katalysatorer som kan bringe himmelen ned”. L3 kaller dette en ”krafttenkning”, og mener at denne tenkningen sammen med det overnaturlige og manifestasjoner er en avsporing eller feil fokus.

5.4.2 Kultur

L1 og L2 nevner at de merker noe kulturforskjell mellom sin norske menighet og Bethel Church. En av aspektene som kom fram handler om den amerikanske kulturen som i noen grad skiller seg fra den norske ved å eksempelvis bruke uttrykk som ”Culture of Honor”.¹⁹⁸ I Bethel Church har de satt fokus på å ville ha en kultur der de ærer lederne og hverandre, noe L1 i utgangspunktet mener at det er mer rom for i en amerikansk kultur enn i Norge. En annen dimensjon av kulturforskjell mellom L1 sin menighet og Bethel Church er at sistnevnte er en mer karismatisk menighet, og at de kanskje er noe mer entusiastiske i formen: ”I Bethel er de mer entusiastiske, det er mer ’heiing’ og ’hoiing’ og alt det der”.

En av grunnene for at L1 og L2 er mottagelige for det Bethel Church underviser og praktiserer om det overnaturlige, er deres gode møte med BSSM studenter eller mennesker

¹⁹⁸ Se punkt 2.1.2 om ”Culture of honor”

som gikk i Bethel Church. L2 gav uttrykk for at de ble nysgjerrige på Bethel Church da de så den kulturen BSSM studentene bar med seg etter endt opphold på skolen. Eksempelvis talte elevene ut hva de så i de som ledere, og elevene bar preg av å ikke ha den vanlige norske menneskefrykten. L1 nevnte at det hadde gjort sterkt inntrykk å møte menighetens medlemmer og kulturen i Bethel Church: ”De har en anerkjennelseskultur, som ikke vurderer mennesker som de framstår men som de er skapt av Gud til å være”.

L3 trakk fram sin skepsis til den amerikanske kulturen og tenkningen som lederen mente Bethel Church er påvirket av. Ifølge L3 framstår Bethel Church som en postmoderne versjon av kristentroen, med et ”her og nå”-fokus og opptatthet av bevis og resultater. L4 synes at noe av praksisen til Bethel Church er noe fjernt eller uvant, eksempelvis ”skattejakt”, og er usikker på i hvilken grad av frukter det blir av at en får ord eller bilder til folk på gaten:

Jeg synes det er litt vanskelig å være imot det, eller tenke at dette er ”feil”, samtidig synes jeg det er en litt sånn pussig aktivitet at en ber om å få bilder. Så ser en da for seg disse ”røde jakkene” eller ”gule strømpene” eller ringen i nesen. Og så skal man ut på gaten og finne en person som ser slik ut. Det er jo flott på en måte, men jeg må si det er pussig.

L4 peker på at kanskje noe av det handler om kultur, og at det å få bilder, ord eller tanker til andre ikke i seg selv er så rart eller uvanlig: ”Jeg har jo vokst opp i bedehusland og før i tiden, forsåvidt enda, så virket det som at det var enda mer ’åndelig’. At det var sånn at en ble minna på ting, akkurat som folk var mer vare for ånden, at ting var mindre statisk og mer åndelig”.

5.4.3 Kontekst og kommunikasjon

Når en overfører et budskap fra en kontekst til en annen spiller selvfølgelig kommunikasjonen inn for hvordan noen mottar innholdet av det en sier. L1 og L2 fikk begge stort sett positiv respons på talere de inviterte fra Bethel Church i deres lutherske menigheter. Begge lederne var opptatt av at det Bethel Church formidlet i deres menigheter skulle bli gjort på en trygg måte. Dette mente de var en av årsakene bak den gode mottakelsen i menigheten:

Dette blir godt mottatt på grunn av et godt lederskap som er med på å tyde, tolke og forklare det som skjer. Mer spesifisert jobber vi teologisk med det at de bringer noe inn i en evangelisk lutherske tradisjon. Vi ønsker å gjøre dette på norsk, og ønsker å se på hvordan Guds rike kulturen kan få nedslag hos oss.

L1 og L2 var opptatt av å si at det var viktig for dem å knytte denne undervisningen og praksisen av det profetiske til det Bibelske materialet: ”I begynnelsen var det usikkerhet knyttet rundt det. Vi begynte da med en grundig undervisning om det profetiske tufta på Guds

ord”. L4 kom med et eksempel på en bibelskole der de var gode på å knytte det profetiske til Bibelen: ”Kjenner andre som var på en bibelskole der det også var fokus på bilder, lytte til Gud og lignende. De framsto veldig ydmyke og lærte elevene at alt skal prøves på skriften. Det har jeg sansen for”.

L2 sa at de gikk gjennom flere prosesser i menighetens ledergrupper for å kontekstualisere innholdet til deres norske menighet. Når de skal snakke om et tema i menigheten så bearbeidere de dette temaet i lederskapet, slik at de kan se om innholdet får fotfeste naturlig hos folk: ”Hvis vi skal introdusere et nytt konsept eller tema vil vi først ta det videre til utvidet stab, for å teste ut om vi `bærer` dette som lederskap før vi underviser det i menigheten”. Videre er det enkelte ord eller begreper mye brukt i Bethel Church som L1 og L2 er bevisst på å kommunisere på en mer tilpasset måte inn i deres lutherske kontekst. Dette gjelder eksempelvis at en av lederne har kontekstualisert begrepet ”Culture of Honor”, til å heller kalle det ”hederskultur”. L1 og L2 nevner at bruk av norske ord som viktig når en underviser om noe som er inspirert fra Bethel Church.

5.4.4 Erfaring

L3 trakk fram tidligere dårlige erfaringer med det karismatiske som en av årsakene til skepsis til det ”overnaturlige”. L3 preges fortsatt av negative erfaringer fra en menighet der det var mye fokus på den profetiske: ”Jeg er en av de personene som har advart mot bruken av det `overnaturlige`. Det er nok på grunn av erfaringer fra mitt eget liv, altså ting som virkelig har skjært seg og gått galt, der det har fått store konsekvenser og omkostninger for enkeltmennesker. L3 trekker fram flere eksempler der mennesker hadde profitert budskap som begynte med ”så sier Herren”, og disse budskapene handlet om ord inn i svært sårbare situasjoner, samt profeti av negative framtidige hendelser. L3 sa: ”Jeg er nok den som er litt sånn `brent barn`, med tanke på `over åndeligheten`, når ting tar av og mister bakkekontakten” L3 er ikke i tvil om at mennesker kan få profetier, helbredelser og at under kan skje, men at det i kjølvannet av profetier kan finnes mange knuste sjeler, forventninger om løfter som ikke innfrir. L3 mente at følgene var: ”Så få Gud skylden, men pastoren går fri”.

5.4.5 Ledelse og makt

Ut i fra samtalene kom det fram det fram at ledelse og maktaspektet var gjennomgående nevnt fra informantene. Ledelse framsto som viktig fordi det ble vektlagt som en grunnleggende årsak for informantenes åpenhet eller skepsis til inspirasjonen fra Bethel Church. Eksempelvis opplevde L2 at et besøk av talere eller andre fra Bethel Church ble godt tatt imot av

menigheten på grunn av at ledelsen la til rette for å forklare hva som skjedde: ”Dette blir godt mottatt på grunn av et godt lederskap som er med på å tyde, tolke og forklare det som skjer”. L2 trakk fram at medleiderne skulle ”eie” den samme informasjonen eller praksisen før det ble videreført et nytt konsept eller tema til menigheten:

Dersom vi som kirke ønsker å ta inn budskap eller praksis fra det vi har lært fra BSSM eller Bethel Church går vi flere runder på det. Først går vi gjennom om det vi vil undervise i er koblet til bibelske referanser. For å se om det er i trå med Bibelen. Deretter vil vi ta det videre til utvidet stab, vi tester det ut for å se om de ”bærer” dette. Deretter tar vi det videre til mellomlederne, som igjen tar det videre til livsgruppe og cellegruppe lederne.

L1 og L2 mener at det å gi profetiske ord ikke handler om å si ”Så sier Herren”, men at de som mottar ordet skal prøve det på Bibelen, og de som gir ordene skal unngå kraftige avsendere: ”I en pinse karismatiske tradisjonen var det mye roping: ”Så sier Herren...”Det ble veldig kraftige avsendere: ’Så sier Herren’, ergo; da kan man ikke diskutere det”.

L3 delte bekymringer rundt skadevirkninger ved misbruk av maktposisjoner. I tillegg var lederen kritisk til at det var så mye penger i omløp i en del amerikanske menigheter; gjennom kursing, arrangementer og lignende, og at mange av at de som blir kalt apostler eller profeter er veldig rike. For L3 var dette det motsatte av kredibilitet og skapte en skepsis: ”Så lenge Jesus var så fattig, hvis du skal være så åndsfylt hvorfor skal du være så superrik?”

Videre nevnte L3 en stor skepsis mot autoriteter eller pastor/pave posisjoner. Hen ønsket heller å løfte fram det lavkirkelige; den alminnelige kristne mann og kvinne som den øverste autoritet. L3 advarte mot stolthet som menneskets fallgruve:

Denne beruselsen som makten gir oss, det er en fristelse for mennesker å få eller ha makt over andre mennesker. Og det er veldig farlig når det kommer i åndelig bekledning hvis en da ikke har en personlig integritet eller modenhet som holder tilbake.

5.4.6 Oppsummering

Intervjuene med lederne ble veldig forskjellige. Noen var svært tilbakeholdne overfor Bethel Church, andre var veldig engasjert, mens enkelte var noe spørrende. Her var også spørsmålet hvilke faktorer som spilte inn for hvordan budskapet ble overført, mottatt og eventuelt tilpasset. Det var her i stor grad teologiske temaer som spilte inn på åpenhet eller skepsis, og noen kulturelle faktorer ble også trukket fram som viktige. Temaer rundt kontekst og kommunikasjon var sentralt for hvordan budskapet ble tilpasset, erfaring hadde en spesielt viktig innvirkning for en av lederne og ledelse og makt var de fleste informantene opptatt av.

Informantene bar preg av å ha ulik teologisk forståelse på flere områder, noe som

påvirket hvordan lederne mottok og forsto innflytelsen fra Bethel Church. Lederne definerte og brukte det profetiske på svært ulike måter, selv om de alle var enige i at alle kunne bli ”minnet” på ting fra Gud. De kulturelle faktorene var en av årsakene til at lederne fra menighetene som hentet inspirasjon fra Bethel Church i utgangspunktet ble positive til kirken. De opplevde å møte en anerkjennende kultur som et positivt bidrag inn i deres kontekst. Amerikansk kultur ble trukket frem i en mer negativ vending fra en annen informant, og en opplevde deler av kulturen fra Bethel Church noe merkelig. Kontekst og kommunikasjon var temaer lederne fra de ”Bethel-inspirerte” var opptatt av. De trakk fram god mottakelse fra menighet gjennom å forankre læren om det profetiske i det bibelske materialet, samt være med å tyde, tolke og forklare det som skjedde ved besøk fra Bethel Church.

En av informantene nevnte at egne tidligere dårlige erfaringer av det ”overnaturlige” spilte inn i hvordan en møter og mottar lignende fenomener. I tillegg ble mistillit til ledere i posisjoner trukket frem som årsak for skepsis, særlig den potensielle fare for utøvelse av makt på en usunn eller skadelig måte for dem en leder. På den andre siden ble godt lederskap trukket fram som viktig for åpenhet. Her ble evnen som leder til å involvere et bredt lederteam i avgjørelser, samt legge vekt på å sørge for at nye impulser blir lagt fram på en trygg måte spesielt trukket fram som god ledelse.

5.5 Funn fra intervju med menighetsmedlemmer

Menighetsmedlemmene (M1- 4) er hentet fra menigheter eller organisasjoner hvor lederen eller pastoren mottar innflytelse fra Bethel Church. Hvordan medlemmene opplever denne innflytelsen vil bli fremkomme gjennom temaene kultur, kontekst og kommunikasjon, erfaring. Tilslutt blir funnene fra intervjuene med menighetsmedlemmene bli oppsummert.

5.5.1 Kultur

De ulike informantene merker at menigheten deres henter inspirasjon fra Bethel Church på ulike måter. De fleste sier at de merker når lederne har vært en tur i Bethel Church, da er de inspirerte og har gjerne noe nytt de ønsker å dele eller sette fokus på. Alle informantene var stort sett positive til dette, noen kommenterte at dette handlet om at lederne evnet å tilpasse innholdet noe: ”Så lenge de tilpasser det til oss nordmenn gjør det at man kan få tillit til det”. Flere informanter pekte på at de merket at den amerikanske kulturen skilte seg noe ut fra den norske på godt og vondt. Dette handlet om at de merket at amerikanere var mer ekstroverte og hadde mindre av ”janteloven” på den ene siden. På den andre siden hadde en informant inntrykk av at de brukte flere ”store ord” en nordmenn, eller hadde en svart/hvitt tankegang.

M1 kommenterte: ”Bruk av store ord; nå er det i mindre grad bruk av påståelige eller store ord i vår kirke, men det var det mer av før, det har skjedd en tilpasning”. Informantene gav uttrykk for at menigheten som regel på evnet å gjøre tilpasninger for å forhindre forenkling av virkeligheten, samt få inspirasjon til å ikke bli påvirket av janteloven. Informantene kom med eksempler på kulturelle tilpasninger menigheten hadde gjort. M1 nevnte eksempelvis at forbønnen i Bethel Church som blir kalt ”fire-tunel”, hadde blitt moderert og tilpasset menighetens kultur.¹⁹⁹

5.5.2 Kontekst og kommunikasjon

Informantene gav tilbakemelding om at deres menighet stort sett tilpasset innhold og praksis til en norsk, eller det som opplevdes som naturlig for deres kontekst. Menighetene gjorde endringer i hvordan de kommuniserte ulike ting. Et av eksemplene er at menigheten har skiftet ut ordet ”fire-tunel” med ”velsignelses tunnel. Et annet eksempel er at menigheten snakker nyansert om temaer som handler om det profetiske eller overnaturlige: ”I en norsk kultur vil mottagelse av et budskap med store ord få blanda mottagelse”. Et annet aspekt som ble løftet fram av en av informantene var betydningen av å forklare og informere dersom menigheten eller lederne tok i bruk det overnaturlige eller profetiske underveis i et møte. Eksempelvis kunne det under en gudstjeneste plutselig skje endringer dersom møteledere opplevde at Gud minnet dem på noe. Det kunne handle om å dele et budskap, forlenge lovsangsdelen eller at deltakerne spontant skal be for sidemannen. Uansett hva det var synes informanten det var svært viktig å informere og forklare godt ved endringer som har en overnaturlig karakter. Graden av frivillighet var svært viktig for denne informanten: ”Jeg utfordres hvis jeg opplever at man tvinges med på noe man ikke ønsker. Graden av frivillighet og selvvalg har mye å si”.

5.5.3 Erfaring

Erfaringer på godt og vondt, både tidligere og nåværende var viktig for hvordan menighetsmedlemmene tok i mot påvirkning av det profetiske fra Bethel Church. En av informantene nevnte at det kunne være sårbart å motta profetiske ord som handlet om framtidige hendelser: ”Når folk har gått i tro på det de tror Gud har sagt, utholdende og

¹⁹⁹ ”Fire-tunel”, en forbønnsituasjon hvor mennesker som ber for personer står formet som en tunnel, og den som blir bedt for går gjennom ”tunnelen”. Forbønnen handler om at personer skal bli fylt av Guds ild.

bevisst, kan det gjøre at folk detter av når ting går i mot eller ikke blir slik man trodde, da kan ting bare blir verre”.

Flere informanter nevnte at det var veldig bekreftende og fint å gi eller motta profetiske ord fra andre. M3 nevnte at de profetiske ordene var veldig treffende inn i en viktig situasjon og at frukten er at menighetsmedlemmet har blitt mer frimodige på å be for andre, tro og stole på at tankene en kan få ved bønn er fra Gud. M3 delte en øvelse fra kirken der alle skulle prøve å få ord til de som sto rundt en gruppevis. Dette hadde blitt godt mottatt av alle. M2 syntes det opplevdes fremmed og spennende på samme tid å få eller gi ord til andre. Dette fordi alt nytt opplevdes skummelt, og at informanten ikke selv erfarte å høre noe når han lyttet etter å få ord til andre. M1 opplevde det greit å lytte til ord, bilder eller tanker fra Gud til mennesker i en forbønns situasjon. Derimot opplevdes det mer unaturlig å oppsøke ”profetisk betjening”: ”Jeg kan få en følelse av at man går bort og blir `spådd`, akkurat som du ønsker å vite noe på bestilling”.

En informant som hadde møtt BSSM studenter hadde opplevd det veldig positivt å se hvor ivrige studentene fra BSSM var med å profetere over andre: ”Dette er utfordrende, men jeg liker dette; det gir et spark bak, og jeg har ikke noe imot det. Jeg blir utfordret og engasjert”.

5.5.4 Oppsummering menighetsmedlemmer

Intervjuene med menighetsmedlemmene bar preg av mye tillit og glede over praksis fra Bethel Church, samt noen spørsmålsteget om grad av frivillighet av praksis av det profetiske, skepsis mot bruken av ”store ord” og profeti på ”bestilling”. Flere informanter nevnte viktigheten av en kulturell tilpasning. Noen trakk fram at Bethel Church sin praksis rundt det profetiske både kan bli rart og spennende. De fleste informantene er likevel mottakelig for mye av det som Bethel Church representerer når det gjelder det overnaturlige, men at det likevel blir stilt spørsmål til i hvilken grad deler av det har en sunn og naturlig praksis. Når det gjelder temaet kommunikasjon og kontekst delte informantene flere ganger at budskapet ble tilpasset noe, og at de opplevde at menigheten prøver å kommunisere et språk som var tilpasset deres kontekst. Erfaring framsto som en viktig faktor for mottakelsen. Noen av informantene i denne gruppa pekte hver for seg på faktorer som handlet om graden av frivillighet samt bruken av ”store ord” blant annet kunne føre til skuffelser. Videre var positive erfaringer med å motta profetiske ord noe alle informantene trakk fram.

5.6 Oppsummering av funn

Funnene er hentet fra tre ulike grupper, noe som bidrar at flere perspektiver blir ivaretatt i forskningen. De tre ulike gruppene trakk fram mange av de samme temaene som viktige for mottakelse, overføring og tilpasning. En interessant forskjell var at lederne fokuserte mest på teologiske emner, noe menighetsmedlemmene ikke kom inn på i det hele tatt.

Menighetsmedlemmene på sin side var mest opptatt av erfaring, noe BSSM studentene ikke berørte. Lederne på sin side var de eneste som trakk fram temaet ledelse og makt.

Funnene fra temaet kultur handlet om at en overføring eller formidling av lære og praksis av det profetiske inn i en norsk luthersk kontekst noen ganger kunne være utfordrende, men at det gjennom en rekke tilpasninger stort sett ble godt mottatt. På den andre siden kunne enkelte trekke frem den amerikanske kulturen eller menighetskulturen i Bethel Church som medvirkende årsak for mistillit mot å ta imot innflytelse fra Bethel Church. Andre igjen trakk tvert imot fram den anerkjennende kulturen i BSSM som selve grunnen til at de *ville* motta innflytelse.

Når det gjelder kontekst og kommunikasjon var alle som overførte budskap fra en kontekst til en annen opptatt av å tilpasse kommunikasjonen. Det handlet om å forankre budskapet i det bibelske materiale, endre på amerikanske ord og uttrykk, gjøre det jordnært og ufarliggjøre praksis. Disse tilpasningene var avgjørende for mottakelighet til informantene, i de tilfellene forklaringer uteble, eller den profetiske praksisen ble noe uforutsigbar kunne det skape utrygghet eller skepsis for noen av informantene.

De teologiske forskjellene utgjorde en viktig årsak for graden av åpenhet, og handlet om ulik definisjon av hva den profetiske gaven er og hvordan den skal brukes. I tillegg ulik vektlegging av Guds-rike dimensjonen, Guds nærvær, tegn, under eller det ”overnaturlige”.

Erfaringer ble trukket fram som viktig for mottakelse av budskapet, særlig tidligere negative erfaringer fra kontekster som ifølge informantene lignet Bethel Church. Det ble også trukket fram skepsis ved bruk av for ”store ord” i profetiske sammenheng, samt sårbarhet knyttet til å gi mennesker håp gjennom å gi profetiske ord inn i situasjoner som likevel ikke endres. På motsatt side var det positive erfaringer imøte med profetiske ord som hadde fått bety mye, eller at kulturen i Bethel Church gjorde at andre igjen var mottakelige.

Tilslutt ble ledelse og maktaspektet trukket fram av lederne som viktig for overføring og mottakelse. Noen informanter uttrykte skepsis mot å sette inn enkeltledere i høye posisjoner i menigheter, særlig også når åndelige gaver eller tjenestegaver ble premissleverandør for posisjon. På den andre siden ble godt lederskap pekt på som avgjørende for en god mottakelse.

6.0 ANALYSE OG DISKUSJON

I dette kapittelet vil det bli diskutert hvordan læren og praksisen av det profetiske blir mottatt i en norsk luthersk kontekst og om det ”overnaturlige” blir formidlet på en naturlig måte for mottakeren. Drøftningen vil ha fokus på i hvilke grad læren eller praksisen blir tilpasset eller kontekstualisert, og hvilke konsekvenser får det for mottakelsen. I tillegg vil det drøftes og analyseres rundt hva årsakene bak mottakelsen kan være, og hvilke utfordringer og muligheter som kan oppstå når disse utvalgte kontekstene dirkete eller indirekte forholder seg til hverandre.

Problemstillingen vil bli besvart ved å diskutere og analysere funn fra intervjuene i lys av teori og forskning. Eksempler fra egne erfaringer vil også bli benyttet. Resultatene er inndelt i ulike kategorier, og jeg vil her trekke opp de mest sentrale funnene fra min forskning og sette de i en teoretisk sammenheng. I hvilken grad budskapet blir kontekstualisert går som en rød tråd gjennom alle punktene, men blir spesielt kommentert under underkapittel 6.1.

De kategoriene som utkrystalliserte seg som gjentakende og sentral for min problemstilling handler om kontekst, kommunikasjon, kultur, teologi, erfaring, makt og ledelse. Selv om disse temaene blir inndelt i ulike kategorier vil de gå litt inn i hverandre gjennom hele kapittelet.

6.1 Kontekst og kommunikasjon

I dette underpunktet blir kontekstualisering viktig for å synliggjøre hvordan budskapet blir tilpasset. Fordi tilpasninger gjerne skjer gjennom kommunikasjon blir dette slått sammen. Kontekstualisering dreier seg om å overføre et budskap fra en kontekst til en annen, noe som selvfølgelig også er sentralt for problemstilling. Hiebert skriver eksempelvis for å kontekstualise evangeliet inn i en ny kultur eller kontekst må kjernen av evangeliet bli bevart, men i en form som er forstått av de som skal motta - uten at evangeliet blir ”fanget” av konteksten.²⁰⁰

Forskningen om kontekstualisering i kapittel 3.2 sier noe om at en har lært av misjonærer som i tidligere tider gikk i ulike grøfter når de skulle formidle evangeliet fra sin kontekst til en ny. Det har handlet om at evangeliet ikke ble kontekstualisert i det hele tatt, til at kulturen eller konteksten fikk forme budskapet for mye, slik at budskapet mistet sin kraft.

²⁰⁰ Hiebert, *The Gospel in Human Context*, 29.

Deretter kommenterte Hiebert at en etterhvert bestrebet seg på en mer kristisk kontekstualisering, der en prøvde å bevare innholdet, men var sensitive til hvordan de som mottok budskapet forsto det. På bakgrunn av denne teorien skal jeg følge Hieberts verktøy om ulike former for kontekstualisering, for å analysere hva form som blir benyttet i overføringen av det profetiske mellom kontekstene jeg tar utgangspunkt i. De fleste eksemplene blir hentet fra intervjuene, mens andre eksempler er fra egen erfaring.

Ikke-kontekstualisering: Ledere fra Bethel Church kom for å tale til en norsk luthersk forsamling. Talerne brukte ingen bibelhenvvisninger, og utfordret/inviterte enkeltpersoner i rommet til å lytte etter budskap fra Gud foran alle. Etter min mening var dette et eksempel på ingen-kontekstualisering fordi en kombinerte nye åndelige konsept, ingen bibelhenvvisninger og tok sjansen på å utøve et sosialt press til den som ble utfordret. Da jeg selv har vært mye i Bethel Church og vet at lederne kunne gjort akkurat det samme der, *nesten* med ”stående applaus” som respons, og den som ble utfordret ved BSSM ville vært takknemlig for å få muligheten. I en norsk luthersk kontekst falt dette gjennom, og lederne virket ikke til å forstå eller treffe den konteksten de hadde kommet inn i. Faktorer som å legge grunnlag for tillit med forklaringer utfra Bibelen kan ha vært noen av manglene. Det interessante var at den samme gruppen var mye mer mottakelig da de dagen etter underviste lignende tema, men utfra Bibelen.

Minimal kontekstualisering: Denne formen dreier seg om at budskapet blir formidlet uten å ta nok hensyn til konteksten. Selv om menighetsmedlemmene stort sett opplever at menigheten tilpasser det profetiske til kulturen, finnes det ganger det ikke skjedde. En av informantene (M2) delte at det var lett å merke at menigheten var preget av det profetiske, og at møteledere til tider gjorde spontane endringer i programmet på bakgrunn av at møteleder opplevde seg ledet av Gud til å endre planen. I de tilfellene dette ikke ble kommunisert eller forklart kunne M2 oppleve å bli skeptisk eller lukket til det som skjedde videre på gudstjenesten. Spesielt dersom konsekvensene av disse endringene førte M2 i en situasjon der egen frivillighet plutselig kunne blir innskrenket, eller at formidlingen av det overnaturlige kunne få en litt spesiell, eller utrygg karakter uten forklaring. Ved et tilfelle varte gudstjenesten mye lenger enn vanlig før møteleder åpnet for at folk kunne gå. M2 savnet mer informasjon om hvorfor lovsangen varte og rakk, og M2 skjønnte ikke hva som var så spesielt med lovsangen akkurat denne gangen. Grunnen til at dette blir plassert på minimal istedenfor ikke-kontekstualisering er på grunn av at det var noen form for kontekstualisering i eksempelet informantene gav.

Ukritisk kontekstualisering: Her har jeg ingen eksempler, men det ville eksempelvis

være ukritisk kontekstualisering dersom de som formidler budskapet om det profetiske i en kontekst der mange er åpne for det alternative eller andre religioner, og lar gruppens anliggende få påvirke budskapet utførelse for eksempel i en alternativ retning.

Kritisk kontekstualisering: Denne formen for kontekstualisering er opptatt av budskapets innhold skal bevares, men er sensitive til hvordan de som mottok budskapet forsto det. BSSM-informantene har gitt flere eksempler på at de har benyttet seg av denne formen. Dette fordi de prøver å tilrettelegge for at budskapet skal tilpasses måten mottakerne kommuniserer det på, og at de er bevisst på å ikke dele noe som går ”over hodene til folk”. Andre eksempler var at en av BSSM studentene skjønnte at det profetiske kunne virke fremmed for folk, det var derfor viktig for studenten å ikke gjøre det profetiske til noe ”Hokus Pokus”, men åpne opp for og invitere til å stille spørsmål. Dette er et skritt i retning av å møte den konteksten på en måte som treffer og ikke skremmer.

Videre nevnte flere av informantene som skulle overføre det de har lært fra en amerikansk til en norsk luthersk kontekst at de merket at nordmenn var preget av et fokus på fornuft. Flere trakk trådene til opplysningstiden og det vitenskapelige fokuset, og det kan være relevant da vi er en del av den vide historiske konteksten som kan prege hvordan nordmenn mottar det overnaturlige. Dette gjorde at de var opptatt av at undervisningen og praksisen rundt det overnaturlige må forklares grundig, og la folk stille spørsmål. Et annet eksempel var at de var opptatt av å tilpasse budskapet til en luthersk kontekst, og de nevnte at de var ekstra opptatt av å forankre det de sa i et Bibelsk materiale, da mennesker fra en luthersk kontekst tradisjonelt sett er opptatt av Ordet, og ifølge informantene opplevde de at det profetiske i utgangspunktet kunne virke noe uhandgripelig for dem.

Lederne i menigheten var også opptatt av å kontekstualisere innholdet, og hadde tatt med sin menighet i en prosess for å kontekstualisere innholdet. Medlemmene i menigheten hadde også en opplevelse av at budskapet ble tilpasset deres kontekst. Flere informanter kom med eksempler på at ord og uttrykk fra Bethel Church var skiftet ut med norske, tilpassede ord.

6.2 Kultur

6.2.1 Innledning

Under dette delkapittelet vil funn basert på temaet kultur diskuteres i lys av problemstilling. Funnene fanger opp informantenes opplevelse av kulturforskjellers betydning for overføring og mottakelse, samt kulturforskjeller som ikke blir tatt tilstrekkelig hensyn til eller reflektert over i overføring og mottakelse av budskapet. Eksempelvis trakk informantene som

underviser om det profetiske fram at de opplever noen kulturelle element som potensielt forstyrrende for mottakelsen dersom dette ikke er nok vektlagt eller kontekstualisert i en overføring.

De kulturelle forskjellene blir diskutert innenfor kategoriene menighet og nasjon, de kulturelle aspektene som kom fram i funnene var mange, for avgrensingens skyld blir noe valgt ut. Det som blir diskutert handler blant annet om grad av åpenhet, jantelov, anerkjennelseskultur, teologi og kritisk tenkning. Selv om temaet teologi blir gjeldene for videre diskusjon i 6.3, blir det her naturlig å trekke det inn i kulturforskjeller på et menighetsplan under 6.2.3.

Først vil et viktig perspektiv bli nevnt. I teori kapittelet nevnte Eriksen at det ikke er noen skarpe skiller mellom kulturer, og at de er i stadig utvikling og forandring. Når informanter eksempelvis nevner at amerikanerne har mer kultur for å bruke ”store ord” i etterkant av å ha sett en tale ved Bethel Church på nett, er det den amerikanske *kulturen* som kommer til uttrykk da? Eller er det den teologiske vektleggingen av nådegavene som preger kulturen i menigheten, eller handler det litt om begge deler? Det kan derfor bli litt vanskelig å skille hva som kommer av ulik nasjonal kultur, og hva som i dette tilfelle skyldes en ulik teologisk bakgrunn. Kulturer er dynamiske og sammenvevd i hverandre, og en menighetskultur bærer preg av den kulturen som finnes ellers i samfunnet ellers. Uansett årsak til at en kultur skapes, om det er teologi, nasjonalitet eller andre faktorer kan det likevel kalles en kultur, men en må gjerne nyansere hva en snakker om underveis. Selv om kulturene innenfor en kontekst er sammenvevd vil kulturelle aspekt ved nasjonale forskjeller bli trukket frem, samt forskjeller mellom menighetskulturer. Disse kulturelle aspektene vil følgende bli framstilt i to ulike punkt for oversiktens skyld, men vil også bli nevnt om hverandre.

6.2.2 Kulturforskjeller mellom nordmenn og amerikanere

Hva som former eller danner en kultur er som nevnt sammensatt, og handler om mange ulike komponenter. For å referere til Eriksen (3.1.1) nevner han at bare innen lille Norge finnes det store kulturforskjeller. Samtidig har mennesker med samme språk, utdanning, etnisitet og lignende i utgangspunktet større grunnlag for å ha mer til felles. Den kulturen som preger den nasjonen en befinner seg i påvirker selvfølgelig blant annet samfunnets institusjoner, arbeidsplasser, skolesystem, kirke, menigheter og andre trossamfunn. Når ulike menigheter møtes og utveksler inspirasjon på tvers av landegrensene er det relevant å reflektere over hvilken kultur som preger det landet menigheten er en del av, i tillegg til menigheten selv. I analysen av hva som skjer i et møte mellom kontekstene er det aktuelt å se på hvordan

nasjonal tilhørighet virker inn og eventuelt skaper spenninger for mottagelsen av praksisen og læren fra Bethel Church.

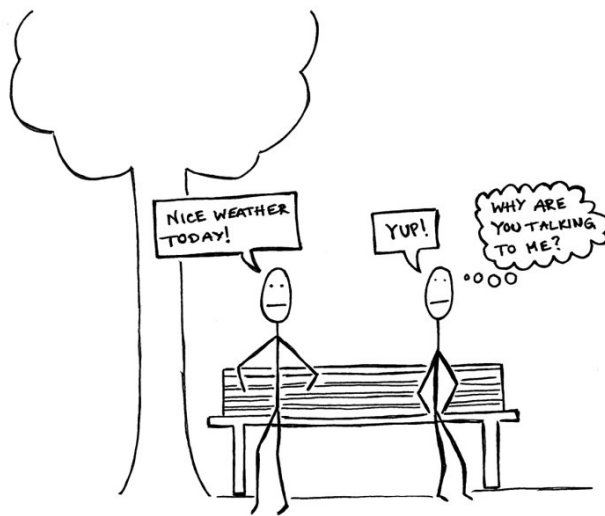
Gjennom intervjuene ble ”amerikansk kultur” nevnt flere ganger. Ved å sammenligne norsk og amerikansk kultur er det lett å gjøre overforenklinger eller bli villedet av stereotypier og egen forforståelse. En nasjon er selvfølgelig sammensatt av mange ulike mennesker med tilhørighet til ulike etnisiteter, religioner og språk. Det er en svært sammensatt gruppe, særlig er USA med sine over 300 millioner innbyggere langt fra noen ensartet gruppe, og kanskje det knapt er noe som kan kalles en ”amerikansk kultur”. Funnene fikk likevel fram en del fellestrekk eller karakteristikk om nordmenn og amerikanere. Noe av det kan kanskje minne om stereotyper. For å kunne mestre en kompleks verden trenger vi stereotypier, og selv om det ofte kan være noe sant i dem, er det slett ikke alltid det stemmer. Tvert imot kan det i følge Dahl bli en selvoppfyllende profeti fordi de sett av forventninger, ubevisst eller bevisst, en har til en gruppe eller mennesker kan virke forsterkende.²⁰¹

De kulturelle forskjellene informantene mente spilte inn i mottagelsen av budskapet var blant annet graden av åpenhet for fremmede, religion og mottakelse av oppmuntrende eller anerkjennende ord. I tillegg ble nivået av kritisk tenkning, fornuftsfokus og opplevd som forskjellig. Jantelovens innflytelse på nordmenn ble også trukket fram.

Flere nevnte ”norsk kultur” som en faktor til hvordan budskapet ble overført og mottatt. Noen av informantene opplevde at nordmenn var noe mer reservert i mottagelsen av et profetisk ord, sammenlignet med kulturen de var vant med fra USA. Flere oppgav likevel at nordmenn var åpne når en først kom i snakk, i et tilfelle skapte det ifølge en student reaksjoner som skrekk blandet fryd. På tross av denne opplevde gode mottagelsen viste funn at det likevel kunne være vanskeligere å komme i kontakt med fremmede i Norge enn i USA. Kan det være en feilaktig stereotypi at nordmenn er kalde og at de ikke liker å snakke med fremmede, og at amerikanerne er åpne og byr mer på seg selv? I et essay fra Thomas Hylland Eriksen om norsk kultur blir denne kulturforskjellen satt fokus på gjennom en nord-amerikaners strev etter å tilpasse seg nordmenns stillhet imøte med fremmede.²⁰² Dette kan underbygge noe av opplevelsen BSSM studentene hadde om at den norske kulturen, spesielt i første omgang kan skape et hinder for overføringen.

²⁰¹ Dahl, Møter mellom mennesker, 66-67.

²⁰² Thomas Hylland Eriksen, ”*Typisk norsk: essay om kulturen i Norge*”(1993, Huitfeldt Forlag A.S), 75.

Illustrasjon av Julien Bourelle, foredragsholder om integrering. Bourelle påpeker at det er mer vanlig å prate med fremmede i andre land enn i Norge.²⁰³

Funnen pekte også på at åpenheten for å ta i mot annerkjennelse kan framstå ulikt mellom nasjonene. En av lederne som ble intervjuet mente at ”culture of honor” (se 2.1.2) i utgangspunktet var mer tilrettelagt for en amerikansk kultur, fordi de ifølge lederen var mer åpne for å ta imot og gi andre mennesker oppmuntringer. Dette kan være en antagelse eller stereotypi, uansett prøvde lederen å kontekstualisere ”culture of honor” med å kaller det ”hederskultur”, noe han opplevde skapte en åpenhet for konseptet i sin norske menighet. Det ble også trukket frem av informantene at amerikanerne generelt brukte ”store ord”, og at dette kunne skape en mistillit med tanke på å motta innflytelse fra Bethel Church-inspirerte menigheter. Informanten (M1) opplevde at talere fra Bethel Church brukte ”store ord” bidro til at M1 fikk mistillit til innholdet, og de ”store ordene” skapte støy for mottakelsen. Kan dette henge sammen med at amerikanere slår høyt ut på å optimisme i følge funn fra Pew Research Center?²⁰⁴ Om amerikanere bruker flere ”store ord” eller ikke blir det i en artikkel hevdet at nordmenn er skeptiske til høflighet, særlig verbale uttrykk. Årsaken til dette var nordmenns søken etter autentisitet og aversjon mot falskhet.²⁰⁵ Kanskje dette kan støtte noe av

²⁰³ Maria Amelie, TU, ”Integrering i Norge- Sjekk den kanadiske ingeniørens ´guide´ til nordmenn”; tilgjengelig på <https://www.tu.no/artikler/sjekk-den-kanadiske-ingeniørens-guide-til-nordmenn/275173>; besøkt 29.11.17.

²⁰⁴ Pew research center er et nettsted med forskning over tall, fakta og trender som former verden, tilgjengelig på <http://www.pewresearch.org>; besøkt 12.06.2017

²⁰⁵ Anh Nga Longva, ”Nordmenn, høflighet og kunsten å omgås fremmede”, *Norsk antropologisk tidsskrift*, (2003): 16-26, 16.

informantens erfaring av de ”store ordene”? M1 fortalte at det var lettere å motta budskapet om det profetiske i egen menighet der det opplevdes som at lederne formidlet noe av det samme innholdet på en mer nyansert måte.

BSSM studentene nevnte at det generelt sett opplevdes lettere å snakke om Gud med amerikanerne sammenlignet med nordmenn. Min praksis på BSSM var å undervise om Gud på en ungdomsskole i Redding. Vi fikk fritt spillerom selv om dette ikke var en kristen skole, og vi ba for mange av ungdommene. Dette kan selvfølgelig handle om at akkurat denne skolen var spesiell, men jeg tviler på at det samme ville skjedd ved en offentlig skole i Norge i dag. Er det større åpenhet for å snakke om Gud eller tro i USA? Ulik type forskning kan støtte den påstanden. Nettsiden forskning.no har sammenfattet funn fra Pew Research Center²⁰⁶ som viser at amerikansk kultur bærer preg av å være mer religiøst sammenlignet med europeere.²⁰⁷ Torbjørn L. Knutsen og Jennifer Bailey hevder i en artikkel om USAs religiøse liv at det amerikanske samfunnet skiller seg ut fra andre vestlige demokratier med sin høye grad av religiøsitet.²⁰⁸ Ifølge Knutsen og Bailey preger kristendommen samfunnet, politiske institusjoner og prosesser i USA,²⁰⁹ og en president kan eksempelvis velge å fremme demokratiske idealer både gjennom religiøse og sekulære ordelag.²¹⁰ Dette skiller seg kanskje fra det som ville vært naturlig i Norge. Lars Gule skriver i en artikkel at innslaget av religion i det offentlige rom henger sammen med hvor sekularisert samfunnet er, og at det religiøse innslaget har blitt redusert i vesten. Dette har ifølge Gule ført til at tro har blitt en privatsak.²¹¹ Vil dette si at nordmenn er mindre religiøse enn amerikanere? Eller handler det om at nordmenn er mindre frimodige generelt med å snakke om tro? Disse artiklene kan muligens antyde at det finnes noen kulturforskjeller mellom nordmenn og amerikanere når det gjelder religion, og at det kan støtte opp under informantens opplevelse av at amerikanere er mer åpne for å snakke om Gud. Dette kan kanskje forklare noe av informantens opplevelse av at overføringen av budskapet opplevdes enklere i USA. En av informantene tilpasset måten å gi profetiske ord på tilbake i Norge. Istedenfor å spørre om å få gi et profetisk ord spurte han omgangskretsen om de ville ha et oppmuntrende ord. Informanten opplevde at det var en tilpasning som skapte nysgjerrighet og åpenhet i en norsk kontekst.

²⁰⁶ Pew research center er et nettsted med forskning over tall, fakta og trender som former verden, tilgjengelig på <http://www.pewresearch.org>; besøkt 12.06.2017

²⁰⁷ Bård Amundsen, ”Hva er det med amerikanerne”, *forskning.no*, tilgjengelig på <http://forskning.no/samfunn-valg-utenrikspolitikk-statsvitenskap/2016/07/hva-er-det-med-amerikanerne>; besøkt 12.06.2017.

²⁰⁸ Torbjørn L. Knutsen og Jennifer Bailey, ”Protestantismens arv og liberalismens politikk: Et blikk på USAs religiøse liv”, *NUPI Internasjonal Politikk* (2008): 319-347, 342.

²⁰⁹ Knutsen og Bailey, ”Protestantismens arv og liberalismens politikk”, 343.

²¹⁰ Knutsen og Bailey, ”Protestantismens arv og liberalismens politikk”, 344

²¹¹ Lars Gule, ”Religion i det offentlige rom og retten til frihet fra religion”, *Kirke og Kultur* (2009): 154-158, 156.

Som nevnt i 6.1 fikk funnene fram at fornuft og røttene fra opplysningstiden preger mottagelsen av det profetiske fra nordmenn, og fører til at fokuset på erfaring nedtones. Den sterke vekten på fornuften og det rasjonelle i opplysningstiden hadde sitt utspring i det vitenskapelige verdensbilde, noe informantene opplevde at mottagelsen i en norsk kultur bar preg av.²¹² Har nordmenn kritisk tenkning som et ideal? I følge en stortingsmelding vedrørende undervisning i skolen blir kritisk tenkning omtalt som en sentral kompetanse for det 21. århundre.²¹³ Dette er med å underbygge tanken fra noen av informantene om at kritisk tenkning er en viktig verdi i Norge, og at nordmenn kan være preget av materialismen som kun vil anerkjenne det som kan bekrefte sin eksistens gjennom vitenskapen. Moderne vitenskap og naturvitenskap er sett på som avgjørende for dagens sivilisasjon ifølge en artikkel i et historiske tidsskrift om kunnskapsvekst og samfunnsendring.²¹⁴ Dette kan støtte informantenes opplevelse av at nordmenn i større grad enn de er vant med fra USA stiller spørsmål til budskapet. Flere av BSSM studentene imøtekom dette og tilpasset budskapet med å gi rom for å la folk stille spørsmål til det som blir sagt, samt bruke tid på forklaringer og eksempler.

Stemmer det at nordmenn ikke er så åpne for åndelige erfaringer på grunn av fornuftsfokus og kritisk tenkning? Utfra mine observasjoner springer de nyreligiøse miljøene fram, uten at det etter min mening nødvendigvis får konsekvenser for økning i kirkebesøkene. Kanskje det kan henge sammen med at mange av de nyreligiøse retningene ikke hevder å ha ”sannheten”. Evangeliet er et tydelig budskap som utelukker andre religioner og verdensbilder. I et postmoderne samfunn der alt er relativt møter kan et slikt budskap møte motstand. Det gjør det gjerne i USA også, men det er etter min mening mulig at Norge bærer preg av å være et lite og mer homogent land. Det er mange flere som har fått inn det samme type tankegodset i skolen, mens amerikanere kan bære preg av å være mer fragmenterte. Det er gjerne en større åpenhet for ulike tankesett i institusjoner, menigheter, skole og samfunn generelt. Selv om USA også er preget av tidsånden så er det kanskje likevel større aksept for å mene forskjellige ting og skille seg ut eller tenke annerledes. Her kommer Norge inn som en motsetning som mer homogen. Kanskje den mye omtalte ”janteloven” er med på å gjøre nordmenn mer homogene som nasjon? Funnene pekte i retning av at ”janteloven” preger mottakelsen av det profetiske i en norsk kultur. Begrepet er formulert av Aksel Sandemose i

²¹² Store Norske Leksikon, Opplysningstiden, <https://snl.no/opplysningstiden>; besøkt 7.5.17.

²¹³ Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, ”Fag – Fordypning – Forståelse, en fornyelse av kunnskapsløfte”, *Stortingsmelding nr. 28*: tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8e1f41732ca4a64b003fca213ae663b/no/pdfs/stm201520160028000dddpdfs.pdf>; besøkt 20.11.17.

²¹⁴ Nils Roll-Hansen, ”Kunnskapsvekst og samfunnsendring”, *Historisk Tidsskrift* (2002): 119-127, 119.

romanen *En flyktning krysser sitt spor* (1933), og er en lov sammensatt av en rekke regler som begynner med ”du skal ikke tro du er noe”. De påfølgende reglene handler alle om hvordan ”du” ikke skal hevde deg eller tro du er bedre enn ”oss”. Jante er navnet på den lille byen hovedpersonen i romanen er fra, og janteloven får fram byens tyranniske press på den enkelte. Sandemose er av den oppfatning av at janteloven er gyldig overalt.²¹⁵ Dette er drøftinger som ikke har et fasitsvar, men som kan være viktige å ta med når en sammenligner norsk og amerikansk kultur, og hvordan det påvirker overføringen av budskapet fra en kontekst til en annen.

6.2.3 Kulturforskjeller i menigheter

Noen informanter trakk som nevnt fram janteloven som en av årsakene til at nordmenn kunne være reserverte i mottagelsen av praksisen av det profetiske. Ifølge informantene opplevde de at nordmenn var preget av janteloven på ulike måter. Eksempler på dette var frykt for å prøve og feile, menneskefrykt, og frykt for å bli beskyldt for å være selvgode dersom de påberopte seg at de kunne få profetiske ord eller høre Guds stemme. Dette mente informantene kunne skape en mer reservert respons til å praktisere det profetiske eller ta sjanser på å gi profetiske ord til andre. Informanten som nevnte dette (S2) tilpasset budskapet ved å selv illustrere i praksis hva det vil si å gi et profetisk ord, for å vise at det ikke var farlig å prøve. I artikkelen *Et lite stykke Norge* beskriver blant annet Hilde Barsnes det hun som sjømannsprest i New York opplever som forskjeller mellom landene med tanke på janteloven:

Det er imponerende korleis mange unge nordmenn tek utfordringar her dei kanskje aldri ville ha freista heime. Dette samfunnet, og ikkje minst dette byen, veit ikkje kva janteloven er. New York spesielt, men USA generelt, er kjemisk fritt for alt det janteloven seier oss. Dette er ein fascinerande skilnad mellom Noreg og USA. Eg trur det er godt for nordmenn å kome hit.²¹⁶

Denne artikkelen støtter funnene som peker på at norsk kultur bærer mye menneskefrykt og jantelov sammenlignet med USA. På den andre siden kan også dette være en fordom eller generalisering. I 3.1.3 blir det beskrevet at stereotypier er et generelt og karikert bilde av andre, og at det er viktig å være åpen for å se virkeligheten på nye måter. Det at mennesker ikke like lett tør å profetere over andre eller tørre å tro at man kan bli brukt av Gud trenger ikke handle om jantelov eller frykt. Det kan handle hvorvidt en tror at Gud virker på den måten, eller henge sammen med teologien som norske lutherske menigheter er en del av. Luthersk teologi bygger på Martin Luthers budskap, eksempelvis om ”Skriften alene”, som

²¹⁵ Store Norske Leksikon, ”Janteloven”, tilgjengelig på: <https://snl.no/Janteloven>; besøkt 28.11.17.

²¹⁶ Sjømannsprest Hilde Barsnes, ”Eit lite stykke Norge” *Stat og Styring* (2011): 26-28, 27.

blant annet kom som en reaksjon på katolisismens sin vektlegging av tradisjonen og det han opplevde som tilleggskrav for frelse. De såkalte ”spiritualister” kalte han svermere. Disse menneskene mente at de kunne få en indre inspirasjon fra Den Hellige Ånd ved siden av Bibelen.²¹⁷ Det kan tenkes at denne arven fra Luther om å verne sterkt ved ”ordet”, og utøve forsiktighet med å vektlegge noe annet enn kjernen av frelsesbudskapet kan prege den lutherske kulturen. Kanskje det kan være en av grunnene til at noen kan være tilbakeholdne med tanke på det ”overnaturlige” eller karismatiske? Kanskje det kan være noe av det som ligger til grunn for L3 sin opplevelse av at fokuset på det overnaturlige kunne bidra til avsporinger?

Bethel Church preges også av en oppmuntrende kultur de kaller ”Culture of Honor” i menigheten. Det kan kanskje tenkes at norsk jantelov og ”Culture of honor” ikke ville blitt ”bestevenner”. Et lite eksempel fra min erfaring: Da jeg var elev ved BSSM reagerte jeg på at folk klappet og reiste seg hver gang en leder kom inn på podiet for å undervise. Jeg merket en underliggende tanke: ”jaja først får jeg se hva de har å si, så kan jeg heller gi applaus”. Jeg merket i den settingen at jeg automatisk bar i meg en mer kritisk tilnærming enn det jeg fikk inntrykk av at andre hadde rundt meg. Var det janteloven som sa ”hva er det han lederen tror han er for noe?” Eller var det min fornuftsbaserte og kritisk tenkende bagasje? Uansett hva det var, merket jeg hvor lett det var å tolke det som skjedde rundt meg utfra min egen referanseramme og kultur. I følge kulturfiltermodellen er det viktig å forstå kulturen kommunikasjonen overføres i.²¹⁸ Hvis ikke kan innholdet bli forvrengt. Selv om jeg ikke har tatt med meg denne vanen tilbake til Norge (applausen), skjønte jeg etter en stund at noe av årsaken bak den overveldende applausen kom fra en kultur som var etablert i menigheten. Kulturen, eller *anerkjennelseskulturen* handlet om å se mennesker gjennom Guds øyne, og at det derfor var viktig å ære og løfte opp mennesker og særlig ledere i menigheten. Dette er et eksempel på hvor lett det kan være å tolke det som skjer gjennom egne ”kulturelle briller” eller forforståelse. Hvis en ikke gjør et forsøk på å tilegne seg kunnskap om kontekst eller forstå en kultur utfra sitt eget kulturelle ståsted, kan misforståelser lett oppstå. I boken *Mellom grådighet og jantelov* knyttes janteloven blant annet til den norske likhetstanken, samt motviljen og mistenksomheten mot det opphøyde og særlig det oppblåste.²¹⁹ Dette kan kanskje forklare noe av min reaksjon på den voldsomme applausen. Som nordmann kan jeg

²¹⁷ Den Norske Kirke, Norges Kristne Råd, ”Luthers liv”, tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/reformasjon-2017/luthers-liv/>; besøkt 12.06.2017.

²¹⁸ Se 3.1.2

²¹⁹ Gudmund Hernes, Tor Hersoug og Rolf Utgård, *Mellom grådighet og jantelov: fakta og meninger om norske lederlønninger* (Oslo: Næringslivets hovedorganisasjon, 2000), 76-77.

lett tolke anerkjennelseskulturen i Bethel Church på bakgrunn av egne kulturelle referanserammer eller jantelov imøte med en kultur der det oppleves som at ledere eller mennesker blir ”opp høyet”. Dahl poengterer at synlige kulturelle ytringsformer kan ha skjulte kulturinnhold under.²²⁰ Dersom jeg tolker den synlige kulturelle væremåten det er å applaudere veldig lenge utfra egen kulturelle kontekst, kan jeg raskt få tanker som at ”lederen er oppblåst” og tilskrive hendelsen som pompøs. Dermed kan jeg gå glipp av det usynlige kulturinnholdet som i dette tilfelle er en overbevisning om viktighet av å hedre ledere og anerkjenne mennesker.

Det kan videre tenkes at norske lutherske menigheter bærer preg av å være en del av den sekulære kulturen, janteloven og andre særtrekk ved den norske kulturen. Noen av informantene trakk fram at de opplevde fenomener som skattejakt, eller å gi oppmuntringer til andre på oppfordring som noe underlig eller fremmed. Det kan som nevnt være vanskelig å gjenkjenne hva som skyldes amerikansk kultur, og hva som kommer av at Bethel Church er preget av en karismatisk bevegelse og teologisk forståelse av nådegavebruk. For å komplisere det ytterligere får funn fram enda flere faktorer som kan påvirke mottakelsen. L3 mente at den amerikanske kulturen hadde et ”her og nå” fokus, som påvirket Bethel Church i retning av å bli en postmoderne versjon av kristentroen, med et overdrevet fokus på ”her og nå”, bevis og resultater. Det kan tenkes at å videreføre en praksis som ”skattejakt” eller profetisk ”betjening”(se 2.1.2) i norske lutherske menigheter kan føre til at ”kulturkræsj” oppstår. Kanskje spesielt dersom den lutherske menighet er sterkt preget av fornuftstenkning, rasjonalitet, skepsis mot et resultatfokus eller det Luther kalte ”svermeri”.

På den andre siden kan det være lett å forstå fenomener eller aktiviteter i andre kulturer eller kontekster utfra egen referanseramme. I teoridelen ble det nevnt at kulturforskjeller kan være som et filter eller hinder for kommunikasjonen og skape misforståelser. Dersom bruken av store ord eller uvanlige åndelige aktiviteter er mer vanlig eller naturlig i en kultur kan personer utenfra oppleve dette som falskt, fremmed og ikke ha den samme referanserammen til det som skjer. Ubevisst kan en tolke det som skjer i lys av egen kultur. Hermeneutikken utfordrer oss til å bli klar over egen forutinntatthet. I et hermeneutisk perspektiv er det først og fremst da ”*teksten kan framstå i sin annerledeshet*”.²²¹

Andre informanter nevnte kulturen ved Bethel Church som sentral for at de var mottakelige. Mer spesifikt ble ”Culture of Honor” nevnt som positivt. Flere nevnte at dette var en kultur de hadde fått et veldig godt møte med, hadde betydd mye for dem personlig og

²²⁰ Dahl, *Møte mellom mennesker*, 37.

²²¹ Gadamer, *Sannhet og metode*, 306.

hadde gjort at de ble åpne og mottagelige for formidlingen av det profetiske. Det var også denne kulturen de selv prøvde å formidle videre til andre. De prøvde å etablere en kultur av å ære andre, og i kjølvannet av det gi profetiske ord.

6.3 Teologi

Mine funn er at teologiske uenigheter er et framtrødende element i hvordan informantene mottar budskapet, og viktigheten av vektlegging av det Bibelske materiale i mottakelsen av budskapet fra en norsk luthersk kontekst. Videre viser funn at det er en bevissthet fra de som overfører budskapet å tilpasse innholdet slik at det Bibelske materiale kommer tydelig frem i en norsk luthersk kontekst.

Ut i fra BSSM sine nettsider er Bibelen deres rettesnor for den profetiske læren og praksisen. Likevel kan det virke som det er et ekstra fokus fra informantene om å vektlegge Bibelen når det snakkes om å overføre det profetiske inn i en norsk luthersk kontekst. Det får meg til å undres over om informantene i utgangspunktet hadde for lite bibelundervisning knyttet til undervisning fra BSSM? Eller er det et behov for å understreke at de bygger budskapet på Bibelen for å imøtekomme den lutherske tradisjonen om ”ordet alene?” Kan et annet alternativ være at den pinsekarismatiske bevegelsen i epoker har blitt beskyldt for å fjerne seg fra ”ordet”? Ifølge Bartos sin artikkel om den pinsekarismatiske bevegelsen har bevegelsen til tider hatt en tendens til å fokusere mer på erfaring enn lære.²²² Bartos konkluderte med at det er lett å se at der det er nærhet til Bibelen, regulerer og normaliserer den rette retningen bevegelsen autentiske kristne bør gå. Gjennom feltarbeidet sitt så han at avstand fra Bibelen fører til endring i den opprinnelige retningen.²²³

Lederne som ikke hentet inspirasjon fra Bethel Church nevnte en skepsis mot Bethel Church blant annet fordi de tilhører det pinsekarismatiske. Noen av lederne assosierte denne bevegelsen i tillegg med ”trosbevegelsen” og var skeptisk til om Bethel Church hadde i seg elementer av ”herlighetsteologien” som de mener at bevegelsen er kjent for. ”Trosbevegelsen” fokuserer på Guds herlighet og majestet, seier og kraft.²²⁴ ”Herlighetsteologi” blir knyttet til denne bevegelsen, og er i første omgang gjenstand for Luthers oppgjør med en teologi han mente stred mot ”korsets evangelium”.²²⁵

Videre var noen av informantene skeptisk til det å lytte til Guds stemme for å få ord til

²²² Bartos, ”The Three Waves”, 41.

²²³ Bartos, ”The Three Waves”, 41-42.

²²⁴ Ragnar Skottene, ”Herlighet uten kors? – ”Trosbevegelsens” grunnlagstenkning i lys av Martin Luthers *theologica crucis*”, Tidsskrift for Teologi og Kirke: 01/2010 (Volum 81).

²²⁵ Skottene, ”herlighet uten kors?”.

andre, og den sterke vektleggingen på mirakler, tegn og under. Den lutherske kirken er kjent for å sette fokuset på det sentrale evangeliske budskapet, og noen av informantene stilte spørsmålstegn til om tegn og mirakler kan komme i skade for å ta over fokuset for evangeliet.

Gjennom funn kom det fram at det er en rekke teologiske temaer som skaper støy mellom de kontekstene. Dette handlet om temaer som krafttenkning, salvelse, kristologi og temaer som Johnson skriver om i boken "når himmelen inntar jorden".²²⁶ Johnson vektlegging og bok har vært gjenstand for mye diskusjon, noe som spesielt kom til uttrykk gjennom kristne aviser og magasiner for noen år tilbake. Som forsker har jeg prøvd å forstå denne støyen. Handler det bare om ulik teologi? Tror en på en totalt forskjellig Gud? Er det uttrykksmåter, kulturforskjeller som spiller inn i dette møtet? I den forbindelse kom jeg over et interessant avsnitt i et offentlig dokument skrevet av tidligere sokneprest Edvardsen til biskopen. Edvardsen skriver i forbindelse med en studiepermisjon om vekkelsesimpulsene fra Bethel Church, og refererer til en debatt om Johnsons teologi i avisen Dagen:

Det er førsteamanuensis ved NLA, Arne Helge Teigen, som tar et oppgjør med det han mener er teologien i Bethel Church. Jeg er redd han bommer.²²⁷ Bøkene fra Bethel Church sine pastorer inneholder mye åpenbaringsinnsikt, men har lite av akademisk presisjon over seg. Det gjør at disse bøkene møte med akademisk teologi kan skape skinnuenighet.

Uavhengig av det teologiske anliggende, så har Edvardsen et poeng i lys av en hermeneutisk tilnærming. Han framhever betydningen og viktigheten av å lese en tekst slik den er ment til å framstå. Billedlig illustrert; forståelse av en tekst, person eller kontekst krever at en prøver å se teksten fra den synsvinkelen den andre har. En kan ikke stole blindt på sin egen foroppfatning, men være åpen for å la teksten si noe til han. Dette krever en mottakelighet, og den forutsetter ikke en nøytralitet, men å være bevisst egne fordommer eller forutinntatthet.²²⁸ I 3.1.4 viser Fotland til at problemer i kommunikasjonen kan oppstå dersom en har en avgrenset forståelse av andres verdensbilde. Selv om disse partene leser den samme Bibelen, så fortolker de tekstene på ulike måter. Dersom Johnson ønsker å kommunisere med den delen av kirkelandskapet som reagerer kan støyen boken skaper kanskje indikere en manglende kontekstualisering. En forklaring på at boken tar sikte på å være en inspirert av en åpenbaring, framfor en teologisk framstilling kunne kanskje bidratt til større forståelse fra lesere som ikke kjenner konteksten. På samme måte kan motpartens forsøk på å tilegne seg

²²⁶ Bill Johnson, *Når himmelen inntar jorden*, (Prokla media, 2007).

²²⁷ Når en teolog med akademiske faglighet nærmer seg bøkene som er gitt ut av en pastor som hverken er teolog eller akademiker, kan det lett skapes motsetninger som ikke finnes simpelt hen på grunn av ulikhet i språk og presisjon. Når vi leser bøkene som er gitt ut av pastorene fra Bethel Church, må vi huske at dette ikke er akademisk vitenskapelig teologi. Det er litteratur med mye åpenbaringsinnsikt, og kan absolutt leses som sann utlegging av skriften, men det treffer ikke alltid nyansene for eksempel i kenose-spørsmålet.

²²⁸ Gadamer, *Sannhet og metode*, 306.

Johnsons perspektiv bidra til å gi rom for å forstå den andre. Her kan bevisstheten om Dahls kulturfilter komme til hjelp for å bevisstgjøre hvordan egen kontekst og kulturforståelse kan prege vår tolkning av andre. I tillegg preger de innbyrdes relasjonene en slik overføring av budskap, og sjansen for å misforstå andre øker i takt med avstanden mellom relasjonene.

6.4 Lederskap og makt

Funnene handler om at flere informanter nevner betydningen av lederskap for at budskapet om det profetiske ble godt mottatt. Noen informanter nevnte at de opplevde at lederskapet la til rette for at formidlingen om det profetiske var jordnært og tilpasset en norsk luthersk kontekst. Lederne i de Bethel Church inspirerte menighetene holdt selv fram at de var opptatt av å utøve godt lederskap ved implementering av praksis eller budskap om det overnaturlige som var fra Bethel Church. Samtlige opplevde at det stort sett ble godt mottatt av menigheten.

Informantene fra BSSM mente at de var mottakelige for spørsmål om den profetiske praksisen, og ønsket at elevene skulle få mulighet til å stille kritiske spørsmål. I teoridelen ble det framhevet at jo mer likeverdig og gjensidig relasjonen mellom den som utøver påvirkning på en eller flere andre, jo mer syngergipotensial har samhandlingen. Når ledere har lagt vekt på å jobbe tett sammen med lederteam i avgjørelser om å eksempelvis implementere deler av Bethel Church sin lære, kan det indikere at lederne har tilpasset eller kontekstualisert budskapet til dem det gjelder. Samt at lærere som underviser på bibelskolen tilpasser informasjonen og praksisen fra Bethel Church ved å oppmuntre elevene til å stille spørsmål.

Lederskapet kontekstualiserte budskapet ved å gjøre informasjonen tilgjengelig og jordnært til en norsk luthersk kontekst, samt være åpne for kritiske spørsmål. Det å la noen stille spørsmål og invitere til kritikk er å bygge ned den asymmetriske relasjonen mellom leder og den som blir ledet. Av resultatet informantene deler kan det peke på at den interkulturelle samhandling her tjente på en slik utveksling. Et annet eksempel på at budskapet ble tilpasset og godt mottatt i menigheten var at lederskapet var bevisst på å la innholdet de hadde lært fra Bethel Church "leve" i lederskapet og blant medarbeiderne før de tar det videre til de som går i menigheten.

I teoridelen ble en definisjon om lederens relasjon til den en leder løftet fram, og viktigheten av et godt samspill med andre som leder. Det å være et godt lederskap er i utgangspunktet viktig for å få tillit til dem man leder, som igjen kan åpne opp for at deltakere tar i mot innflytelse fra Bethel Church, fordi de har tillit til lederskap.

På den andre siden har jeg også funn som får fram at det er nettopp tilliten til enkelte type lederskap som er svekket. Lederskap det er snakk om er menighetsledere, ofte i en mer

karismatisk kontekst eller menighet. Det ble trukket fram mistillit til ledelsen av menigheter der øverste leder har stor grad av autoritet, og gjerne har fått roller som ”apostel” eller ”profet”. Informanten trakk fram ledelse av store amerikanske menigheter. Dette både på grunn av stort fokus på mirakler, og at man søker resultat ”her og nå”, for stort fokus på penger, samt tanke om at en ”salvelse” eller utrustning som gjorde at enkelt ledere fikk en framtreddende rolle.

I teoridelen (3.3) ble begrepet ”pentakostal ledelse” trukket fram, som peker på vektleggingen av nådegavene i utførelsen av lederskap i en pinsekarismatisk sammenheng. Dette perspektivet er relevant fordi Bethel Church tilhører det pinsekarismatiske, i tillegg til at Bethel Church også fokuserer på åndens gaver og nærvær som er vanlig innenfor det som blir kalt ”pentakostal ledelse”. Derfor hører også de lutherske menighetene som er influert av Bethel Church også inn under det karismatiske.

Ledelse i kraft av åndelig gaver er nettopp det L3 var skeptisk til på grunn av den store autoriteten det kunne gi enkeltpersoner. I teori kapittelet ble ”karismatisk ledelse” trukket inn, som i utgangspunktet handler om ledelse på bakgrunn av spesielle nådegaver. Weber har brukt dette begrepet sosiologisk, og mener at karismatiske ledere innehar uvanlige gaver, men inkluderer ikke en gudsdimensjon bak denne utrustningen.²²⁹ Åkerlund nevner at ledelse som baseres på åndelig autoritet også kan være sårbare for persondyrkelse, i tillegg til at en økende svekkelse av menighetsdemokratiet kan gi økt risiko for overtramp og overgrep.²³⁰ Dette kan støtte informantens perspektiv om at det er grunn til å være noe skeptisk eller reflekterende rundt ledelse på bakgrunn av åndelig utrustning, noe som også Åkerlund poengterer betydningen av. Lederstrukturen i noen av de karismatiske menighetene informantene kjente til var med på å skape skepsis til mottakelse av innflytelsen fra Bethel Church. De innbyrdes relasjonene og graden av asymmetri er sentrale komponenter i en overføring av budskap. Det å ha ledere med stor autoritet utfra åndelig utrustning kan kanskje skape en avstand som kan bidra til misforståelser og mistillit? En av informantene framhever betydningen av det lavkirkelige, og at rollen som en ”opphøyd” pastor kan bli vanskelig å håndtere menneskelig med tanke på faren for å bli stolt. Etter min mening kan makt friste enhver person til å bli stolt, på den andre siden lurte jeg på om janteloven kan bidra til at det ikke er alltid like populært å ”stikke seg fram” eller ta ledelsen. I 6.2.3 ble det nevnt at janteloven ble knyttet til likhetstanken i norsk kultur, og en guide til nordmenn hevder at en som leder ikke har mye

²²⁹ 3.3.1

²³⁰ 3.3.1

status i Norge, og at nordmenn har flat struktur.²³¹ Samtidig ble det i oppgavens forskningsoverblick (2.1) vist til at amerikanske menigheter i større grad enn norske kan bære preg av dominans fra en pastor. Kanskje kulturforskjeller også kan forsterke informantens opplevelse av skepsis mot ledere i høye posisjoner i menigheter. I artikkelen om de tre bølgene ble også usunne lederposisjoner nevnt. Bartos skrev at karismatiske ledere i for stor grad ”bærte” den karismatiske bevegelsen, og bevegelsen ble personavhengig av lederens karisma og intelligens.²³² Dette viser at det historisk sett også har vært utfordringer med for store lederposisjoner i karismatiske sammenhenger.

En av informantene uttrykte frykt for maktmisbruk, pengemisbruk og lignende i karismatiske menigheter som har en pastor med sterk posisjon. Dette kunne ifølge informanten være sårbart for bevegelsen, og skadelig dersom lederen ikke håndterer denne innflytelsen eller makten på en god måte. Det siste året har en diskusjon om ulike honorarpraksiser har blitt gjenstand for diskusjon. Avisen Dagen kalte honorarpraksis i tilknytning til konferansen ”Revival Alliance” amerikansk ukultur.²³³ Predikantene var blant annet fra amerikanske karismatiske menigheten deriblant Bethel Church. Mine egne observasjoner fra tiden i Bethel Church var at holdninger til en leders økonomi var annerledes enn det jeg opplever i Norge. Et eksempel: Når en leder i Bethel Church snakket om sin nye kabriolet var min observasjon at tilhørerne beundret og likte dette. Hvis denne pastoren hadde nevnt dette på et møte i en norsk luthersk kontekst tror jeg mange hadde mistet tilliten til vedkommende umiddelbart. Det er interessant å se hvordan den samme informasjonen kan slå svært ulikt ut i de utvalgte kontekstene. Hva som ligger bak disse forskjellene vil ikke bli gått mer inn på her. Det som er viktig å få fram, er at en praksis kan vekke avsky og mistillit i en kontekst, men ønsket velkommen i en annen. Eksempler som dette kan bidra til at negative fordommer og avstanden til ”amerikanere” eller den andre konteksten øker. At det kan finnes en ulik tankegang er sikkert, og hva som er rett eller galt blir ikke drøftet her. Etter min mening kan det være konstruktivt å sette seg inn den andres ståsted for å forstå hva som ligger bak de ulike holdningene for å få en bredere forståelse av situasjonen. Her kommer hermeneutikken (3.1.5) om horisonten oss til hjelp. Horisonten er et bilde på vår forforståelse, og er i den hermeneutiske sammenhengen en synskrets som favner alt man ser fra et bestemt punkt. Den som mangler horisont har lett for å overvurdere det som er rett framfor, og har

²³¹ Amelie, ”Integrering i Norge”.

²³² Bartos, ”The three waves”, 40-41.

²³³ Dagen, ”Usunn honorarpraksis”, tilgjengelig på <http://www.dagen.no/dagensdebatt/lederartikkel/LEDERARTIKKEL/Usunn-honorarpraksis-461877>; besøkt 30.11.17.

begrenset mulighet til å se ”langt nok”.²³⁴ Det kan eksempelvis være lett å få en fordom om at amerikanske predikanter som storforlangende og pengegriske. Dahl poengterer at blant annet våre erfaringer, oppvekst, forforståelse av oss selv og ”de andre”, hva som er rett og galt danner vår forståelseshorison²³⁵. I en norsk kultur er kanskje rettferdighet og nøysomhet sterke verdier som preger vår ”forståelseshorison”. Denne forståelseshorisonen kan være både ubevisst og bevisst, og er i stadig forandring. For å kunne oppnå en utvidet forståelse av andre mennesker eller kulturer anbefaler Gadamer å bli bevisst eget synsfelt, egen forforståelse. Vår egen nåtidige horison blir utfordret og endret i møte med andres horison²³⁶, og når jeg opplever å se en kultur eller andre mennesker fra et nytt synsfelt har det ifølge Gadamer skjedd en ”horisonsammensmelting”. Min horison ”smelter” sammen med den andres, og forståelse er oppnådd uten at en trenger å være enige. Når en praksis blir mottatt forskjellig mellom de ulike kontekstene, og en forstår at en ikke forstår; da har en mulighet til å oppnå en ny forståelse, med andre ord et ”gyllent øyeblikk”.²³⁷ Ved å lytte, stille spørsmål og være nysgjerrig, samt bringe inn min forforståelse av eksempelvis hvordan jeg mener en menighetsleder skal forholde seg til penger, har jeg større sjanse for å få en større synsvinkel eller forståelse av hva som ligger til grunn for at eksempelvis mine tidligere medstudenter fra BSSM ikke ”rygget” dersom pastorer snakket om sin nye bil og lignende.

Den siste tids debatt i etterkant av VG- serien ”frelst” har vært med å sette i gang en annen refleksjon rundt praksis og struktur i menigheter. De fleste jeg har møtt har stort sett hatt en god erfaring med kristne ledere og åndelig lederskap. Men i noen tilfeller har mennesker satt ord på at ledere ikke kan motta kritikk eller innvendinger. At lederen har ”fått fra Gud” at en bestemt beslutning skal tas. Selv om denne personen satt i ledergruppen ble vedkommens spørsmål avfeid som kritikk mot det denne lederen mente at ”Gud hadde sagt”. Forskning viser at ydmyke ledere som har selvinnsikt, og som kan være kritiske til egen leder stil, lykkes best med medarbeiderne²³⁸. Kanskje Tangens forskning om ”autentisk karismatisk lederskap” kan bidra med noen innspill i denne sammenheng. Han mener at kriteriet for et ”autentisk karismatisk lederskap” innebærer en ortodoks bekjennelse av den kristne tro, en personlig overgivelse til Den Hellige Ånd, tjenende lederskap, evne til å samhandle med andre, vilje til å omvende seg fra synd og la sin egen tjeneste etterprøves²³⁹. Ydmykhet kan

²³⁴ Gadamer, *Sannhet og metode*, 341.

²³⁵ Dahl, ”Møte mellom mennesker”, 117.

²³⁶ Dahl, ”Møte mellom mennesker”, 117.

²³⁷ Dahl, ”Møte mellom mennesker”, 27

²³⁸ Audun Farbrot, ”Ydmyke ledere engasjerer mest”, *forskning.no*, tilgjengelig på <http://forskning.no/arbeid-ledelse-og-organisasjon-okonomi/2014/09/ydmyke-ledere-engasjerer-mest>; besøkt 12.06.2017.

²³⁹ Tangen, ”Et teologisk perspektiv”, 238-239

gjennom disse kriteriene bli ivaretatt, særlig med tanke på å la sin egen tjeneste etterprøves, samt å være et tjenende lederskap. Når det er sagt tror jeg at det som blir oppfattet som ydmykt lederskap kan se ulikt ut i Norge og USA. Etter mine observasjoner skal det kortere tid til før nordmenn opplever en amerikansk taler eller leder som lite ydmyk enn en norsk. Amerikanere kan etter min mening ha en mer ”framoverlent” og frimodig stil enn det kanskje nordmenn med et likhetsideal har. Jeg tror balansepunktet mellom frimodighet og ydmykhet ligger et annet sted hos amerikanere enn nordmenn, og tror at det kan bidra til misforståelser i kommunikasjonen.

6.5 Erfaring

Vi preges av tidligere erfaringer, dette synes også å spille inn i hvordan informantene opplevde eller mottok budskapet om det profetiske gjennom BSSM og Bethel Church. Tidligere erfaringer på godt og vondt preger nesten alle informantene med tanke på hvordan de mottar informasjon eller kunnskap om det profetiske fra sin menighet, gjennom media eller gjennom nettverk og venner.

En del av informantene har sagt de er svært åpne til det som blir informert eller blir undervist om det profetiske i deres menigheter, på grunn av at de har erfaringer med å få et møte med det ”overnaturlige”, enten om det er profetisk ord som tidligere har gitt mening for dem, eller om det er noen som har bedt for dem på en måte som gjorde inntrykk. I brevet Edvardsen skrev til biskopen legger han blant annet vekt på erfaringer av ”det overnaturlige” gjennom helbredelse og profetiske ord ved et besøk i Bethel Church som viktig:

Jeg har lagt fra meg ileggsålen jeg har gått med fra jeg var 14 år gammel. Foten min vokste ut etter forbønn fra min prestekollega.²⁴⁰ Jeg har fått profetiske ord, og mine dypeste lengsler og drømmer er satt ord på. Tidligere var det bare Gud og jeg som visste om disse lengslene. Nå erfarer jeg at en fremmed amerikaner, en jeg aldri har møtt før, taler dem ut med kjærlighet og bekreftelse og kaller troen og håpet fram i meg med ny styrke. Jeg erfarer at Gud møter meg og bekrefter meg. Og så har jeg har besøkt «Healing Room»¹ og sett mennesker bli helbredet fra sine lidelser og plager”.²⁴¹

Dette er et eksempel på hva flere av de andre informantene også gjenforteller, at den overnaturlige erfaringen har spilt mye inn. I ”Uventet og Ubedt” skriver Henriksen og Pabst om ”det paranormales” eller ekstraordinære erfaringers betydning for enkeltpersoner de intervjuer.²⁴² Disse erfaringene menneskene hadde gjorde dypt inntrykk i livet deres. Henriksen og Pabst bruker ikke ordet ”erfaring” som en flyktig hendelse, men en erfaring som

²⁴⁰ Healing Room er Bethel Church’s tjeneste med bønn for syke. Hver lørdag mellom 9.00 og 13.00 kommer det mange hundre mennesker til Bethel Church for forbønn, og de kan vise til dokumenterte helbredelser i et antall jeg ikke før har sett maken til.

²⁴¹ Edvardsen, ”Fornyelsesimpulsene”, 2.

¹⁹⁷ ”Henriksen og Pabst, ”Uventet og ubedt”.

bidrar til endring og justering i måten en lever og organiserer seg verden på.²⁴³ De setter ord på en type erfaring som setter spor i menneskets liv. Denne sterke betydningen er også noe mine informanter beskriver.

Bartos skriver også at hele bakgrunnen for de tre bølgene som har vært med å forme den pinse-karismatiske bevegelsen bærer preg av erfaring. Mennesker erfarte å tale i tunger, helbredelser, syner og drømmer oppsto.²⁴⁴ Funn fra forskninger får fram betydningen av gode åndelige erfaringer for at de er åpne for fokuset på det ”overnaturlige”. Andre funn fremhever også dårlige erfaringer med det ”overnaturlige” eller det profetiske som årsak for skepsis. Funnene handler om at det profetiske ble brukt inn i sårbare situasjoner og skapte frykt og uro i ung alder hos informant. Informanten får fram en side som har vært framtrødende i media den siste tiden, nemlig å være et ”brent barn”. Det å eksempelvis erfare at noen gir deg et profetisk ord med avsenderen ”Så sier Herren” om at du skal miste noen i nær familie, eller at sterke ord og løfter om sårbare temaer som handler om liv, død, valg, kjærligheten skapte vanskeligheter. Dette skaper en skepsis til å ville ta i mot budskap fra en menighet som er inspirert av Bethel Church. Selv om det ikke er den samme menigheten så oppleves det som om fokuset er noe likt ifølge informant.

I mine uformelle samtaler har jeg oppdaget at et sterkt fokus på det overnaturlige i noen sammenhenger kan skape et ”forventningspress”. Hvis fokuset på tegn og under er stort, parallelt med at mange rundt tilsynelatende får et møte med Gud kan det i følge mine uformelle samtaler skape en mindreverdighetsfølelse. Det kan også virke fremmedgjørende å høre mye om mirakler som har skjedd i en annen kontekst, da det er lett å distansere seg fra noe som har skjedd et helt annet sted. Noen ganger kan som nevnt kulturforskjeller være som et filter som skaper støy i kommunikasjonen. Den enkelte som tolker budskapet kan oppfatte innholdet på en helt annen måte en avsenderens hensikt.

En av mine informanter opplevde eksempelvis at det var fremmedgjørende når folk plutselig på et møte stoppet lovsangen fordi møteleder opplevde at Gud ville si noe. Det var spennende for informant, men samtidig utfordrende på grunn av en opplevelse av informanten ikke erfarte å ”høre fra Gud” selv. I tillegg nevnte en informant at ”profetisk betjening” opplevdes fremmed. Det å skulle oppsøke mennesker som satt og skulle gi profetiske ord på oppfordring var noe unaturlig. Andre aspekt ved praksis som ble nevnt var at det i menigheter som Bethel Church ble gitt store profetiske ord om framtiden som ifølge M1 kunne føre til skuffelse dersom det ikke skjedde. Selv om informanten på den andre siden så at mange

²⁴³ Se punkt 1.2

²⁴⁴ Bartos, ”The three waves”, 22.

handlet utfra ordene og fikk se at Gud gjorde store ting, visste personen også om flere som ble skuffet. Informanten opplevde likevel at det profetiske ble kontekstualisert og ting ble snakket om på en mer jordnær måte i hennes lutherske menighet.

På den ene siden viser funn fra informantene at erfaringer skaper mye tro, sterke møter med Gud, helbredelser og drømmer våkner til livet. På den andre siden viser noen funn fra informanter skepsis til påvirkning fra Bethel Church på grunn av at de blant annet er ”brente barn”.

Tilpasninger som her har blitt gjort i formidlingen av budskapet om det profetiske er eksempelvis å snakke om det profetiske på en nyansert og jordnær måte. I menigheten blir det snakket om flere deler av livet, ikke bare det som kan gå bra. I en amerikansk kultur er tendensen i følge informant større for bruk av ”store ord”, men informant opplever at menigheten evner å kontekstualisere dette med å snakke sant om livets oppturer og nedturer.

En annen informant synes det er utfordrende og spennende og motta budskap om det profetiske, men synes det er vanskelig hvis budskapet blir påtvunget, og hadde eksempler på det. Som regel opplevdes det som om at menigheten evnet å forklare eksempelvis hvorfor noen skulle fram å dele et kunnskaps ord eller profetisk ord, samt forklare hva det var. En annen ting som gikk igjen er at elevene ved skolene som noen av informantene mine underviste på stilte ofte spørsmålet: *”Hvordan kan jeg vite at det er Gud og ikke meg når jeg skal lytte til Gud?”*. Her virker det som at undervisningen ble tilpasset og kontekstualisert fordi de ble oppmuntret til å stille spørsmål og prøve ut ordene de fikk.

Oppsummert kan det virke som at budskapet blir godt tatt i mot når det blir godt forklart, oppmuntret til å stille kritiske spørsmål og nyansert formidlet. For andre ble det godt tatt i mot uten noen form for å kontekstualisere innholdet, men det er gjerne mennesker som i forkant hadde positive erfaringer eller kjenner konteksten.

På den andre siden er det tidligere dårligere erfaringer av budskap som ble overlevert på en invaderende måte, uten nok grad av frivillighet som var med å skape en distanse eller avvisning av påvirkning fra Bethel Church.

6.7 Oppsummering

Både kultur, kontekst, kommunikasjon, teologi, lederskap, makt og erfaring er viktige aktører som alle spiller inn for hvordan et budskap om det profetiske blir overført fra en kontekst til en annen. Graden av åpenheten for mottagelsen av budskapet kan begrenses av kulturelle stereotypier eller generaliseringer. Mangelen på kommunikasjon som forklarer, utdyper og

blir satt ord på kan virke fremmedgjørende. Dersom det er foretatt en kritisk kontekstualisering der en både er sensitiv til konteksten og tro mot det man skal formidle virker det som om budskapet blir godt mottatt. Dype teologiske avstander kan raskt skape støy for overføring og mottakelse, her tilrettelegging av en dialog åpne opp for å forstå andres verdensbilde. Lederskap og makt er vesentlige aktører i hvordan mottageren responderer, og et godt samspill med den en leder eller leder sammen med, samt et minst mulig asymmetrisk forhold skaper åpenhet. Her har Tangens funn om et ”autentisk karismatisk lederskap” et innspill til refleksjonen rundt lederskap og makt. Erfaring er uten tvil en sterk faktor som påvirker mottakelsen både ubevisst og bevisst.

7.0 Oppsummering og konklusjon

Gjennom masteroppgaven har det blitt sett på hvordan budskapet om å leve et naturlig ”overnaturlig” liv; særlig når det gjelder det profetiske blir overført og mottatt fra en kontekst til en annen. Kontekstene det dreier seg om er menigheten Bethel Church og norske lutherske kontekster. Forskningen handler om *hvordan* studenter og ledere som besøker menigheten har videreført denne kunnskapen inn i en norsk luthersk kontekst, og hvilken respons dette har fått, og analysere hva som kan ligge bak dette. Gjennom den kvalitative forskningen utkrystalliserte det seg noen temaer som påvirker hvordan budskapet blir overført og mottatt. Nærmere bestemt virker faktorer som kontekst, kommunikasjon, kultur, teologi, ledelse, makt, erfaring inn på overføringen. Hvordan budskapet blir kontekstualisert har vært som en rød tråd gjennom oppgaven. De overnevnte temaene går inn i hverandre, men vil for ordens skyld gi en oppsummering av hvordan temaene hver for seg bidrar med svar på problemstillingen.

Utgangspunktet for forskningen er å beskrive hva som skjer når Bethel Churchs lære og praksis om det profetiske kommuniseres inn i en norsk luthersk kontekst. På bakgrunn av funn i forskningen ble kritisk kontekstualisering løftet fram som mest gjenkjennende for hvordan budskapet blir overført. Det handlet om at læren og praksisen ble kommunisert forståelig, jordnært, bibelfundert og med åpning for kritiske spørsmål.

Kultur preger også overføringen på flere måter, både gjennom ulik menighetskultur, kulturforskjeller knyttet til nasjonalitet og historisk kontekst. Det er tydelig at kulturelle forskjeller virker inn på mottakelsen, og at ulikt kulturfilter eller kulturelle referanserammer, stereotyper og fordommer kan vanskeliggjøre kommunikasjonen. Det kan blant annet forsterke misforståelser og virke fremmedgjørende dersom en ikke er bevisst egen forforståelse. Selv om stereotypier ofte er overforenklinger er bevisstheten rundt slike mekanismer viktig for om budskapet blir forstått eller oppfattet slik avsenderen ønsket å formidle budskapet om det profetiske.

Ulik teologisk forståelse er i høyeste grad med å påvirke overføringen fra en kontekst til en annen, og måten dette blir tatt hensyn til i formidlingen er avgjørende for mottakelsen. Dersom et teologisk ståsted blir formidlet uten å forklare eller omtale de teologiske forskjellene kan det skape mye støy i kommunikasjonen. Der menigheter har jobbet med å tilpasse eller trekke ut den inspirasjonen fra Bethel Church som deres menighet kan stå inne for teologisk peker funnene på at mottakelsen blir god. Funn viser at misforståelser lett

oppstår når en skal forstå et teologisk budskap på tvers av kultur, kontekst, ulik kommunikasjon. Her kan dialogen bidra til forståelse og nye perspektiv ved at en legger bort egen forforståelse, og prøve å forstå andres verdensbilde.

Ledelse og makt er også et element som påvirker overføringen av læren og praksisen av det profetiske. Ledere i den karismatiske bevegelsen har ofte hatt fokus på å utøve lederskap ved hjelp av åndelige utrustning. Denne type ledelse kan i noen tilfelle få en slagside, særlig i kombinasjon med manglende ydmykhet og en asymmetrisk maktbalanse mellom leder og den som blir ledet. Funn viser at erfaringer med et slikt lederskap skaper skepsis til mottakelsen. Forskningen rundt et ”autentisk karismatisk lederskap” får fram viktigheten av ydmykhet og at ledelsen blir overprøvd utenfra.

Tilslutt spiller erfaring inn i hvordan mennesker mottar inspirasjonen fra Bethel Church. Både positiv og negativ erfaring er betydelig for mottakelsen. Dette punktet inkluderer selvfølgelig erfaringer med ledere, som nevnt overfor. Erfaringer med kulturmøter, kontekster, lederskap, formidling av teologi virker også inn her. I tillegg er erfaringer med den åndelige eller den profetiske gaven sentral. Funn viste at de menneskene som hadde en ”erfaring” av å ha møtt det ”overnaturlige” på en positiv måte var veldig åpne, men de som opplevde det fremmedgjørende og ugjenkjennelig kunne avvise eller oppleve skepsis til budskapet av sammensatte grunner. Der avsenderen av budskapet er bevisst at innflytelsen kan lande i ”ulik jord”, viser funn at sjansen er større for at mottakelsen blir bedre mottatt.

Oppsummert konkluderes det med at det å lytte til andre, samt bevissthet rundt egen forforståelse er avgjørende for hvordan praksis og læren fra Bethel Church blir overført, tilpasset og mottatt i en luthersk kontekst. Det å lytte eller ta i mot noe nytt fra andre krever sensitivitet: ”Det gjelder å bli klar over sin egen forutinntatthet, slik at teksten selv kan framstå i sin annerledeshet og dermed få mulighet til å spille sin saklige sannhet ut mot ens egen foroppfatninger.”²⁴⁵

Gjennom oppgaven har det blitt drøftet mange temaer vidt og bredt som både kan skape utfordringer og muligheter i møte mellom disse ulike kontekstene. Når det er sagt; på tvers av alle disse temaene er det menneskets evne til å lytte som åpner opp. Dette gjelder både den som overfører et budskap og den som tar i mot. Hvis en kan lytte mer til hvilken kontekst, menneske, tekst du står overfor enn til din egen for-oppfatning har mye skjedd.

Oppgaven viser til ulike kontekstuelle faktorer som spiller inn i en overføring. Målet

²⁴⁵ Gadamer, *Sannhet og metode*, 306.

er ikke nødvendigvis enighet, da det finnes reelle forskjeller mellom kontekstene som blant annet ulik teologi. For å muliggjøre forståelse og dialog mellom kontekstene er bevisstheten rundt egne kulturelle referanseramme og forforståelse avgjørende. Mottakelighet handler ikke om at en ikke har et snev av forutinntatthet, men å være åpen for at teksten vil si noe til deg. Denne bevisstheten konkluderes med å være viktig for kontekstualiseringen og for at formidlingen av et budskap kan få grobunn inn i en ny kontekst.

8.0 BIBLIOGRAFI

Bøker

Bibelen. *Den Hellige Skrift. Det gamle og Det nye testamentet*. Oslo: Det Norske Bibelselskapet, 2011

Dahl, Øyvind. "Bridges of Understanding. Perspectives on Intercultural Communication", 7-22. I *Bridges of Understanding. Perspectives on interkultural Communication*, red. Øyvind Dahl, Iben Jensen, Peter Nynas, Oslo: Unipub forlag, 2006

Dahl, Øyvind. *Møte mellom mennesker: Interkulturell kommunikasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2001,130.

Dahl, Øyvind og Habert, Kjell, *Møte mellom kulturer. Tverkulturell kommunikasjon*. Oslo: Universitetsforlaget, 1986

Dokka, Trond Skard. *Som i begynnelsen- Innføring i kristen tro og tanke*
Oslo: Gyldendal akademisk, 2000

Drønen, Tomas Sundnes. "Sannhet, metode og gylne øyeblikk", 17-31.
I *Forståelsens gylne øyeblikk. Festskrift til Øyvind Dahl*, red. Tomas Sundnes Drønen, Kjetil Fretheim og Marianne Skjortnes; Trondheim: Tapir Akademisk forlag, 2011
Eriksen, Thomas Hylland, *Flerkulturell forståelse*,
Oslo: Universitetsforlaget, 2001

Everett, Euris L. og Furseth, Inger *Masteroppgaven. Hvordan begynne – og fullføre*.
Oslo: Universitetsforlaget, 2012

Eriksen, Thomas Hylland, "Typisk norsk: essay om kulturen i Norge" Huitfeldt Forlag A.S.
1993.

Fotland, Roar G. "Når verdensbilder møtes, kollisjon eller dialog? Norsk modernitet i møte med det førmoderne", 163-178. I *Forståelsens gylne øyeblikk. Festskrift til Øyvind Dahl*, red. Tomas Sundnes Drønen, Kjetil Fretheim og Marianne Skjortnes; Trondheim: Tapir Akademisk forlag, 2011

Gadamer, Hans-Georg. *Sannhet og metode: Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*.
Oslo: Pax forlag, 2010

Hammersly, Martyn og Atkinson, Paul. *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 2004

Haus, Sigurd. "Communication and Social Systems", 73-83.
I *Bridges of Understanding. Perspectives on Intercultural Communication*, red. Øyvind Dahl, Iben Jensen, Petter Nynas, Oslo: Unipub forlag, 2006

Henriksen, Jan-Olav. *Guds virkelighet. Kristen dogmatikk*.
Oslo: Luther forlag, 1994

Henriksen, Jan-Olav, Pabst, Kathrin *Uventet og Ubedt, paranormale erfaringer i møte med tradisjonell tro*. Oslo: Universitetsforlaget, 2013

Hernes, Gudmund, Hersoug, Tor og Utgård, Rolf *Mellom grådighet og jantelov: fakta og meninger om norske lederlønninger*. Oslo: Næringslivets hovedorganisasjon, 2000

Illman, Ruth "Stereotypes: The Symbolic Image of the Other", 101-114. I *Bridges of Understanding. Perspectives on Intercultural Communication*, red. Øyvind Dahl, Iben Jensen, Petter Nynas, Oslo: Unipub forlag, 2006

Johnson, Bill. *Når himmelen inntar jorden*. Prokla media, 2008

Powdermaker, Hortense. *Stranger and friend: The way of an anthropologist* New York: Norton, 1967

Repstad, Pål. *Mellom nærhet og distanse: Kvalitative intervjuer i samfunnsfag*» 4. utgave Oslo: Universitetsforlaget, 2007

Salo-Lee, Liisa. "Intercultural Competence Research: Focuses and Challenges", 129-140. I *Bridges of Understanding. Perspectives on Intercultural Communication*, red. Øyvind Dahl, Iben Jensen, Petter Nynas, Oslo: Unipub forlag, 2006

Somdal, Alf. *Tro og lære : et forsøk på en samlet presentasjon av pinsevennenes tro og lære*. Skien: Filadelfiaforlaget A/S, 1990

Svane, Marita "The Intersection between Culture, Social Structures, and the Individual –in-Interaction", 39-57. I *Bridges of Understanding. Perspectives on Intercultural Communication*, red. Øyvind Dahl, Iben Jensen, Petter Nynas, Oslo: Unipub forlag, 2006

Sæther, Knut-Willy & Tangen, Karl Inge. *Pentakostale Perspektiver*. Bergen: Fagbokforlaget, 2015

Sæther, Knut-Willy & Tangen, Karl Inge. "Historiske og nåtidige bidrag til pentakostal teologi og spiriualitet", 9-30. I *Pentakostale Perspektiver*, red. Knut-Willy Sæther & Karl Inge Tangen, Bergen: Fagbokforlaget, 2015

Tangen, Karl Inge "Et teologisk perspektiv på karismatisk lederskap", 221-240. I *Pentakostale perspektiver*, red. Knut-Willy Sæther og Karl Inge Tangen, Bergen: Fagbokforlaget, 2015

Thagaard, Tove. *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 3. Utgave. Bergen: Fagbokforlaget, 2009

Valen-Sendstad, Fartein. *Hva er kristen tro?* Kristiansand: Høyskoleforlaget AS, 2000

Vallotton, Kris. *Basic training for the prophetic ministry*. Shippensburg, PA: Destiny Image, 2005

Aadland, Einar. *Den truverdige leiaren*. Oslo, Samlaget, 2004.

Åkerlund, Truls. "Pentakostale former for ledelse i fortid og framtid", 187-202. I *Pentakostale perspektiver*, red. Knut-Willy Sæther og Karl Inge Tangen; Bergen: Fagbokforlaget, 2015

e-bok

Silk, Danny, "Culture of Honor, Sustaining a Supernatural Environment". Shippensburg, PA: Destiny Image, 2009. Tilgjengelig på <http://arrowz.org/wp-content/uploads/2012/08/9780768431469-Culture-of-Honor-inkijkttekst.pdf>; besøkt 05.05.17.

Tidsskrift

Bartos, Emil "The Three Waves of Spiritual Renewal of the Pentecostal-Charismatic Movement". *Review of Ecumenical Studies, Sibiu*: 7 no 1 Apr 2015, p 20-42

Gule, Lars, "Religion i det offentlige rom og retten til frihet fra religion", *Kirke og Kultur* (2009): 154-158

Hansen, Nils Roll "Kunnskapsvekst og samfunnsendring", *Historisk Tidsskrift* (2002): 119-127

Knutsen, Torbjørn L. og Bailey, Jennifer, "Protestantismens arv og liberalismens politikk: Et blikk på USAs religiøse liv", *NUPI Internasjonal Politikk* (2008): 319-347

Longva, Anh Nga, "Nordmenn, høflighet og kunsten å omgås fremmede", *Norsk antropologisk tidsskrift* (2003): 16-26

Poloma, Margaret M. "The 'Toronto Blessing': Charisma, Institutionalization, and Revival". *Journal for the Scientific Study of Religion*.; Vol. 36, No. 2 (Jun., 1997), pp. 257-271

Barsnes, Sjømannsprest Hilde "Eit lite stykkje Noreg", *Stat og Styring* (2011): 26-28

Internett

Amelie, Maria, "Integrering i Norge- Sjekk den kanadiske ingeniørens 'guide' til nordmenn", TU. Tilgjengelig på <https://www.tu.no/artikler/sjekk-den-kanadiske-ingeniorens-guide-til-nordmenn/275173>; besøkt 29.11.17

Amundsen, Bård. "Hva er det med amerikanerne", *forskning.no*. Tilgjengelig på <http://forskning.no/samfunn-valg-utenrikspolitikk-statsvitenskap/2016/07/hva-er-det-med-amerikanerne>; besøkt 12.juni 2017

Bethel Ledership. "Meet Our Leadership Team". Tilgjengelig på <https://www.bethel.com/leadership/#/?filter=senior-leadership&page=1&numPages=1>; besøkt 10. mai 2017

Bokkilden. "Pentakostale Perspektiver". Tilgjengelig på <https://www.bokkilden.no/SamboWeb/produkt.do?produktId=10887319>; besøkt 10. mai 2017

bssm. "Bringing Heaven to Earth". Tilgjengelig på <http://bssm.net/culture/revival/>; besøkt 24. april 2017

bssm. "Building Revivalist". Tilgjengelig på <http://bssm.net/>; besøkt 28. februar 2017

bssm. "Academic life". Tilgjengelig på <http://bssm.net/academic-life/academic-life>; besøkt 08. november 2016

Bethel About. "Vision 2022". Tilgjengelig på <https://www.ibethel.org/about/>; besøkt 4. april 2017

Bethel About. "Our Core Values". Tilgjengelig på <https://www.ibethel.org/core-values/>; besøkt 28. februar 2017

bssm. "Our Core Values". Tilgjengelig på <http://bssm.net/school/core-values/>; besøkt 28. februar 2017

Clark, Randy. "Response to the critic Andrew Storm". Tilgjengelig på <http://s3.amazonaws.com/GA-Documents/AndrewStromResponse.pdf>; besøkt 9. Mai 2017

De nasjonale forskningsetiske komiteene. "Kvalitativ metode". Tilgjengelig på: <https://www.etikkom.no/FBIB/Introduksjon/Metoder-og-tilnarminger/Kvalitativ-metode/#Intervju>; besøkt 2. desember 2015

De nasjonale forskningsetiske komiteene. "Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller". Tilgjengelig på <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>; besøkt 29. november 2015.

De nasjonale forskningsetiske komiteene. "Kvalitativ metode-Intervju". Tilgjengelig på: <https://www.etikkom.no/FBIB/Introduksjon/Metoder-og-tilnarminger/Kvalitativ-metode/#Intervju>; besøkt 2. desember 2015

Den Norske Kirke, Norges Kristne Råd. "Luthers liv". Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/reformasjon-2017/luthers-liv/>; besøkt 12. juni 2017

Dyrendal, Asbjørn. "Religiøs organisering og maktmisbruk". Tilgjengelig på <http://forskning.no/meninger/kommentar/2008/02/religios-organisering-og-maktmisbruk>; besøkt 30. april 2017

Farbrot, Audun. "Ydmyke ledere engasjerer mest", *forskning.no*. Tilgjengelig på <http://forskning.no/arbeid-ledelse-og-organisasjon-okonomi/2014/09/ydmyke-ledere-engasjerer-mest>; besøkt 12. juni 2017

Globalawakening. Tilgjengelig på <https://globalawakening.com/news-general/401-dr-randy-clark-and-dr-tom-jones-graduate-from-united-theological-seminary>; besøkt 10. mai 2017

Kunnskapsbasert praksis. "Kvalitativ metode". Tilgjengelig på <http://kunnskapsbasertpraksis.no/kritisk-vurdering/kvalitativ-metode/>; besøkt 02.05.17

Podbayfm."The Role of The Five Fold Ministry". Tilgjengelig på <http://podbay.fm/show/158029989/e/1445967674?autostart=1>; besøkt 10. mai 2017

Pew reacherch center. "Numbers, Facts, and Trends shaping your world". Tilgjengelig på <http://www.pewresearch.org>; besøkt 12.06.2017

Proquest,"document preview". Tilgjengelig på <http://search.proquest.com/docview/1517984509>; besøkt 5. mai 2017

Revival Magazine. "Interview with Bill Johnson". Tilgjengelig på <http://revivalmag.com/article/interview-bill-johnson>; besøkt 30. januar 2017

Store Norsk Leksikon: "Forståelse". Tilgjengelig på <https://snl.no/forståelse>; besøkt 1. juni 2017

Store Norske Leksikon: "Hermeneutikk". Tilgjengelig på <https://snl.no/hermeneutikk>; besøkt 11. februar 2017

Store Norske Leksikon: "Janteloven". Tilgjengelig på: <https://snl.no/Janteloven>; besøkt 28. November 2017

Store Norske Leksikon: "Opplysningstiden". Tilgjengelig på <https://snl.no/opplysningstiden>; besøkt 7. mai 2017

VG-TV:"Dokumentar". Tilgjengelig på <https://www.vgvtv.no/#!/video/124860/frelst-episode-1-hemmelingen>; besøkt 01.juni 2017

Masteroppgaver på nett

Bruun, Mikael. "Kenose hos Bill johnson". Tilgjengelig på <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2384413/AVH504-kand-nr-6019-masteravh-Bruun-navn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>; besøkt 24. april 2017

Mallyo, Biniel Eliufoo. "The growing interest in charismatic experience as a challenge to the Lutheran doctrine of justification in Tanzania, Northern diocese-Hai district" Tilgjengelig på http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/162031/1/2012_biniel%20mallyo.pdf; besøkt 24. april 2017

Shuttleworth, Abigail D."On earth as it is in heaven": a critical discussion of the the theology of Bill Johnson". Tilgjengelig på <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1179/1812446115Z.00000000012>; besøkt 24. april 2017

Weibye, Per. ”Naturlig – overnaturlig? Selvfølgelig og virkelighetsforståelse hos prester og hos folk som har overnaturlige opplevelser”. Tilgjengelig på <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/98078>; besøkt 24.04.2017.

Artikler på nett

Dagen, ”Usunn honorarpraksis”. Tilgjengelig på <http://www.dagen.no/dagensdebatt/lederartikkel/LEDERARTIKKEL/Usunn-honorarpraksis-461877>; besøkt 30.11.17

Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, ”Fag – Fordypning – Forståelse, en fornyelse av kunnsapsløfte”. *Stortingsmelding nr. 28*. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8e1f41732ca4a64b003fca213ae663b/no/pdfs/stm201520160028000dddpdfs.pdf>; besøkt 20.11.17

Finnseth, Asle. ”Salige er de vågale”, *Strek*. Tilgjengelig på <http://www.strekmag.no/salige-er-de-vagale/>; besøkt 31. januar 2017

Gilje, Tarjei. ”Bill Johnson og Guds nærvær”, *Dagen*. Tilgjengelig på <http://www.dagen.no/Nyheter/bokanmeldelse/Bill-Johnson-og-Guds-n%C3%A6rv%C3%A6r-202906>; besøkt 28. februar 2017

Kalstad, Lise Marit. ”Randy Clark på Norgesturne”, *Vårt land*. Tilgjengelig på <http://www.vl.no/troogkirke/randy-clark-pa-norges-turne-1.47033>; besøkt 10. mai 2017

Jones, Martyn Wendell. ”Kingdom come in Californina?”, *Christianity today*. Tilgjengelig på <http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=4&sid=02f2880d-cef4-4bf6-a984-927fa8661173%40sessionmgr101&hid=123&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=ATLAIiFZN160711001647&db=rh>; besøkt 4. mai 2016

Dokument redigert til allmenn bruk

Edwardsen, Morten. ”Fornyelsesimpulsene fra Bethel Church og deres anvendelse i Den norske kirke”. Studiepersmisjon for Morten Edwardsen, sokneprest i Gulset kirke. Rapport redigert til allmenn bruk, 2013. Dokumentet kan bli tilsendt på etterspørsel, epost: morten@tonsborgfrikirke.no

Vedlegg 1:
INTERVJUGUIDE FOR BSSM-STUDENTER

1. Hvor lenge var du student ved BSSM?
2. Hva lærte du om å gjøre det overnaturlige naturlig med korte trekk?
3. Hva lærte du om det profetiske?
4. Hvordan praktiserte du den profetiske gaven da du gikk på BSSM?
5. Hvilken menighet i Norge tilhører du?
6. Hvordan lever du ut en naturlig overnaturlig livsstil, særlig med tanke på det profetiske, i menigheten?
7. Har du en tjeneste i menigheten der du bruker det overnaturlige/profetiske du lærte på BSSM?
8. Hvordan oppleves overgangen fra BSSM til en norsk menighetskontekst for deg generelt?
9. Hvordan formidler/praktiserer du budskapet du lærte på BSSM om det profetiske eller det overnaturlige til en norsk menighetskontekst?
10. Dersom du tilpasser det du lærte på BSSM, kan du si noe om hvilke hensyn du tar?
11. Hva er de største likhetene og forskjellene mellom BSSM og din norske menighet når det gjelder det overnaturlige?

Vedlegg 2:

INTERVJUGUIDE FOR LEDERE I

Spørsmål til pastorer eller ledere av menigheter/ organisasjoner som henter inspirasjon fra Bethel Church

1. På hvilken måte henter dere inspirasjon fra Bethel Church?
2. Hva er grunnen til at dere henter inspirasjon fra Bethel Church?
3. Hvordan erfarer dere inspirasjonen fra Bethel?
4. Hva er likhetene/ forskjellene mellom fokuset Bethel Church har og deres?
5. Hvilke forskjeller/likheter ser du mellom Bethel Church og deres kirkes fokus på å gjøre det overnaturlige naturlig; særlig med tanke på det profetiske? (Både teori og praksis)
6. Dere har invitert mange talere fra Bethel Church, hvordan opplever dere at menigheten tar i mot budskapet, praksisen om å gjøre det overnaturlige naturlig?
7. Er det noen tilpasninger eller hensyn dere ser nødvendig ved invitasjon av talere fra Bethel Church?
8. Merker dere noen kulturforskjeller mellom Bethel Church og deres kirke, er det behov for å tilpasse/regulere innhold?
9. Hva går ulikhetene eventuelt på?

Vedlegg 3:
INTERVJUGUIDE FOR LEDERE II

1. Hvordan kjenner du til BSSM?
2. Hva tenker du om BSSM sitt fokus på å gjøre det ”overnatulige” naturlig?
3. Hva vet du om det BSSM lærer om det profetiske?
4. Hva er dine synspunkter på hva som blir undervist og praktisert?
5. Er denne læren synlig i din kontekst?
6. Hvordan influerer BSSM norsk menighetskontekst i dine øyne?
7. Hva tenker du om deres budskap og praksis om det profetiske?
8. Hvordan merker du den i din hverdag?
9. Hva er det som skyldes at du reagerer? (Teologisk, praktisk, kulturelt?)

Vedlegg 4:

INTERVJUGUIDE TIL MENIGHETSMEDLEMMER

1. Kjenner du til Bethel Church eller BSSM?
2. Har du lagt merke til at din kirke henter inspirasjon fra denne menigheten?
3. Hvordan merker du det?
4. Hva tenker du om at kirken din henter inspirasjon fra Bethel Church?
5. Hva tenker du om Bethel Church sitt fokus på de profetiske gavene?
6. Hva tenker du om praksisen til Bethel Church og hvordan liker du at kirken din lar seg influere?
7. Hva tenker du på når jeg sier profetisk gave?
8. Hvordan fokuserer din kirke på det profetiske?
9. Hva er likheten/ ulikheten av Bethel Church sitt fokus på det profetiske sammenlignet med din kirken?
10. Kommentarer?

